

**Immigrant
citizens
survey**

Bevándorlók integrációs tapasztalatai

Európa 15 városában

Bevándorlók integrációs tapasztalatai
Európa 15 városában

A King Baudouin Foundation (Brüsszel) és a Migration Policy Group (Brüsszel) közös kiadványa

SZERZŐK Thomas Huddleston és Jasper Dag Tjaden, Louise Callier támogatásával

FORDÍTÁS **MAGYAR**

A KING BAUDOIN
FOUNDATION KOORDINÁTORAI

Francoise Pissart, Directeur
Stefan Schäfers, Adviseur Europees Programma
Anneke Denecker, Assistente

GRAFIKAI MUNKA

Tilt Factory

TÖRDELÉS

Stefaan Algoet

Ez a kiadvány ingyenesen letölthető a www.kbs-frb.be és a www.immigrantsurvey.org honlapokról

Ez a kiadvány ingyenesen hozzáférhető: rendelje meg online a www.kbs-frb.be honlapon, e-mailben a publi@kbs-frb.be címen, illetve hívja a King Baudouin Foundation ügyfélszolgálatát, vagy küldjön faxot:

T +32 70 233 728, F +32 70 233 727

A felmérés (Immigrant Citizens Survey) tartalmát saját felhasználásra lemásolhatja, letöltheti vagy kinyomtathatja, és a közzétett felmérésből, valamint weboldalról származó részleteket felhasználhatja saját dokumentumaiban, prezentációiban, blogjaiban, weboldalakon és tananyagokban, feltéve, hogy forrásként megfelelő módon feltünteti az Immigrant Citizens Survey Indexet, valamint a szerzői jogok tulajdonosaiként feltünteti a King Baudouin Foundation-t és a Migration Policy Group-ot.

A kiadvány tartalmával kapcsolatos felelősség kizárólag a szerzőket terheli. Az Európai Bizottság társfinanszírozóként nem vállal felelősséget a kiadványban található információk bármilyen felhasználásáért.

KÖTELES PÉLDÁNY : D/2893/2012/11

ISBN-13: 978-90-5130-778-8

EAN: 9789051307788

RENDELÉSI SZÁM : 3081

2012 május

Készült a Belga Szerencsejáték Igazgatóság,
a Calouste Gulbenkian Alapítvány, az Oak Alapítvány
és az Európai Unió támogatásával

“Előszó”

A King Baudouin Foundation, a Migration Policy Group és partnerei annak vizsgálatát tűzték ki célul, hogy Európában az integrációs politika beváltja-e a bevándorlók hozzá fűzött reményeit, és megfelel-e szükségleteiknek. Megvizsgálták továbbá, hogy egy kevésbé használt eszközzel - egy célzott kérdőíves felméréssel - össze lehet-e gyűjteni egy olyan sokszínű és nehezen megközelíthető csoport tapasztalatait, mint az EU-n kívülről érkező bevándorlók. A felmérés, az Immigrant Citizens Survey Európa 7 országának 15 városában készült.

Az Immigrant Citizens Survey a King Baudouin Foundation munkájának ama részét képezi, mellyel el szeretné érni, hogy a bevándorlók is hallathassák a hangjukat a bevándorlásról és az integrációról szóló nyilvános vitákban. Számos EU-tagállamban a bevándorlók állnak e viták középpontjában, ők maguk mégis alig jelennek meg ezekben. Míg a lakosság körében végzett közvélemény-kutatások eredményét gyakran felhasználják ezekben a vitákban, a bevándorlók körében végzett felmérések eredménye alig áll rendelkezésre. A King Baudouin Foundation az Oak Foundation és a Calouste Gulbenkian Foundation társfinanszírozókkal együtt ezért örömmel fogadta az Európai Bizottságtól érkezett további pénzügyi támogatást, melyre szükség volt a felmérés első ízben történő elvégzéséhez.

Az egy éves munka eredményei meglepőek. Habár a nyilvános vita középpontjában többnyire az integrációval kapcsolatos problémák állnak, a sikerek pedig kevésbé, a mi felmérésünk más képet mutat. A bevándorlók a vártnál jóval pozitívabban nyilatkoznak helyzetükről és az integrációs politikával kapcsolatos tapasztalataikról: nagyra értékelnek egyes integrációs lehetőségeket (például az országban kínált nyelvi és integrációs kurzusokat), részt akarnak venni a befogadó ország társadalmi életében (érdeklődnek a nyelvtanulás, a szavazás, a huzamos ott-tartózkodás lehetősége és az állampolgárság megszerzése iránt), és általában éppen olyan elégedettek az életükkal, mint az adott országban élők legtöbbször.

A felmérés a sikerek mellett számos nehézségre is rávilágít, melyekkel a bevándorlóknak szembesülniük kell. Ne feledjük, hogy a felmérés elsősorban a legálisan az országban tartózkodó, EU-n kívül született, első generációs bevándorlók általános helyzetére irányult. Más tanulmányok, melyek fókuszában konkrét bevándorló csoportok álltak, ettől részben eltérő képet mutatnak. A tanulmány ugyanakkor rámutat, hogy a különböző bevándorló csoportok gondjait nem lehet általánosítani az első generációs bevándorlók többségére vonatkozóan.

Ez a kiadvány csak az első lépés a felmérés eredményeinek elemzésében. Az elkövetkező hónapokban tovább dolgozunk annak érdekében, hogy részletesen elemezzük az eredményeket az egyes bevándorló csoportokra, városokra és országokra vonatkozóan, összevetve más tanulmányokkal, például a Migráns Integrációs Szakpolitikai Indexszel (MIPEX) is. Végül, a felmérés módszerének értékelésével más felméréseket is tökéletesíthetünk és ösztönözhetünk.

Reményeink szerint a kormányzati és nem-kormányzati szereplők egyaránt hasznosítani fogják az Immigrant Citizens Survey-t adatbázisként és példaként. Az eredményeket megvitathatják a bevándorlókkal és migráns szervezetekkel, valamint kidolgozottabb és hatékonyabb irányelveket javasolhatnak. A politikai szereplők is jobban tájékozathatják a lakosságot az integrációról. Az eredmények esélyt adnak arra, hogy többet beszélhessünk a bevándorlókról, mint hús-vér emberekről, akik olyan valósággal szembesülnek, és olyan döntések előtt állnak, melyek nem különböznek lényegesen a legtöbb ember életétől.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani az Immigrant Citizens Survey 19 partnerszervezetének kiemelkedő együttműködésükért! Ez az úttörő felmérés nem jöhetett volna létre a tudományos, közvélemény-kutató és civil partnereink áldozatos munkája nélkül.

Tartalom- jegyzék

Legfontosabb eredmények	6
Bevezetés	9
Módszertan	12
A minta leírása	14
Foglalkoztatás	19
Nyelvek	31
Polgári és politikai részvétel	41
Családok újraegyesítése	51
Huzamos tartózkodás	61
Állampolgárság	71
Következtetések	83

Legfontosabb eredmények

Foglalkoztatás

A munkaerőpiacon tapasztalt problémák gyakran helyi jellegűek, Dél-Európában a kevés legális szerződés, Észak-Európában a külföldi képesítésekkel szembeni bizalmatlanság és a diszkrimináció miatt.

A bevándorlók számára a biztos munkahely jelenti a fő gondot.

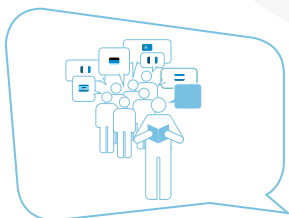
A munkaképes bevándorlók 25-33%-a úgy érzi, hogy túlképzett a jelenlegi munkaköréhez képest.

A képzett bevándorlók külföldön szerzett képesítését többnyire elismerik, ha kéri, de ezt csak kevesen kéri.

A legtöbb munkaképes korú bevándorló több képzésen szeretne résztvenni.

A bevándorlók az országukban élő más emberekhez képest nagyobb nehézségekkel küzdenek a képzés, a munka és a családi élet egyensúlyának fenntartása területén.

Nyelvek

A bevándorlók általában több nyelvet beszélnek, mint egy átlagember a tartózkodási helyük szerinti országban.

A bevándorlók számára - mint a legtöbb ember esetében - az idő jelenti a fő gondot egy új nyelv megtanulásakor.

A tanulási lehetőségekre vonatkozó információk megszerzése nehezebb lehet a bevándorlók, mint a lakosság számára.

A bevándorlók nagy része részt vett nyelvi, vagy integrációs tanfolyamon.

A résztvevők nagyra értékelik a nyelvtanfolyamokat, és gyakran a társadalmi-gazdasági integrációt támogató tanfolyamokat is.

Részvétel a polgári és politikai életben

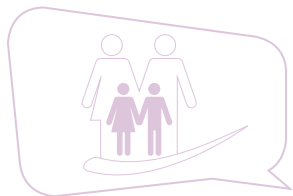
A legtöbb bevándorlót érdekli a szavazás lehetősége (gyakran ugyanúgy, mint a többi állampolgárt).

A legtöbb bevándorló szeretne több sokszínűséget a politikában - és sokan hajlandóak szavazni ennek támogatása érdekében.

A bevándorlók részvétele a civil társadalom életében városonként és szervezetenként eltérő mértékű.

Az, hogy a bevándorlók ismernek-e migráns szervezeteket, és tagjai-e azoknak, erősen függ a helyi és nemzeti környezettől.

Családok újraegyesítése

Az első generációs bevándorlók közül csak keveset szakítottak el partnerétől vagy gyermekeitől.

A szétszakított családok többségét a legtöbb vizsgált országban már újra egyesítették.

A legtöbb családjától elszakított bevándorló ma nem kéri családja egyesítését, néhányan a család döntése, mások pedig politikai akadályok miatt.

A családegyesítés segíti a bevándorlókat a családi élet javításában, megerősíti a valahová tartozás érzését és néha más integrációs eredményekkel is jár.

Huzamos tartózkodás

A bevándorlók 80 - 95%-a szeretne huzamos tartózkodási engedélyt kapni, vagy már megkapta.

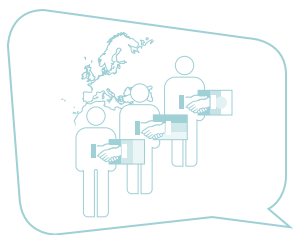
Az új bevándorlási célországokban a legtöbb időszakos bevándorló szeretne huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt kapni.

Általában nem sokkal a szükséges minimális tartózkodási idő lejárta után benyújtják az engedély iránti kérelmeket.

Néhány országban a kérelmezők a megkövetelt dokumentumokat és a hatóságok hatáskörét jelezték fő problémaként.

A huzamos tartózkodási engedély a bevándorlók többségének segít, hogy jobb munkahelyet kapjon és jobban otthon érezze magát.

Állampol- gárság

4 bevándorlóból körülbelül 3 már megszerezte, vagy szeretné megkapni az állampolgárságot.

Az a néhány bevándorló, aki nem mutatott érdeklődést az állampolgárság megszerzése iránt, vagy nem lát különbséget közte és a jelenlegi státusza között, vagy valamilyen eljárási akadállyal szembesült.

A honosításról való lemondás fő oka Franciaországban a bonyolult eljárás, Németországban pedig a kettős állampolgársággal kapcsolatos korlátozások voltak.

A honosítás gyakoribb a „hagyományos” bevándorlási célországokban, valamint Magyarországon és Spanyolországban a kedvezményezett csoportokban.

A honosításra jogosult bevándorlók számára gyakran évekre telik a kérelmezés.

Az állampolgárság segít a bevándorlóknak abban, hogy jobban otthon érezzék magukat, jobb munkahelyet találjanak, hogy jobb képzést kapjanak, és jobban részt vehessenek a társadalmi életben

“ Főbb megállapítások ”

Háttérjellemzők

Érvek a részvétel ellen

Problémák a részvétellel

Az emberek életére gyakorolt hatás

Jövőre vonatkozó tervek

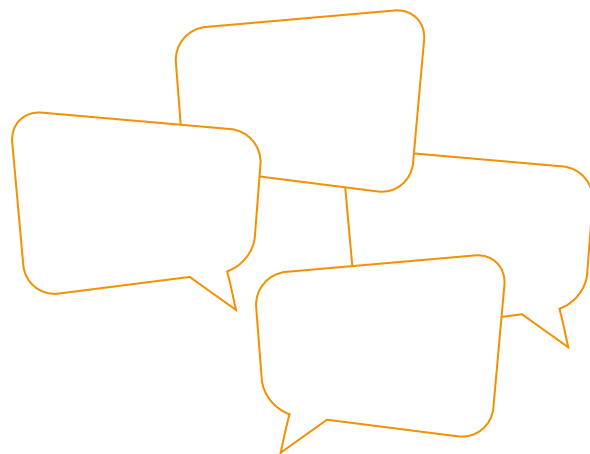
Ismeretek

Idő és várakozás

Bevezetés

Bevezetés

A King Baudouin Foundation és a Migration Policy Group (Migrációs Politikai Csoport) egy új uniós kutatást indított útjára, melynek célja, hogy a bevándorlók számára nagyobb beleszólást biztosítson az integrációs politika kialakításába.

Az integrációval foglalkozó intézményi szereplők számára számos olyan eszköz áll rendelkezésre, melyek segítségével többet tudhatnak meg a nemzeti integrációs politikáról és az integráció helyzetéről Európában. A Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) 148 különböző politikai mutatót használ annak mérésére, hogy a nemzeti politika egyenlő jogokat, felelősséget és lehetőségeket biztosít-e a bevándorlók számára. A szereplők azonban nem tudják, hogy ez a politika eléri-e az embereknél kívánt hatást, és főleg azt nem tudják, hogy miért, vagy miért nem. A European Indicators of Migrant Integration (a bevándorlók beilleszkedésének európai mutatói, másnéven zaragozai mutatók) 14 mutatót használ annak mérésére, hogy a külföldi, vagy külföldön született polgárok a foglalkoztatást, társadalmi befogadást, oktatást és aktív állampolgárságot tekintve egyenrangú helyet foglalnak-e el a társadalomban. Ezek a mutatók azonban továbbra sem adnak megfelelő képet az integráció szereplőinek arról, hogy a politika eléri-e a kívánt (vagy nem kívánt) hatást, illetve miért, vagy miért nem. Az integrációs folyamatot előmozdító különböző okok és viszonyok nem érhetők tetten csupán mutatók segítségével. Többfajta adat és elemzés szükséges annak értékelésére, hogy az integrációs politika hogyan alakítja az integrációs folyamatot más politikai, társadalmi és egyéni tényezőkkel együtt.

A közvélemény-kutatás hasznos eszköznek bizonyul a politikai hatások értékeléséhez és az integráció kétirányú folyamatként történő vizsgálatához. A folyamatnak azonban csak az egyik oldaláról lehet hallani: ez pedig a lakosság. Számos országos és uniós felmérés megerősíti az átlagember véleményét arról, hogy a bevándorlók mit tesznek, vagy mit kellene tenniük, és hogy a kormány mit tesz a bevándorlók, és mit kellene tennie. Az ezeket a véleményeket tükröző adatok nem nagyon használhatók az integrációs politika hatásának és az integráció eredményének értékelésére.

Az integrációs politika megismerésekor és fejlesztésekor maguk a bevándorlók képezik a kiaknázatlan erőforrást.

A legtöbb általános közvélemény-kutatásban túl kevés bevándorlót vonnak be, amivel kizárhatják a nem uniós állampolgárokat, míg a nemzeti és uniós felmérések ritkán határozzák meg azokat a célokat és költségeket, melyek szükségesek ahhoz, reprezentatív felmérést végezzenek a bevándorlók között.

A kifejezetten a bevándorlókra vonatkozó felmérések - melyek a fentieket helyrehozhatnák - ritkák, túl általánosak, és nem hasonlíthatók össze az egyes országokban kapott eredmények. A jelen projekt keretében 42, Európában, Ausztráliában, Kanadában, Új-Zélandban és az Egyesült Államokban végzett, a bevándorlók foglalkozó nemzeti és nemzetközi szintű felmérést vizsgáltunk meg.¹ A legtöbb célzott felmérés ugyanazokat az általános kérdéseket teszi fel a bevándorlóknak, mint a lakosságnak. A specifikusabb kérdések inkább a bevándorlók általános véleményére, vagy részvételére összpontosítanak. Ezek a felmérések gyakran nem közvetlenül az integrációs politikát és szolgáltatásokat érintik. Kevés bevándorlót kérdeztek meg tapasztalataikról, vagy arról, hogy hogyan vélekednek a társadalmi beilleszkedésükre irányuló politika hatásairól. Az ilyen jellegű kérdéseket gyakran homályosan megfogalmazva, „ügyfél-elégedettség” hangnemben tették fel nekik, például: „*Hasznos*”, „*hasznavehető*”, vagy „*kielégítő*” volt-e a szolgáltatás? A felmérés résztvevői vagy felhasználói ezt nehezen tudják értelmezni, mivel a kérdések nem a politika olyan céljaihoz kapcsolódtak, mint: *Segített-e a szolgáltatás abban, hogy lakást találjon?... hogy állást találjon?... hogy jobban bevonják a közösség életébe?*

Az a kevés igazán jó, európai szintű felmérés, mely a bevándorlókra irányul, az integrációs politika meghatározott területeire összpontosít. A bevándorlókat első ízben uniós szerte vizsgáló felmérés, az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének 2008-as EU-MIDIS felmérése a diszkrimináció és bűncselekmények áldozatává vált csoportok véleményét és tapasztalatait elemezte. Az EU Munkaerő-felmérése a bevándorlóra és a munkaerő-piacra vonatkozó ad hoc modul pontosságát ígéri 2014-re. Az Európai Bizottság által indított Localmultidem projekt a bevándorlók politikában való részvételét és aktív polgári szerepvállalását vizsgálta számos európai városban. Más hasznos felmérések kvalitatív jellegűek voltak (pl. az Eurobarometer 2011 májusi számszerű felmérése a migráns személyek integrációjáról, vagy a

1. A PROMINSTAT az európai migrációra, integrációra és diszkriminációra vonatkozó statisztikai adatállományokat tartalmazó, átfogó adatbázis, mely jelenleg több mint 1200 statisztikai adathalmazt foglal magába. www.prominstat.eu/prominstat/database

POLITIS néven ismert 2008-as Highly Active Immigrants (Kiemelten aktív bevándorlók)).

Mindent egybevetve keveset tudunk arról, hogy a bevándorlók hogyan értékelik azt, hogy ők maguk, a kormány és a lakosság mit tesznek az integráció területén. A politika és a szolgáltatások ennek eredményeképpen csak korlátozott mértékben veszik figyelembe a bevándorlók igényeit, tapasztalatait, törekvéseit, illetve jelenleg tevékenységük bevándorlók életére gyakorolt hatását. Ezen ismeretek hiánya a döntéshozókat, a véleményformálókat, a kutatókat, szolgáltatókat és magukat a bevándorlókat egyaránt érinti.

Az integráció szereplői számára az egyik mód arra, hogy teljesebb képet kaphassanak az integrációs politikákról, ha magukat a bevándorlókat kérdezik meg. **Az Immigrant Citizens Survey az első határokon átívelő felmérés, melyet a döntéshozók közvetlenül felhasználhatnak az integráció számos területén, helyi, országos és európai szinten egyaránt.** A nem az EU-ban született bevándorlókat hét uniós tagállam 15 városában vizsgáló felmérés elég kiterjedt volt ahhoz, hogy magába foglalhassa azoknak a személyeknek véleményét, akiknek életét befolyásolják az Európa-szerte vitatott eljárások. Kialakítását az „igényfelmérések”, az „ügyfél-visszajelzések”, illetve az „állampolgári felmérések” ihlették, melyek megoldást keresnek a társadalmi problémák kezelésére, és növelik az általános elégedettséget a társadalomban. A bevándorlókat arra kértük, hogy értékeljék: az egyes szakpolitikai intézkedések lényegesek-e, megvalósultak-e, használják-e, és befolyásolják-e az életüket.

Habár az integráció helyi szinten történik, sok szakpolitika nemzeti szintű, és egyre inkább befolyásolják az uniós jogszabályok és az európai trendek. A nemzeti és uniós szintű eljárások megvalósításának módja helyi szinten városról városra változhat. Annak értékeléséhez, hogy mely szakpolitikák javítják az integrációt, az egyes városokban és országokban az ugyanolyan etnikai és társadalmi helyzetű bevándorlóknak ugyanolyan módon tettük fel ugyanazokat a kérdéseket. Tizennyolc nagyobb, az elmúlt öt évben készült általános európai felmérést vizsgáltunk meg, és az ICS-felmérésben számos kérdést használtunk fel arra, hogy összevessük az egyes országokban, az ottani nagyvárosokban élő megkérdezett bevándorlók tapasztalatait a lakosság tapasztalataival. A fontosabb felmérések közé tartoznak az Eurobarometer felmérései, a European Social Survey, a European Values Study és a European Quality of Life Survey. Az élet

különböző területein a helyi és nemzeti szintű tapasztalatok között feltűnő hasonlóságokra és különbségekre derült fény.

A felmérés a következő országokra és városokra terjedt ki:

- *Belgium (Antwerpen, Brüsszel, Liège)*
- *Franciaország (Lyon és Párizs)*
- *Németország (Berlin és Stuttgart)*
- *Magyarország (Budapest)*
- *Olaszország (Milánó és Nápoly)*
- *Portugália (Faro, Lisszabon és Setúbal)*
- *Spanyolország (Barcelona és Madrid)*

Minden szekció az integráció egy-egy adott területével foglalkozott:

- *Foglalkoztatás*
- *Nyelvek*
- *A civil és politikai életben való részvétel*
- *Családok újraegyesítése*
- *Huzamos tartózkodás*
- *Állampolgárság*

Minden szekció azonos témájú kérdéseket tett fel a bevándorlóknak, akik a különböző eljárások és szolgáltatások múltbeli vagy lehetséges kedvezményezettjei:

- *Háttér jellemzők*
- *Az elégedettség aktuális szintje*
- *Jövőbeli törekvések*
- *A szakpolitika ismerete*
- *A részvétel elutasításának okai*
- *Gondok a részvétellel kapcsolatban*
- *Az életükre gyakorolt hatások*

A projektben együttműködő tudományos partnerek között a bevándorolt polgárok vizsgálata területén a legtöbb tapasztalattal rendelkező szakemberek képviselői voltak jelen. A csoport nemzeti szinten aktív civil szereplőkkel is együttműködött, így az eredmény könnyen alkalmazható a döntéshozók, szakemberek és a bevándorlók számára is.

A King Baudouin Alapítvány és a Migration Policy Group az ICS megállapításait a következőkre kívánja használni:

1. *Bővíteni a bevándorlók igényeivel, tapasztalataival és törekvéseivel és a politikai hatásokkal kapcsolatos ismereteket*
2. *Támogatni a politikai szereplőket hatékonyabb integrációs politika létrehozásában és egyéb, a beilleszkedési folyamatot befolyásoló tényezők kezelésében*
3. *Bemutatni, hogy a bevándorlók között végzett felmérés értékes a politika és a közvélemény tájékoztatása szempontjából.*

Módszertan

Célcsoport

A jogszerűen tartózkodó, nem uniós állampolgár külföldiek és honosított polgárok a **legtöbb uniós tagállamban a széles körű integrációs eljárások közvetlen kedvezményezettjeként** sok mondanivalóval rendelkeznek és sok értékes gyakorlati tapasztalatot oszthatnak meg. Az Immigrant Citizens Survey (ICS) azon személyek elérését célozta meg:

- akik nem az adott országban születettek (első generációs bevándorlók);
- akik nem EU-állampolgárok vagy hontalan személyek, vagy azok voltak (nem az EU-/EGT-országok, és nem Svájc állampolgárának születtek);
- akik több mint egy éve tartózkodnak az adott országban;
- akik érvényes, vagy megújítás alatt álló tartózkodási jogosultsággal rendelkeznek;
- életkoruk legalább 15 év.

Az ICS többféle jogállású személyt vizsgált. Az egyes országok összehasonlíthatósága érdekében a mintavétel nem tartalmazta az adott országban született, második generációs bevándorlókat, és a dokumentumokkal nem rendelkező migránsokat.

A hét ICS ország közé nem csak a bevándorlás szempontjából fő országnak számító európai országok kerültek be, hanem egyben a bevándorlás szempontjából réginek és újnak számító országok keverékét is létrehoztuk. Az egyes országokban kiválasztott városok azok voltak, melyek a legnagyobb EU-n kívüli népességet fogadták be, ami függ az országba bevándorolt lakosság létszámától és szétszóródásától, valamint az eltérő helyi és regionális kapcsolatoktól is. Városonként legalább 300-400 kérdőívet vettünk fel annak érdekében, hogy az eredmények statisztikailag reprezentatívak és a mintavételi hiba szempontjából az elfogadható zónán belüliek legyenek.

Összehasonlítható mintavételi módszer

A jelenlegi felmérés mintavételi módszereinek forrása a Localmultidem projekt, amit a legtöbb ICS tudományos partner is használ. Az összehasonlítható ICS irányelvek megkövetelték a véletlenszerű rétegzett mintavételt. A minta alapjául lehetőség szerint a születési ország, vagy ha ez nem volt lehetséges, akkor az állampolgárság szolgált. A mintavétel a rendelkezésre álló legjobb

nemzeti forrásokból (népszámlálásból, a helyi népesség-nyilvántartásból, vagy egyéb nyilvántartásokból) történt annak érdekében, hogy a lehető legjobban lefedjük a nem az EU-ban született bevándorló népességet. Különös figyelmet fordítottunk arra, hogy e különleges és nehezen elérhető népesség minél nagyobb számban válaszoljon a kérdésekre, és leküzdjük a nyelvi nehézségeket. A kb. 40 perc hosszúságú kérdőíveket személyesen vettük fel valamennyi országban, kivéve Franciaországot, ahol telefonon történt az adatfelvétel.

Mintavételi módszerek²

Belgium

A statisztikai körzeteket véletlenszerűen választottuk ki az EU-n kívüli bevándorlók létszámának arányában, kihagyva azokat a területeket, ahol a nem uniós állampolgárok aránya kisebb, mint 10%. A lakosságra vonatkozó adatokat a nemzeti statisztikai hivatal (ADSEI/DGSIE) szolgáltatta 2008 januárjától. A felhasznált számadatok az állampolgárságon alapultak (a születési ország helyett a rendelkezésre álló legjobb alternatíva). Minden egyes kiválasztott körzetről egy-egy térképet készítettünk, melyen feltüntettük az első meglátogatandó címet és a követendő útvonalat. A nagy EU-n kívüli népességgel rendelkező körzetekben véletlenszerűen választottuk ki az útvonalat. Amelyik körzetben kevés bevándorló élt, a címeket célzottan kerestük ki. Belgiumban a megkérdezettek 37 %-a válaszolt a kérdésekre. Meg kell jegyeznünk, hogy a felmérésnek a szakképzéssel kapcsolatos igényekre és problémákra valamint a bevándorló háttérű országgyűlési képviselőkre vonatkozó kérdéseire részben telefonon történő visszahívás keretében kaptunk választ.

Franciaország

A francia jogi háttér miatt nem lehetett a bevándorló népesség teljes nyilvántartását a mintavétel alapjául venni. Ehelyett a kiválasztott városok peremvárosainak igen részletes névjegyzékét felhasználva alakítottuk ki a bevándorlók helyi népességen belüli részarányára vonatkozó rétegeket. A környékeket véletlenszerűen választottuk ki, majd egy telefonszámokból álló adatbázist hoztunk létre. A listából véletlenszerűen választottunk ki személyeket, és az adatfelvétel kezdetén egy szűrő kérdést tettünk fel nekik, így biztosítva, hogy a felmérésben csak a célcsoporthoz tartozó személyek vegyenek részt. A fenti mintavételi

2. Ez az egyes országok technikai jelentéseinek összegzése. A teljes műszaki jelentés megtalálható az ICS honlapján: www.immigrantsurvey.org

keret eredményeként a kérdőíveket telefonon és csak francia nyelven bonyolítottuk le. Ennek a mintavételi módszernek az előnye, hogy igen eltérő környéken élő, és különböző migrációs hullámok idején bevándorolt személyeket tudtunk elérni. A terepmunka során figyeltük az alanyok nemi és nemzeti hovatartozását, de kvótákat nem alkalmaztunk. Meg kell jegyeznünk, hogy a felmérésnek a honosítás hatásaira, valamint a bevándorlási politikára vonatkozó kérdéseire részben részben telefonon történő visszahívás keretében kaptunk választ.

Németország

Valamennyi város, melyben nagy arányban élnek bevándorlók, Németország nyugati részén található. Berlint tehát azért adtuk hozzá a mintához, hogy nagyobb egyensúlyt érjünk el, habár a fővárosban kisebb százalékban élnek külföldiek. Stuttgartot második városként a város lakossága regisztrációs adatainak elérhetősége és a résztvevő partnerek költségei miatt választottuk. A városokként regisztrált adatok között nem szerepel a születési ország. Úgy döntöttünk tehát, hogy kiválasztjuk azokat a nem EU/EEA állampolgárokat, akik külföldről költöztek a városba. Emiatt véletlenül néhány honosított bevándorló is szerepelt a mintavételben: sem az ő részvételük a mintában, sem pedig a tapasztalataik nem reprezentálják a honosított állampolgárokat. Az ICS irányelveiben rögzített, a célcsoport meghatározására vonatkozó egyéb feltételeket sikeresen teljesítettük. A nyilvántartásból az állampolgárság alapján egy egyszerű, véletlen mintát választottunk ki a célcsoportból. Rétegzett mintát nem képeztünk. Németországban a megkérdezettek 38 %-a válaszolt. A kérdőíveket személyesen, számítógéppel támogatott program (CAPI) segítségével vettük fel.

Spanyolország

A mintavételi keretet a helyi népesség-nyilvántartások alapján készítettük, melyek az engedélyezett és engedély nélküli bevándorlókat egyaránt magukba foglalják (Spanyol Nemzeti Intézet, 2011 június). A célcsoportba tartozó lakosok közül véletlenszerűen választottuk ki a mintát. A minta földrajzi eloszlása miatt úgy döntöttünk, hogy három almintát képezzünk, melyeket egy-egy körzetekbe csoportosítunk. Az almintákat a peremvárosi esetek számával arányos valószínűséggel választották ki. A minta tehát már nem egyszerű véletlen minta volt, hanem egy valószínűségi minta, amely esetben már súlyozásra volt szükség. A válaszadási arány Madridban 37,5 %, Barcelonában pedig 37,7 % volt.

Az aggregációs központok módszere: Olaszország, Magyarország és Portugália

Olaszországban, Portugáliában és Magyarországon a bevándorolt lakosság hiányos vagy hiányzó nyilvántartásaival kapcsolatos gondok áthidalására az „aggregációs központokat” választottuk a mintavétel alapjául. Röviden, a kérdezőbiztosok előre meghatározott, a bevándorló népesség által rendszeresen látogatott helyeken (például közparkokban, szolgáltatóknál, templomokban, piacokon, stb.) kérdezték meg a bevándorlókat. Ezután súlyok segítségével, a mintát a célpopuláció által rendszeresen látogatott aggregációs központokban összegyűjtött információk alapján finomítottuk.³ Magyarországon és Portugáliában, ahol ezt a módszert először alkalmaztuk, volt néhány nehézség az annak megállapításakor hogy milyen fontosak az egyes aggregációs központok az őket látogató bevándorlók számára. Ezek a terepmunka során tapasztalt nehézségek azonban nem eredményeztek torz mintát. Portugáliában néhány központ nem volt „kizárólagos természetű”, ezért a terepmunkát követően csoportosítani kellett őket. Meg kell jegyeznünk, hogy Portugáliában a kérdőívben szereplő helytelen útvonal-választás miatt a családok újraegyesítésének hatására és az azzal kapcsolatos elvárásokra vonatkozó kérdések megválaszolása érdekében sok esetben újra fel kellett keresni az interjúalanyokat. Az az olasz városokban a megkérdezettek 56,1 %-a, a portugál városokban 47 %-a válaszolt a kérdésekre. Magyarországon ezt nem számolták.

Súlyozás

A „minta súly” alkalmazását az egyes országokban eltérő mintavételi terv és mód, valamint a vizsgálatba bevont válaszadók különbözősége indokolta. A súly úgy állítja be a kapott mintát, hogy ne kápijanak túl nagy súlyt azon egyének válaszai, akik a felmérésbe nagyobb valószínűséggel vonhatók be.

A másik súlyt, a „város súlyt” az egyes ország összesített eredményeinek összehasonlításakor használjuk. Ez a súlyozás, mely magában foglalja a minta súlyozást is, az egyes városok EU-n kívüli, külföldi születésű népességét az adott ország teljes, EU-n kívüli, külföldi születésű népességének százalékában fejezi ki. Ezzel elkerülhető, hogy egy ország mintájában az egyik város bevándorló népessége túlreprezentált legyen egy másik városéval szemben. Ezt a súlyt az egyes városokban élő, EU-n kívüli, külföldi születésű személyek aránya alapján számítottuk ki az ország egészében számolt arányukhoz hasonlítva. Németországban minden városban a nem-EU polgárok arányát alkalmaztuk.

3. Az „aggregációs központok” módszere vonatkozó további részleteket lásd: Baio G., Biangiardi G., Biangiardi M. (2001). „Center sampling technique in foreign migration surveys: a methodological note”. *Journal of Official Statistics*, vol. 27, 3, 2011: 451-465 (<http://www.jos.nu/Articles/abstract.asp?article=273451>).

Magyarországon nem súlyoztuk a mintát. A legtöbb bevándorló Budapesten él, és ez volt az egyetlen város, mely szerepelt a mintában. A „város súly” nem vonatkozik Franciaországra, mivel ott ilyen hivatalos statisztikák nem léteznek. A francia mintát azon becslés alapján alakítottuk ki, hogy a bevándorolt populáció Párizsban kétszer akkora, mint Lyonban.

A minta leírása

1. TÁBLÁZAT: A MINTA MÉRETE

Ország	Város	N	Az ország EU-n kívül született népességének mekkora hányada él a vizsgált városban ^a	A férfi válaszadók százalékos aránya
Belgium	Antwerpen	318	10,6%	54%
	Brüsszel	413	35,1%	62%
	Liège	296	3,9%	62%
Franciaország	Lyon	316		40%
	Párizs	672		41%
Németország	Berlin	600	7,1% ^a	51%
	Stuttgart	602	1,7% ^a	56%
Magyarország	Budapest	1201		51%
Olaszország	Milánó	397	6,9%	52%
	Nápoly	400	0,9%	40%
Portugália	Faro	406	11,3%	52%
	Lisszabon	450	46,8%	53%
	Setúbal	403	11,7%	49%
Spanyolország	Barcelona	411	5,5%	49%
	Madrid	583	11,4%	44%

A MINTA MÉRETE

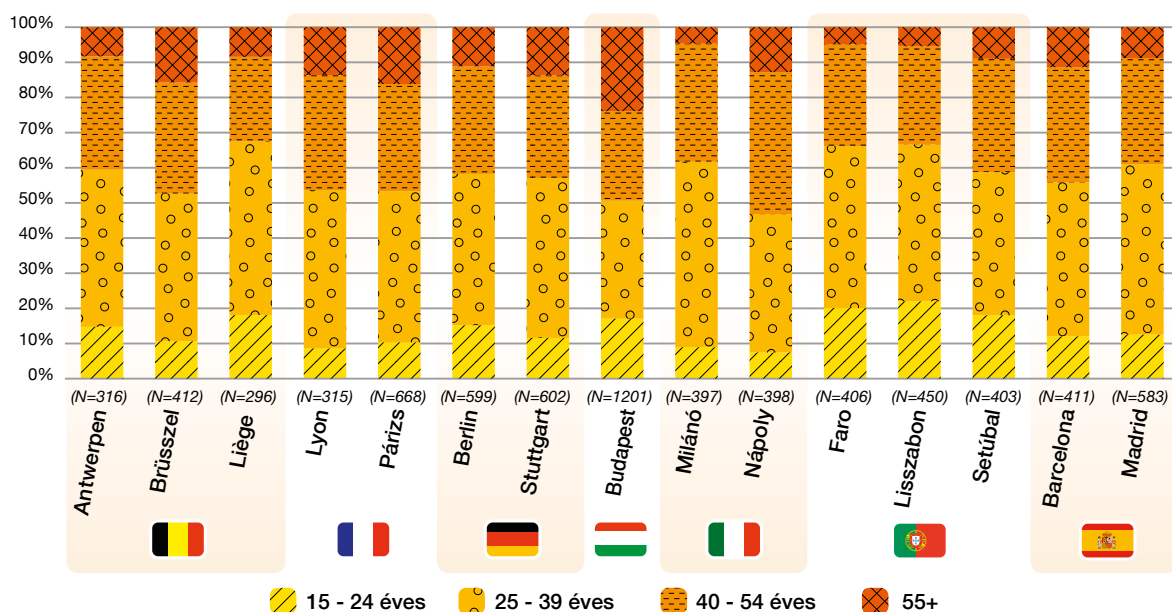
A bevándorolt polgárok vizsgálatát hét európai országban végeztük el 2011 októberétől 2012 januárjáig. Összesen 7473, az EU-n kívül született bevándorlót kérdeztünk meg 15 városban. Az 1. táblázat az egyes városokban megkérdezett bevándorlók számát mutatja be (N).

NEM, ÉLETKOR, LAKÓHELY

A következő szakaszban háttér-információkat talál a minta jobb megértése érdekében. Az 1. táblázat a férfi válaszadók arányát mutatja az egyes városokban. Párizsban, Lyonban és Nápolyban például kevesebb férfi válaszolt. A nápolyi mintában jelentős számban voltak otthonápolással foglalkozó munkavállalók, akik többnyire nők.

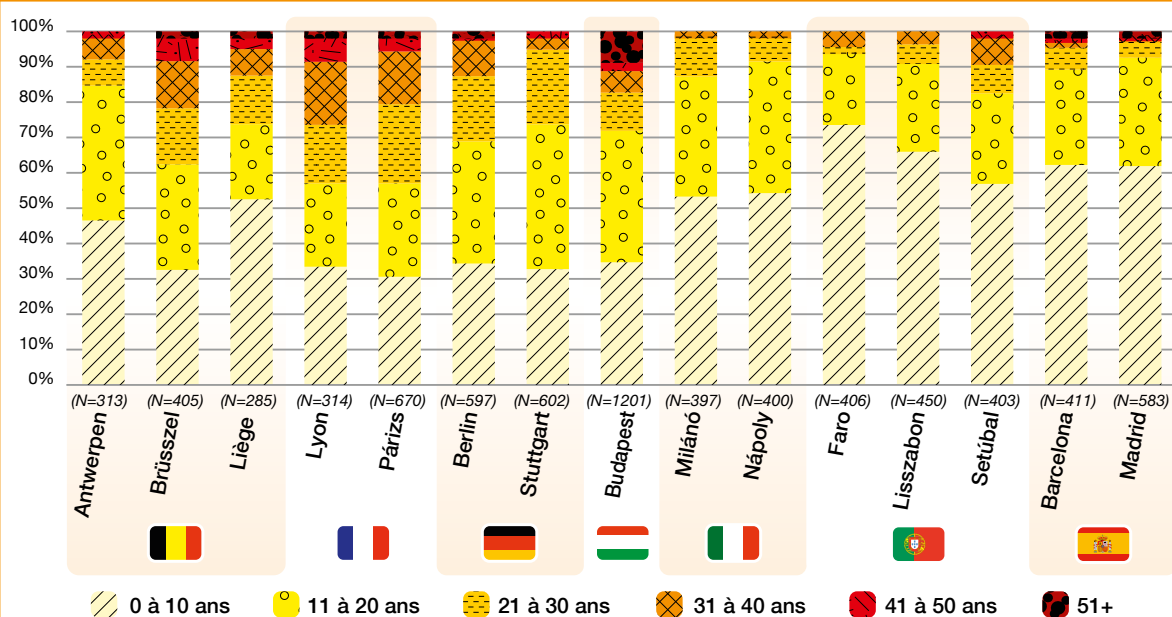
a. Németországban a nem uniós állampolgárok százalékos aránya.
Megjegyzés: Az elutasítások, "Nem tudom", vagy hiányzó válaszok aránya 5% alatt.

1. ábra: Hány éves Ön?

Megjegyzés: Az elutasítások, "Nem tudom", vagy hiányzó válaszok aránya 5% alatt.

2. ábra: Mióta él ebben az országban?

Megjegyzés: Az elutasítások, "Nem tudom", vagy hiányzó válaszok aránya 5% alatt.

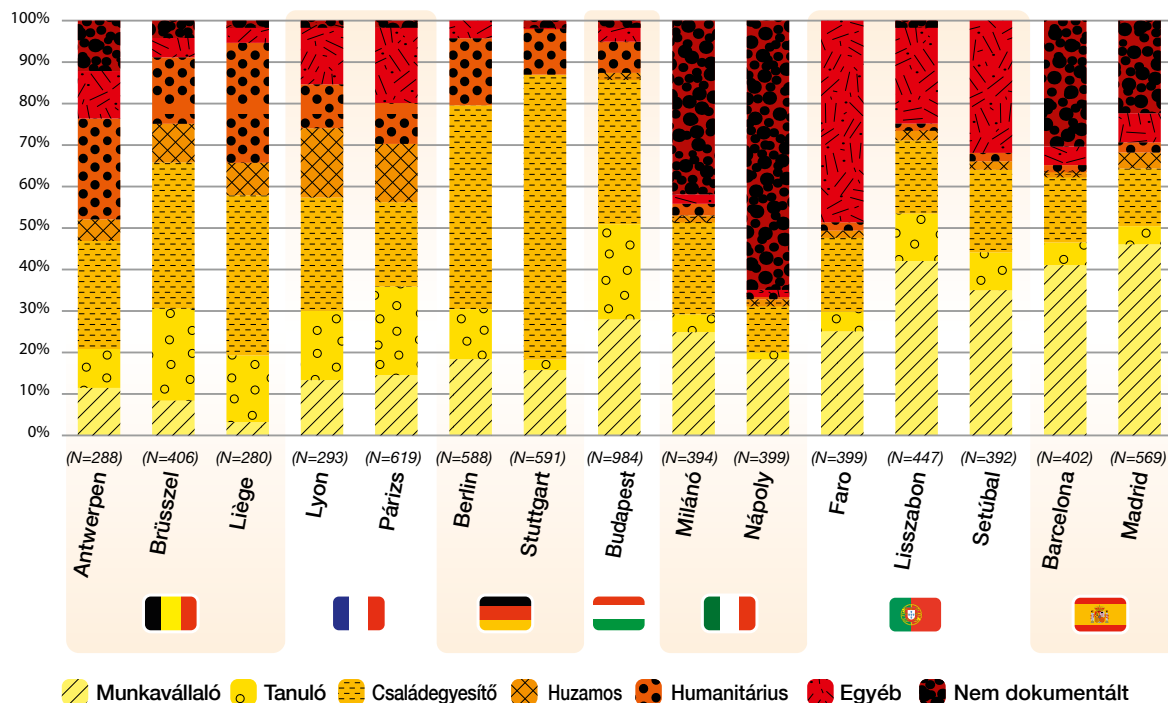
Az 1. ábra a minta életkor szerinti megoszlását mutatja négy kategóriában.⁴ A mintában szereplő bevándorlók többsége 25-39 éves. A budapesti, nápolyi, párizsi, lyoni és brüsszeli mintában idősebb bevándorlók találhatók. Összehasonlításként: a milánói, liège-i, faroi és lisszaboni mintákban fiatalabb a népesség.

Az életkor részben ahhoz a kérdéshez is kapcsolódik, hogy a bevándorlók mióta tartózkodnak az országban. A 2. ábra azt mutatja, hogy a felmérésben szereplő dél-európai városokban nagyobb a frissen bevándorolt népesség. Az észak-európai városokban ezzel szemben nagyobb arányban találhatóak hosszabb ideje letelepedett bevándorlók.

4. A korcsoportokat az Eurostat bevándorlók integrációjára vonatkozó tanulmányából vettük (lásd: Eurostat, Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study, Luxembourg, 2011) ISSN 1997-0375.

JOGI STÁTU SZ AZ ÉRKEZÉST KÖVETŐEN

3. ábra: Mi volt az Ön státusza az érkezés időpontjában?

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpen (7,3%), Lyont (7,3%), Párizst (7,7%) és Budapestet (19,1%).

A 3. ábra a megkérdezett bevándorlók jogi státuszát mutatja be abban az időpontban, amikor először érkeztek az országba. Az észak-európai városokban a bevándorlók legnagyobb csoportja családegyesítés keretében érkezett. A humanitárius okokból bevándorlók aránya nagyobb Budapesten és az észak-európai városokban, különösen Belgiumban. A mintánkban szereplő dél-európai városok más profillal rendelkeznek. Az olasz, portugál és spanyol városokba nagyobb számban érkeztek munkavállalási engedéllyel rendelkező bevándorlók. Nápolyba és Milánóba a sok bevándorló dokumentumok nélkül érkezik, akárcsak a barcelonai és madridi bevándorlók egy jelentős része.

SZÜLETÉSI HELY

A 4. ábra azt mutatja, hogy a születési hely igen változatos képet mutat az egyes városokban. A belga és a francia városokban a legtöbb bevándorló afrikai, elsősorban észak-afrikai származású (minden városban több mint 30%). A német városokban magas a török és a kelet-európai bevándorlók száma. Budapesten az ázsiaiak és kelet-európaiak alkotnak domináns csoportokat. Az összetétel változatos és egymástól kicsit eltérő Nápolyban (több a kelet-európai) és Milánóban

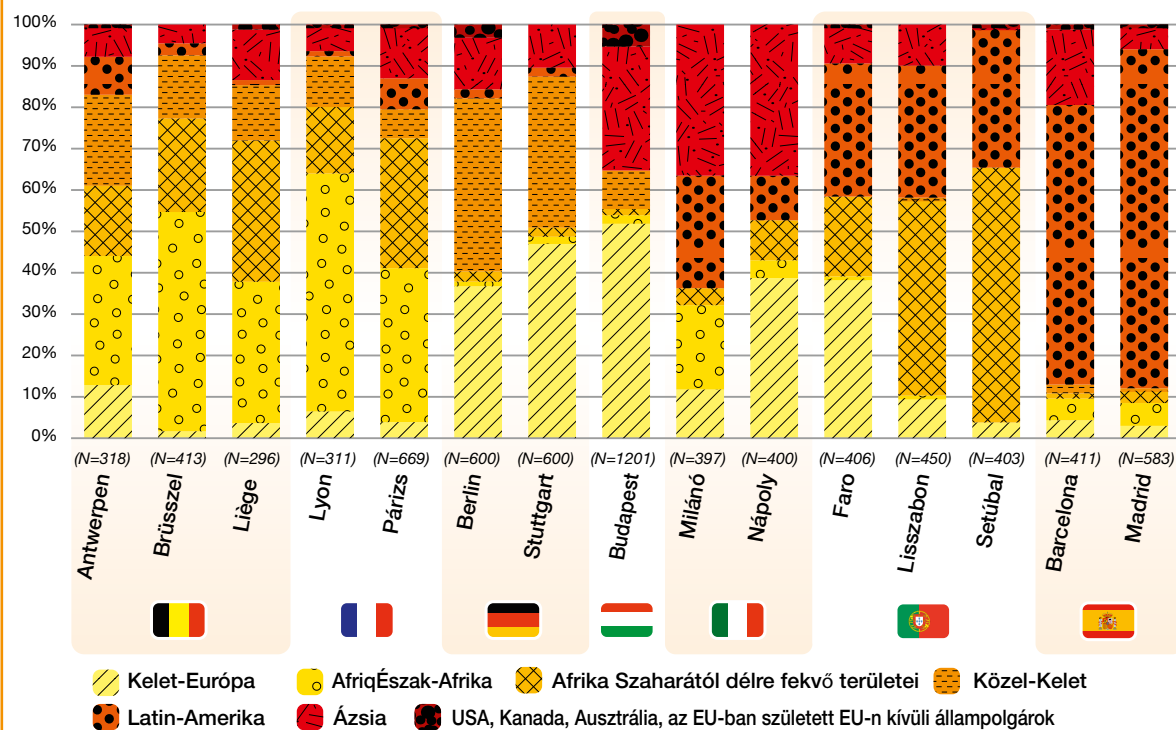
Ez Európa-szerte különbségeket tükröz a dokumentálatlan populációban és/vagy a dokumentálatlan státusz bejelentésének elfogadhatóságában. A meglehetősen nagy „egyéb” kategóriába Portugáliában az autorizaçoes de permanência tartozik. Ezt az egyéves státuszt (legfeljebb öt évre megújítható) a szabálytalan munkaviszonnyal rendelkező túltartózkodók, illetve a 2001 és 2007 között turista vízummal érkező bevándorlók számára állították ki.

(több a latin-amerikai és észak-afrikai bevándorló). Lisszabon és Setúbal főként az Afrika dél-szaharai térségéből érkezőknek és latin-amerikaiaknak ad otthont. Végül Barcelonában és Madridban a latin-amerikai bevándorlók alkotják a nagy többséget. Általánosabban szólva a két spanyol városban élő legtöbb bevándorló a Spanyolországhoz történelmi okokból kötődő országokból származik⁵ (a minta 81%-a).

5. Argentína, Bolívia, Chile, Kolumbia, Costa Rica, Kuba, Dominikai Köztársaság, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Mexikó, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Uruguay, Venezuela, Brazília, Portugália, Andorra,

Fülöp-szigetek és Egyenlítői-Guinea.

4. ábra: Hol született?

Megjegyzés: Az elutasítások, "Nem tudom", vagy hiányzó válaszok aránya 5% alatt.

NYELVÉRTÉS

A bevándorlókat arra is megkértük, hogy sorolják fel anyanyelvüket/anyanyelveiket illetve egyéb nyelvtudásukat. Az adott ország hivatalos nyelvét anyanyelvként beszélők aránya jelentősen eltérő volt az egyes országokban. Sok magyar anyanyelvű (magyar etnikumú) él Budapesten (37%), valamint nagy számban található a frankofon világból érkező bevándorlók Lyonban (50%) és Párizsban (45%). Madridban és Barcelonában a spanyol anyanyelvűek nagy száma (80% ill. 67%) a latin-amerikai országokból érkező bevándorlók jelentős számát tükrözi. Portugáliában is magas a nyelvet anyanyelvként beszélők aránya: 46% Faróban, 65% Lisszabonban és 81% Setúbalban. Ezek az eredmények tükrözik a portugál nyelvű országokból érkező bevándorlók erős jelenlétét (75% a mintában szereplő három portugál városban).⁶ A megkérdezett bevándorlók között nem volt olasz anyanyelvű Olaszországban, és katalán anyanyelvű Barcelonában.

Franciaország kivételével (a mintavételi módszer miatt) minden országban nagy gondot fordítottunk a bevándorlók nyelvi problémáinak kezelésére. A kérdőív hét nem uniós nyelv (albán, arab, kínai, orosz, szerb-

horvát, török és vietnami) mellett az adott ország nyelvén is rendelkezésre állt. Az interjúkon harmadik fél (pl. családtag) is részt vehetett, hogy segítse a válaszadót. Ahol lehetséges volt, ott több nyelven beszélő kérdezők készítették az interjúkat Magyarországon (36%), Belgiumban (10%), Olaszországban (9%) és Portugáliában (2%). Ők az angol, kínai, vietnami, arab, török, orosz, szingaléz és tagalog (filippínó) nyelveket használták. A kérdezők az utolsó lépésben értékelték a kérdések megértésének szintjét.

A felmérésben az adatok minőségének ellenőrzése érdekében értékeltük a kérdezett bevándorlók nyelvi képességeit. A kérdező által a fenti tényezők alapján értékelt válaszadók közül figyelmen kívül hagyták azokat, akik „soha” nem értették meg a kérdéseket. A további egyedi ellenőrzéseket követően csak egy további embert zártak ki a vizsgálatból a korlátozott nyelvi ismeretei, nem EU-s nyelvek használatának hiánya, és a kérdésekre adott következtelen válaszok miatt.

6. Angola, Brazília, Cape Verde, Kelet-Timor, Bissau-Guinea, Mozambik, valamint São Tomé és Príncipe.

Foglalkoztatás

“ Foglalkoztatás ”

Mi a foglalkoztatási helyzete?

Milyen típusú szervezetnél dolgozik?

Minden tudására szükség van a munka elvégzéséhez

Elegendő az ön iskolázottsága?

Milyen okok miatt nem vesz részt tanfolyamokon?

Hány éve dolgozik ön?

Mennyi oktatásban részesült?

Milyen nehézségei voltak az álláskereséskor?

Próbálta-e elismertetni a végzettségét, és sikerrel járt-e?

“ Főbb megállapítások ”

A munkaerőpiacon tapasztalt problémák gyakran helyi jellegűek, Dél-Európában a kevés legális szerződés, Észak-Európában a külföldi képesítésekkel szembeni bizalmatlanság és a diszkrimináció miatt.

A bevándorlók számára a biztos munkahely jelenti a legnagyobb nehézséget.

A munkaképes bevándorlók 25-33%-a úgy érzi, hogy túlképzett a jelenlegi munkaköréhez képest.

A képzett bevándorlók külföldön szerzett képesítését többnyire elismerik, ha kérik, de ezt csak kevesen kérik.

A legtöbb munkaképes korú bevándorló több képzésen szeretne részt venni.

A bevándorlók az országban élő más emberekhez képest nagyobb nehézségekkel küzdenek a képzés, a munka és a családi élet egyensúlyának fenntartása területén.

A megfelelő munkahely a munkaképes korú bevándorlók számára - akárcsak a legtöbb ember számára - biztonságot nyújt a szegénységgel szemben, és lehetőséget biztosít arra, hogy a társadalom más tagjaival kapcsolatot teremthessenek. A bevándorlók részvételét a gazdasági életben számos tényező kölcsönhatása befolyásolja. E tényezők köre a személyes adottságoktól és készségektől - mint például a nyelvtudás és a képzés - a munkaerőpiac strukturális problémáig terjed. Ide tartozik a diszkrimináció és a foglalkoztatási szegregáció, az illegális foglalkoztatás, az időszakos munkavégzés, valamint a képzések elismerése.

Hosszú távon az európai munkaerőpiacok nem engedhetik meg maguknak, hogy ne használják ki, a bevándorlóknak, nőknek, időseknek, fiataloknak és más veszélyeztetett csoportokban rejlő összes lehetőséget.

A bevándorlók foglalkoztatási helyzetének felmérése sok kutató és politikai döntéshozó figyelmét felkelti. A munkanélküliség és a foglalkoztatási ráta az integráció első és legjobban összehasonlítható mutatói közé tartoznak, mert a nemzeti adatbázisokat fejlesztették, és új uniós és nemzetközi erőforrásokat biztosítottak erre a célra.⁷ Nemzeti és nemzetközi szervezetek - mint például a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) - szintén úttörő szerepet vállalnak a munkaerőpiacon és az élet más területein tapasztalt hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó adatgyűjtésben. A kutatók folyamatosan érdekes kvantitatív elemzéseknek (longitudinális, többváltozós, költség/haszon, előrejelzés, stb.) vetik alá ezeket az adatokat. A 2010. évi Migráns Integrációs Szakpolitikai index (MIPEX) elemzése szerint azon néhány EU-tagállam kormánya, ami széles körben használ adatokat integrációs politikája javításához, leggyakrabban a migránsok foglalkoztatására és oktatására vonatkozó adatokra támaszkodik.

Európai szinten a Európai Unió migráns integrációs politikájának 2004. évi, közös alapelvei „kulcsfontosságúnak” és „központinak” határozzák meg a bevándorlók munkába állását integrációjuk és társadalom életében való részvételük szempontjából. Az Európai Bizottság és a tagállamok a munkába állást határozták meg a bevándorlók integrációjának legfontosabb területeként az EU 2010-es, bevándorlók integrációját mérő zarogzai indikátorai

között.⁸ A kutatási eredmények azt mutatják, hogy a nem uniós állampolgárok és az EU-n kívül születettek, különösen a nők között gyakran nagyobb arányú a munkaerő-piaci inaktivitás, a munkanélküliség és a túlképzettség. Az EU 2020 terv részeként az EU-tagállamok megállapodtak abban, hogy a legális bevándorlók hatékonyabb integrációját a mennyiségi célok közé helyezik. Az egyik cél az, hogy a munkaképes korú férfiak és a nők foglalkoztatási arányát 75 %-ra növeljék. További cél, hogy 20 millióval csökkentsék a szegénység által veszélyeztetett személyek számát. Az EU tagállamai és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) megkezdte ezen arányok folyamatos ellenőrzését, és eszmecsere-t folytatnak azok helyéről.

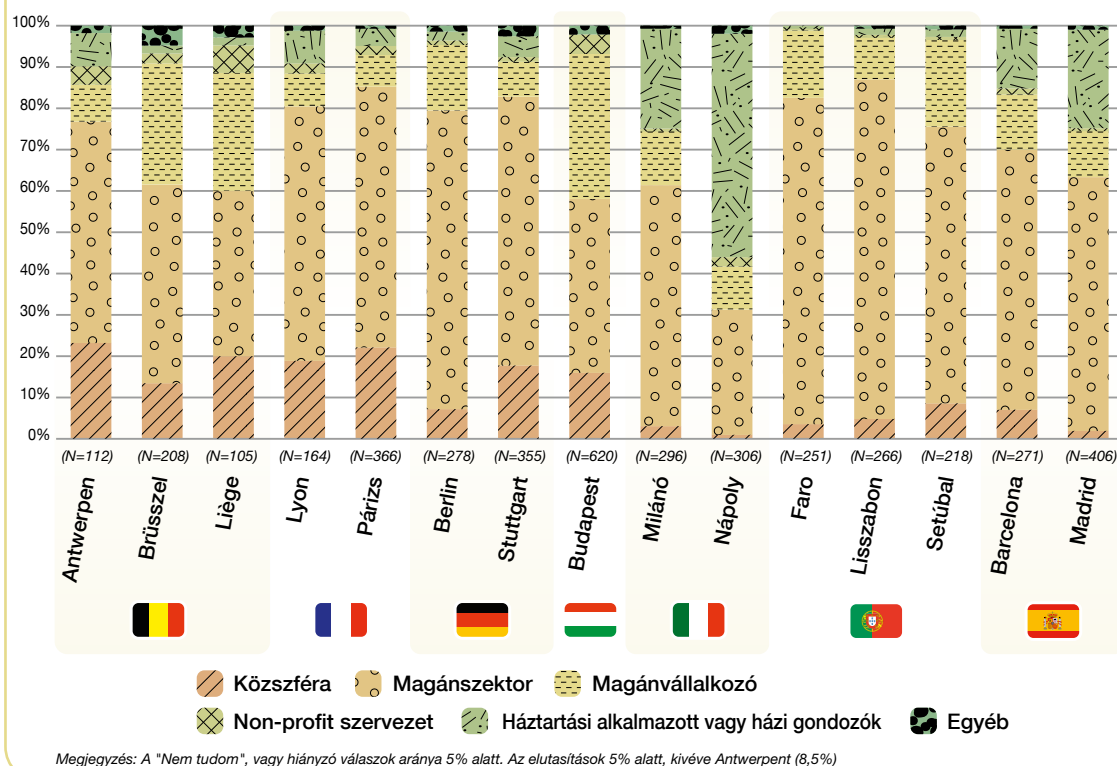
A bevándorolt polgárok körében végzett vizsgálat (ICS) ezeket a „merek” statisztikai adatokat a bevándorlók szubjektív munkaerő-piaci helyzetértékelésével egészíti ki. Egy hasonló felmérés, a 2008 évi EU-MIDIS tanulmány Európa-szerte a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó tapasztalataikról kérdezett konkrét bevándorló csoportokat. Az ICS az EU-n kívüli bevándorlók munkára és képzésre vonatkozó törekvéseire, tapasztalataira és az észlelt nehézségekre összpontosít. Milyen nehézségekkel találkoztak a tartózkodási helyük szerinti országban a munkakeresés közben? Úgy érzik-e a foglalkoztatott bevándorlók, hogy túlképzettek a munkakörükhöz képest? Kezdeményezték-e külföldön szerzett képzésük hivatalos elismerését? Esetleg magasabb képzést szeretnének szerezni?

A 2010. évi MIPEX szerint számos EU-n kívülről érkező személy⁹ csak „kis mértékben kedvező” munkaerő-piaci szakpolitikák kedvezményezettje. Ez az egyenlőtlen bánásmódnak (Franciaországban, és egészen a közelmúltig Németországban), a kevés célzott támogatásnak (Olaszországban, és egészen a közelmúltig Portugáliában valamint Spanyolországban), vagy mindkettőnek köszönhető (Belgiumban és Magyarországon). A nem uniós polgárok a németországi törvények szerint, és a bevándorlás szempontjából új országoknak számító Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban dolgozóként nagyrészt egyenlő bánásmódban részesülnek. Belgium, Franciaország, és Németország korlátozza a nem uniós polgárok hozzáférést az állami szektorhoz: további ágazatok

7. A legújabb felmérés az EU 2008. évi, bevándorlóira és a munkaerőpiacra irányuló munkaerő-felmérési ad hoc modulja.

8. Eurostat, Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study, (Luxembourg, 2011) ISSN 1997-0375.

5. ábra: Foglalkozási szektor

és munkahelyek maradnak előttük zárva Belgiumban és különösen Franciaországban. Franciaország és Németország a külföldi képesítések elismerése elé is akadályt állít. Európában javulni kezd a migráns munkavállalók általában gyenge célzott támogatása. Belgiumban, Franciaországban és Németországban például az újonnan érkezettek számára kidolgozott képzési csomagokat kínálnak. Portugália és Spanyolország egyedi forrásokat teremtett és stratégiai terveket dolgozott ki számos munkahely és képzési szolgáltatás támogatására.

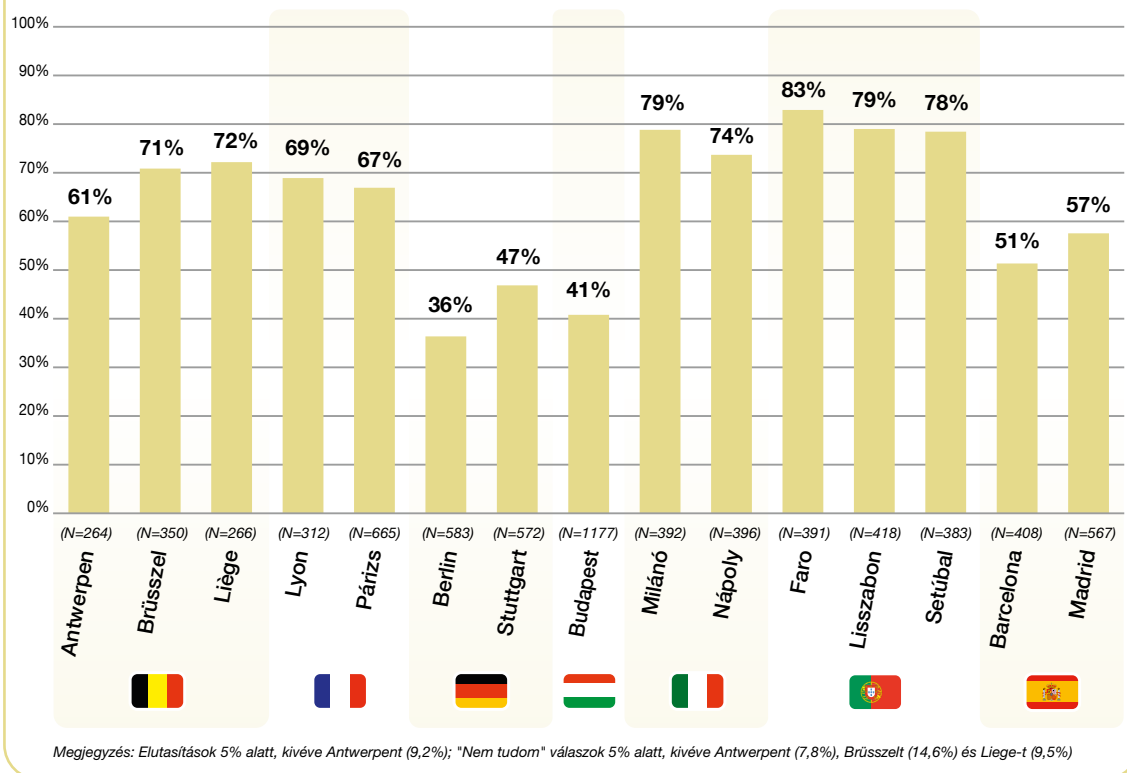
Jelenleg szerte az ICS országokban, a megkérdezett bevándorlók mintegy 15-25%-a munkanélküli, eltekintve Budapestről (5%) és Liège-től (38%). Az inaktív (pl. fogyatékkal élő, nyugdíjas) és az „otthonülő” bevándorlók szintén fontos csoportokat alkotnak a legtöbb észak-európai városban (5-15%). A megkérdezett bevándorlók 40-75 százalékának

van munkája: Budapesten, Berlinben, és a belga és a francia városokban a 40-50, Stuttgartban, az olasz, portugál és spanyol városokban pedig 60-75 százalékuk dolgozik.

Az 5. ábra azon ágazatokat mutatja, melyekben a megkérdezett bevándorlókat foglalkoztatják. A megkérdezettek több, mint fele magáncégnél dolgozik. Más vizsgált városokhoz képest jóval több önálló vállalkozó dolgozik Budapesten, Brüsszelben és Liège-ben. Milánóban a megkérdezett dolgozók negyede, Nápolyban pedig több mint fele a lakossági fogyasztási szektorban és a házi gondozás területén tevékenykedik. A közsférában végzett munka jóval gyakoribb a belgiumi és francia városokban, valamint Stuttgartban és Budapesten megkérdezett bevándorlók körében, mint a felmérés által érintett többi városban.

6. ábra: Voltak-e önnek nehézségei az álláskereséskor?

NEHÉZSÉGEK AZ ÁLLÁSKERESÉS KÖZBEN

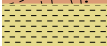

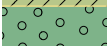
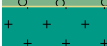

Az álláskereső bevándorlók többsége a legtöbb vizsgált városban egy vagy több problémával találkozott, a diszkriminációtól, a nyelvi nehézségektől a személyes korlátokig, a képesítések elismerésével, vagy a szerződésekkel kapcsolatban felmerülő anomáliáig. Csak Berlinben, Stuttgartban és Budapesten nem említett nehézségeket az álláskereső többsége (6. ábra).

A legtöbb városban az ideiglenes szerződések jelentették a fő gondot a bevándorló álláskereső számára. A 2. táblázatban a három legjelentősebb ok látható, feltüntetve a városokat és az okokról beszámoló bevándorlók arányát. A leggyakoribb problémát az okozta, hogy a munkáltatók csak ideiglenes munkaszerződéseket kötöttek a bevándorlókval. Azok száma, akik a stabil munkahelyet hiányolták, 32% (Antwerpen) és 59% (Faro) között mozgott.

Az álláskereső során tapasztalt problémák jellege és intenzitása jelentősen különbözött az egyes városokban. A dél-európai városokban élő bevándorlók a munkahelyek biztonsága mellett egy másik strukturális problémáról is beszámoltak: a munkaadók ezekben a városokban a bevándorlók 21-48 %-ának **nem ajánlottak legális szerződést**. Ezzel szemben az észak-európai városokban élő bevándorlók arra mutattak rá, hogy hogyan bántak velük a munkaerő-piacon. A két fő észrevétel az volt, hogy a munkáltatók **hátrányos megkülönböztetésben részesítették őket** (29-44 %, a német városokban kevesebb), illetve nem ismerték el a **külföldön szerzett képesítésüket** (31-41%). A bevándorlók esetenként egyéni képességeikkel és státuszukkal kapcsolatos nehézségekről számoltak be. A **Nyelv** a két legnagyobb probléma egyike volt a nem anyanyelvet beszélők számára Antwerpenben, Budapesten, Lisszabonban, Faróban, Stuttgartban és a két olasz városban. Kisebb számban említtek személyes korlátokat, azaz az időt, költségeket és a családot (pl. 18% Budapesten), vagy a munkához való korlátozott jogot (pl. 13% Barcelonában és 17% Madridban).

2. TÁBLÁZAT: MILYEN NEHÉZSÉGEKKEL TALÁLKOZOTT AZ ÁLLÁSKERESÉS KÖZBEN?

Város	1. probléma	2. probléma	3. probléma
Antwerpen (N=229, 213*)	35%	34%	32%
Brüsszel (N=344)	43%	41%	37%
Liège (N=264)	44%	41%	40%
Lyon (N=312)	43%	35%	30%
Párizs (N=665)	40%	31%	29%
Berlin (N=569)	19%	17%	13%
Stuttgart (N=557, 518*)	32%	25%	16%
Budapest (N=1166, 736*)	32%	18%	14%
Milánó (N=376)	52%	48%	38%
Nápoly (N=381)	48%	43%	34%
Faro (N=391, 206*)	63%	59%	38%
Lisszabon (N=418;149*)	54%	45%	37%
Setúbal (N=383)	57%	42%	35%
Barcelona (N=408)	21%	21%	13%
Madrid (N=567)	32%	29%	17%

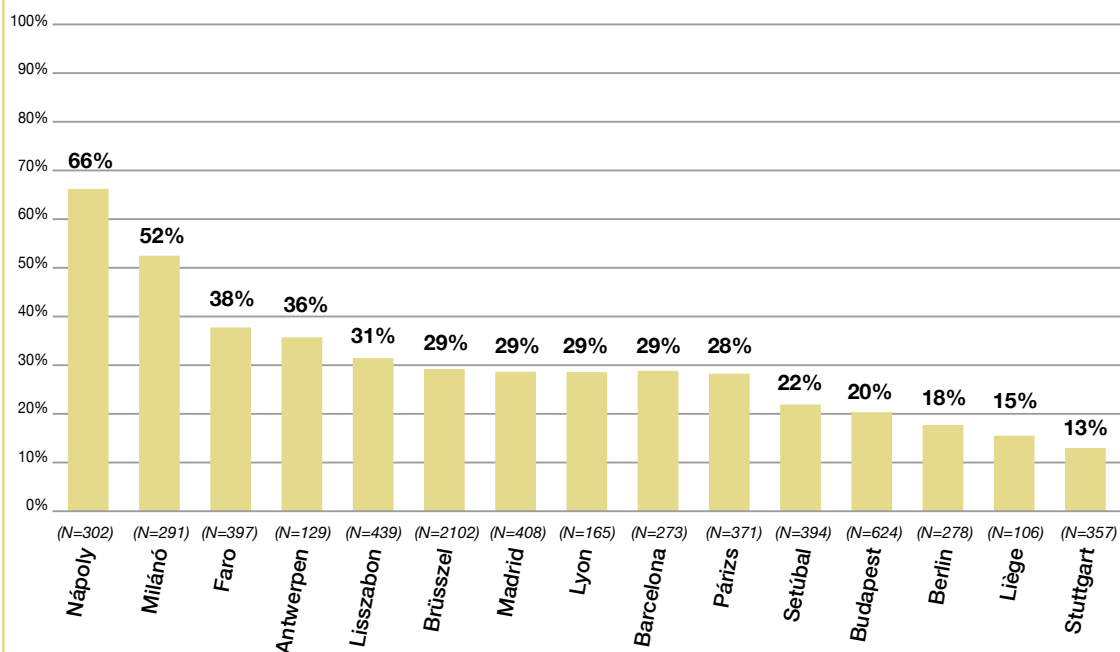
	Nyelv (nem anyanyelvi beszélők számára)
	Ideiglenes szerződések
	Képesítés
	Diszkrimináció
	Nincs legális munkahelye
	Személyes körülmények
	Korlátozott munkához való jog

Megjegyzés: A "Korlátozott munkához való jog" kategória nem állt rendelkezésre Belgiumban. A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpen-t (≤ 12,3%), Brüsszelt (≤ 16%) és Liège-t (≤ 11,1%); elutasítások aránya 5% alatt, kivéve Antwerpen-t (≤ 13,8%).

* A válaszok száma a "nyelv" kategóriában. Ez általában kevesebb volt, mert az anyanyelvi beszélőket kizárták a kérdéskörből.

7. ábra: A jelenlegi munkájához nincs szükség az Ön képzettségére?

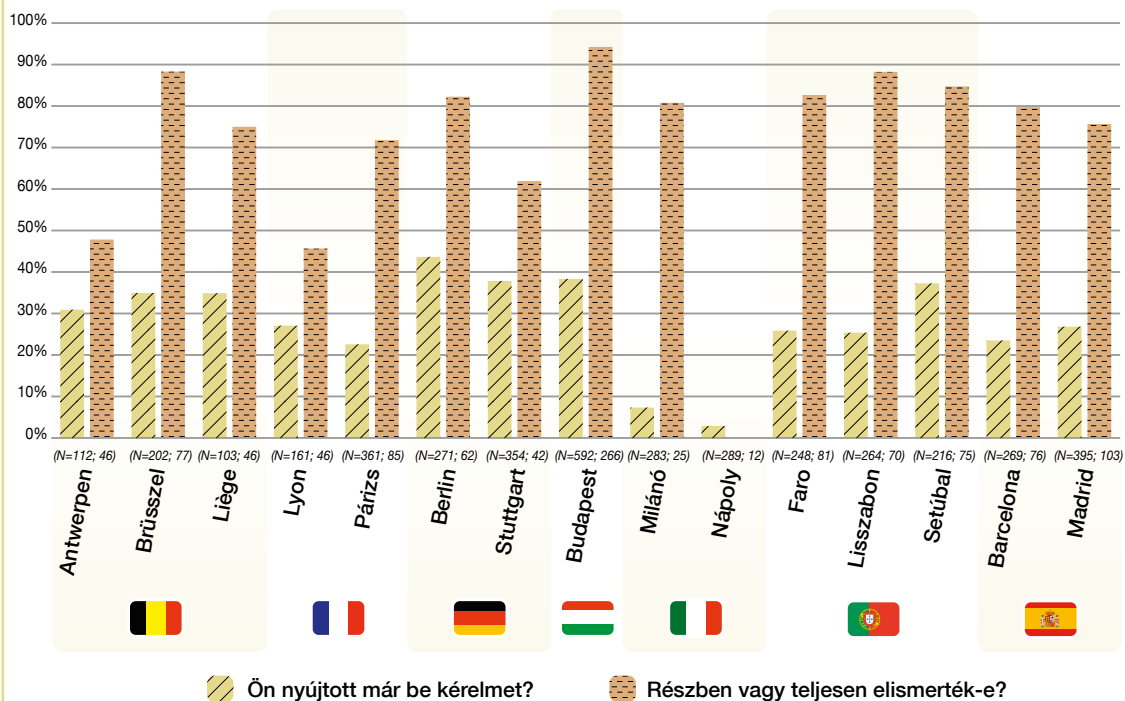
Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpent (11,6%).

TÚLKÉPZETTSÉG

A megkérdezett és sikeresen álláshoz jutott bevándorlók negyede-harmada túlképzettnek tartja magát. A legtöbb városban a munkavállalók fele érzi úgy, hogy a munkájuk megfelel a készségeiknek és a képzettségüknek. A 7. ábra azon foglalkoztatott bevándorlók arányát mutatja, akik úgy vélik, hogy a fő feladatuk nem igényli azokat a szintű készségeket vagy képzettséget, amellyel ők rendelkeznek. A túlképzettség az olaszországi városokban a legjelentősebb: Milánóban a munkavállalók több mint fele, Nápolyban pedig kétharmada dolgozik a képzettségének megfelelő szint alatt. A német városokban és Liège-ben nagyon kevesen érzik túlképzettnek magukat.

8. ábra: Kérte már képzésének elismerését, és elfogadták a kérelmet?

Megjegyzés: A második szám az elismertetés kérdésre adott válaszok száma. Az elismertetések aránya Nápoly esetén nem szerepel a válaszok elégtelen száma miatt. A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpen-t (15,5%), Brüsszelt (10%) és Liège-t (6,3%).

Habár sok bevándorló képzettségét nem ismerik el a munkáltatók, illetve nem használják a munkájukhoz, csak kevesen választják az adott ország hivatalos eljárásait képzésük elismertetésére. A 8. ábrán a felmérés két kérdése együtt szerepel. Az első kérdés valamennyi bevándorlóhoz szól, aki a származási országában vagy egy harmadik országban szerzett képzését. Arról kérdezték őket, hogy kezdeményezték-e képzésük formális elismertetését? A második kérdés csak azokra irányult, akik kezdeményezték. Őket arról kérdezték, hogy a képzésüket teljesen vagy részben elismerték-e.

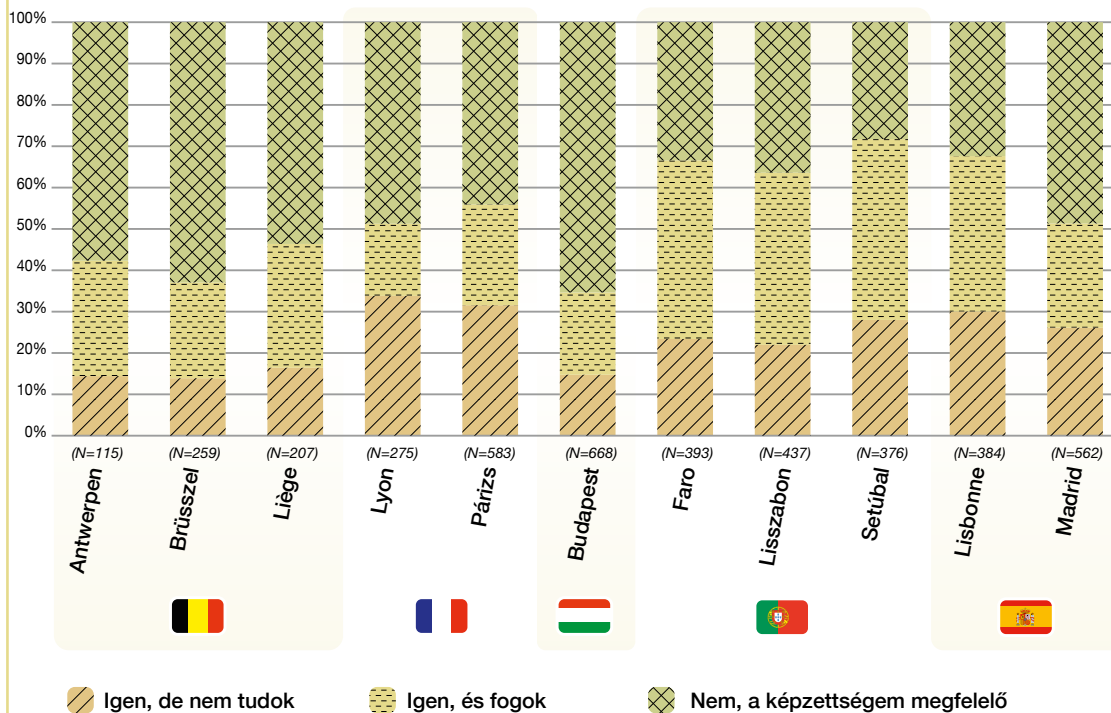
A legtöbb városban a külföldön képzett bevándorlóknak csak a negyede-harmada igényelte ténylegesen képzésének elismertetését. Átlagosan 70 %-uknak sikerült teljesen vagy részben elismertetnie képzését. Ez a mintázat általában érvényes az egyes országokban élő, magukat túlképzettnek tartó személyekre és azokra, akiknek gondja volt a képzésével; viszonylag kevesen kezdeményezik az elismertetést, akik azonban megteszik, a

többségük teljesen, vagy részlegesen megkapja azt. Összességében az elismerési arány a portugál és a spanyol városokban a legmagasabb, de jelentősek az eredmények Lyonban, Párizsban, Berlinben és Stuttgartban, valamint Antwerpenben, Brüsszelben és Liège-ben.

A felmérés nem kérdezte a külföldön képzett bevándorlókat arról, hogy miért nem kérték képzésük elismerését. Elképzelhető, hogy a bevándorlók egyszerűen nem ismerik a szükséges eljárásokat. Szintén lehetséges, hogy ezek az eljárások olyan nehezek vagy rugalmatlanok, hogy sok bevándorlót visszariasztanak, és csak azok kezdeményezik, akik biztosak a sikerben. Lehet, hogy a bevándorlók nem hisznek abban, hogy a hivatalos elismerés hasznos számukra a munkaerőpiacon található állások korlátozott száma, illetve a munkáltatók szkeptikus hozzáállása miatt. A kérelmek kis számára többféle magyarázat lehetséges. További kutatásra van szükség annak tisztázására, hogy miért ilyen kevés bevándorló kéri képzésének elismerését.

9. ábra: Szeretne további képzésen részt venni?

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpent (6,9%), Brüsszelt (13%), Liège-t (8,2%) és Budapestet (26%)

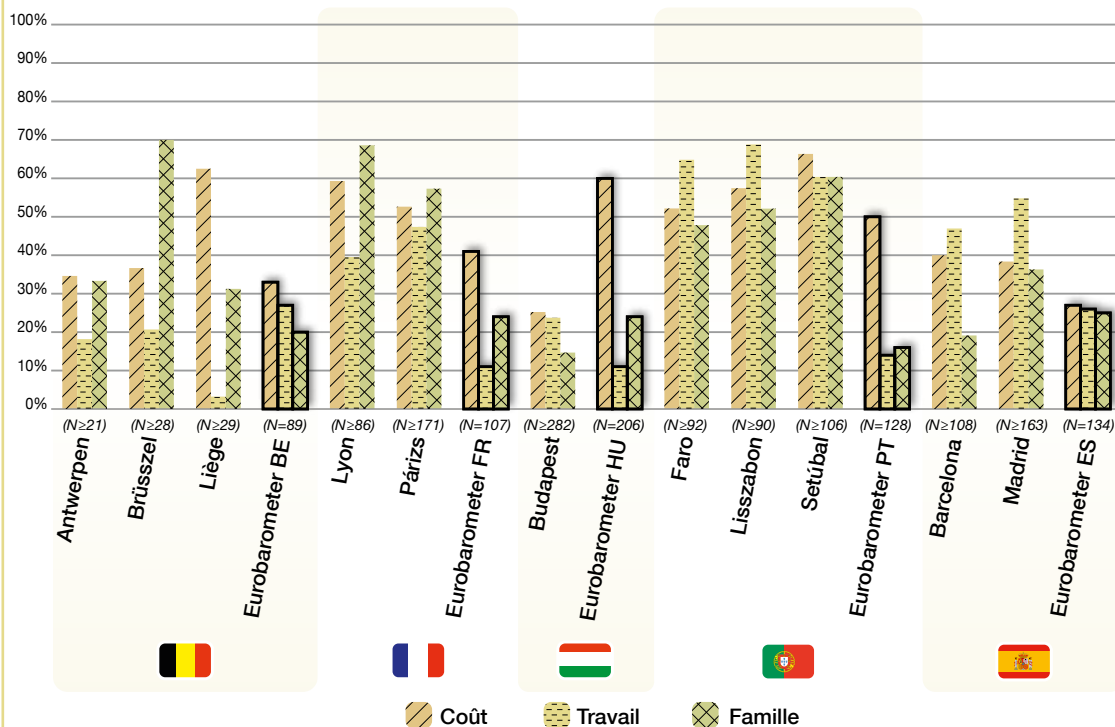
EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS

A magasabb képzés elérése - munkaerőpiaci helyzetük javítására irányuló másik megoldásként - a legtöbb munkaképes korú bevándorló, különösen a munkanélküliek számára vonzó. A 9. ábra azt mutatja, hogy a bevándorlók úgy gondolják: képzéseken kell részt venniük, és ezt meg is fogják tenni, hogy megtartsák állásukat, vagy állást találjanak. Az felmérésben érintett városokban **minden második állással rendelkező bevándorló, valamint a nem dolgozó bevándorlók közül háromból kettő** azt mondta, hogy szakmai

továbbképzésre kellene járnia. A dolgozó és a munkanélküli bevándorlót jobban érdekelte a továbbképzés a portugál és spanyol városokban (kb. 70%), mint Budapesten, a francia, vagy a belga városokban. A legtöbbjük azt tervezi, hogy részt vesz a képzésben. Ennek ellenére, ezekben a városokban a nem dolgozó bevándorlók mintegy 20%-a jelenleg nem tud semmilyen képzésben részt venni. A dolgozó bevándorlók 2530 százaléka szintén nem tud részt venni semmilyen képzésben a francia, portugál és spanyol városokban.

10. ábra: A 3 legfontosabb probléma a további képzésben történő részvétellel kapcsolatban

Megjegyzés: Ezt a kérdést a német és olasz városokban nem tették fel. A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpent (27,3%), Brüsszelt (21,9%), Liege-t (11,1%), Lyont (7,5%) és Budapestet (7,1%).

Azok a bevándorlók, akik nem tudnak munkahelyi képzésen részt venni, több nehézségről számolnak be, mint azok többsége ugyanabban az országban, akiknél a képzés, a munka és család viszonya kiegyensúlyozott. A 10. ábra azt a három fő okot mutatja be, amiért a megkérdezett bevándorlók nem tudtak szakmai képzésen részt venni. A vizsgált 11 városban a három fő ok a képzések költsége, és a munkával, illetve a családi kötelezettségekkel való ütközés volt. Ugyanazokat a képzésre vonatkozó kérdéseket tettük fel, mint az európai foglalkoztatási és szociálpolitikára vonatkozó 2009. évi, 316-os Speciális Eurobarometer felmérés. A lakosság

ezekben az országokban 2009-ben is ugyanazt a három fő okot nevezte meg: a költséget, a munkát és a családot. Ugyanakkor a jelenlegi felmérésbe bevont városokban, mindehol több bevándorló jelezte ezeket a nehézségeket, mint a lakosság általában, kivéve Magyarországot. A bevándorlóknak a belga, francia és portugál városokban kevesebb idejük volt a családi kötelezettségeik miatt, és több ütközés volt a munkájukkal a francia, portugál, spanyol városokban, valamint bizonyos mértékig Budapesten. Budapest kivételével a 11 városban a költségek csak kissé jelentettek nagyobb gondot a bevándorlóknak mint a lakosságnak általában.

Nyelvek

“Nyelvek”

Mi az ön anyanyelve?

Milyen más nyelveket beszél jól?

Volt-e olyan problémája, ami elvette a kedvét attól, hogy megtanulja az ország nyelvét/nyelveit?

Részt vett-e nyelvtanfolyamon, vagy integrációs tanfolyamon az országban?

Önnek személy szerint segített ez a tanfolyam?

“ Főbb megállapítások ”

A bevándorlók általában több nyelvet beszélnek, mint egy átlagember a tartózkodási helyük szerinti országban.

A bevándorlók számára - mint a legtöbb ember esetében - az idő jelenti a fő gondot egy új nyelv tanulásakor.

A tanulási lehetőségekre vonatkozó információk megszerzése nehezebb lehet a bevándorlók, mint a lakosság számára.

A bevándorlók nagy része részt vett nyelvi, vagy integrációs tanfolyamon.

A résztvevők nagyra értékelik a nyelvtanfolyamokat, és gyakran a társadalmi-gazdasági integrációt támogató tanfolyamokat is.

Amikor az emberek ugyanaz(oka)t a nyelve(ke)t beszélnek, könnyebben, a társadalom teljes értékű és egyenrangú tagjaiként dolgoznak együtt és érintkeznek egymással. Az uniós intézmények támogatják a többnyelvűség koncepcióját: amikor a bevándorlók megtanulják az ország nyelvét/nyelveit, akkor annak is megtalálják a módját, hogy használják valamennyi általuk ismert nyelvet, és ezt megosszák a társadalom más tagjaival. A nemzeti, regionális, kisebbségi és bevándorló nyelvek tanulása megerősítheti mindazt, ami a sokszínű Európa lakóiban közös, valamint befogadóbbá és versenyképessé teheti a társadalmat.¹⁰

Az Eurobarometer 14 EU-tagállamban folytatott fókuszcsoporthoz vizsgálata szerint mind a nem uniós bevándorlók mind a lakosság úgy gondolja, hogy a beilleszkedés megkönnyítésének legfontosabb tényezője a közös nyelv.¹¹ Az EU közös alapelvei szerint az adott ország nyelvének alapvető ismerete „nélkülözhetetlen”, és a bevándorlók nyelvének „tisztelőben tartása” ugyanolyan fontos. Több kormány is kijelenti, hogy az integrációs politikájuk egyik elsődleges célja a nemzeti nyelv elsajátítása, és ezt a kötelezettségvállalást tanfolyamokkal és/vagy vizsgákkal támogatja.

Meglepően keveset tudunk az európai polgárok nyelvtanulásáról és nyelvi kompetenciáiról. Eddig kevés olyan értékelést tettek közzé, amely értékeli az ilyen tanfolyamok nyelvtanulásra és nyelvhasználatra, foglalkoztatásra, vagy a társadalmi életben való részvételre gyakorolt hatását.¹² Az Európa Tanács Közös Európai Nyelvi Referenciakeret kiindulópontként szolgál a szabványok kialakításakor és a nemzetközi eredmények értékelésekor. Az OECD PISA-vizsgálat adatai tiszta képet adnak a főként második generációs bevándorolt fiatalok iskolákban nyújtott olvasási teljesítményéről. A felnőttek nyelvi készségeiről nem készült ilyen tanulmány. Az egyetlen hivatalos európai adat a lakosság által a Europeans and their Languages felmérésen szolgáltatott, saját nyelvi képességekre vonatkozó önértékelés a 243-as számú, 2006. évi Speciális Eurobarometer keretében.

A bevándorolt polgárokról készült felmérés (Immigrant Citizens Survey) segít kitölteni az úrt az önértékelésen alapuló nyelvi képességek és a bevándorlókra váró kihívások között. Milyen nyelv(ek)et beszéltek a bevándorlók gyermekként?

Milyen más nyelv(ek)en beszélnek társalgási szinten? A kutatás során is feltettünk hasonló kérdéseket a bevándorlók nyelvtanulási tapasztalatairól, különösen azok esetében, akik gyermekként egyáltalán nem beszéltek az ország nemzeti nyelvét/nyelveit (nem voltak „anyanyelvi nyelvhasználók”). Mi tántorította el a nem anyanyelvi nyelvhasználókat e nyelvek egyikének elsajátításától? Részt vettek-e nyelv- vagy integrációs tanfolyamon? Gondolják-e, hogy ez a tanfolyam nem csak a nyelvet segítette nekik megtanulni, hanem segítette jobb munkát találni, jobb képzettséget szerezni, vagy beilleszkedni?

A nyelvi tesztek és integrációs kurzusok alkalmazása egy egyre fontosabbá váló és dinamikusan fejlődő tendencia Európában, ami erősen függ a kormányok politikai és finanszírozási prioritásaitól. A 2010-es Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) szerint a nyelvtudás csak 10 EU tagállamban feltétele a honosításnak (pl. Magyarországon és Spanyolországban, illetve 2006 óta Portugáliában), és néhány másik országban még megbeszélés tárgyát képezi (pl. Belgiumban és Olaszországban). Az elmúlt évtizedben a legtöbben kibővítették a huzamos tartózkodásra vonatkozó nyelvi követelményeket (pl. Olaszországban és Portugáliában). Néhány észak- és nyugat-európai országban ezt a külföldi házastársakra (pl. Franciaországban), valamint a 16 év feletti gyermekekre (Németországban) is kiterjesztették.

Évtizedek óta kezdeményeznek különböző szerplők ingyenes nyelvtanfolyamokat a bevándorlók és a speciális célcsoportok (például menekültek, nők) számára. Hivatalos, állami nyelvtanfolyamok és integrációs kurzusok csak az 1990-es évektől indultak el. A hivatalos integrációs programok jelenleg kidolgozás alatt állnak Olaszországban, valamint egyeztetés alatt állnak Katalóniában és Vallóniában. A kötelező integrációs programok olcsók, vagy teljesen ingyenesek Belgiumban a flandriai régióban (Inburgeringstraject), Franciaországban (Contrat d'accueil et d'intégration) és Németországban (Integrationskurse). A nyelvtanfolyam Németországban a leghosszabb (600-1200 óra). Ezen országok mindegyike biztosítja a társadalmi orientáció valamilyen formáját, beleértve a kezdeti készségfelmérést Franciaországban és a pályorientációt Flandriában. Önkéntesen igénybe vehető ingyenes nyelvi képzéseket kínálnak Portugáliában (Português para Todos - PPT) valamint Spanyolországban, főként Katalóniában. Belgium

10. A további részletekért lásd a British Council jelenlegi „Language Rich Europe” projektjét.

11. Qualitative Eurobarometer, Migrant Integration: Aggregate Report' May 2011 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/qual/q1_5969_migrant_en.pdf

[3] Flandriára vonatkozóan lásd: Pauwels, F. and Lamberts, M. (2010). Franciaország esetét lásd az ELIPA longitudinális felmérésében.

Németországot lásd: Schuller, Karin, Lochner, Susanne és Rother, Nina (2011): www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Forschungsberichte/ft11-integrationspanel.html. Az áttekintést lásd: Strik, T. et al. (2010) INTEC Draft Synthesis Report on Integration & Naturalisation tests: www.rgsl.edu.lv/images/stories/INTEC/synthesis%20intec%20final%20.pdf

valloniai régiójában olvasás- és írástanfolyamokkal segítik a nyelvtanulást a különböző célcsoportok körében. Magyarországon a civil szervezetek és a nyelviskolák által szervezett képzések jóval korlátozottabbak.

Az ICS felmérésben érintett országokban¹² a legtöbb vizsgált első generációs bevándorló többnyelvű. A Berlinben, Brüsszelben, Liège-ben és a portugál városokban élő bevándorlók közül körülbelül minden negyedik már olyan családban nőtt fel, ahol a családtagok több nyelven beszéltek egymással. Az ICS eredményeit a 2006. évi Eurobarometer eredményeivel összevetve azt látjuk, hogy anyanyelvükön/-nyelveiken kívül a **bevándorlók**

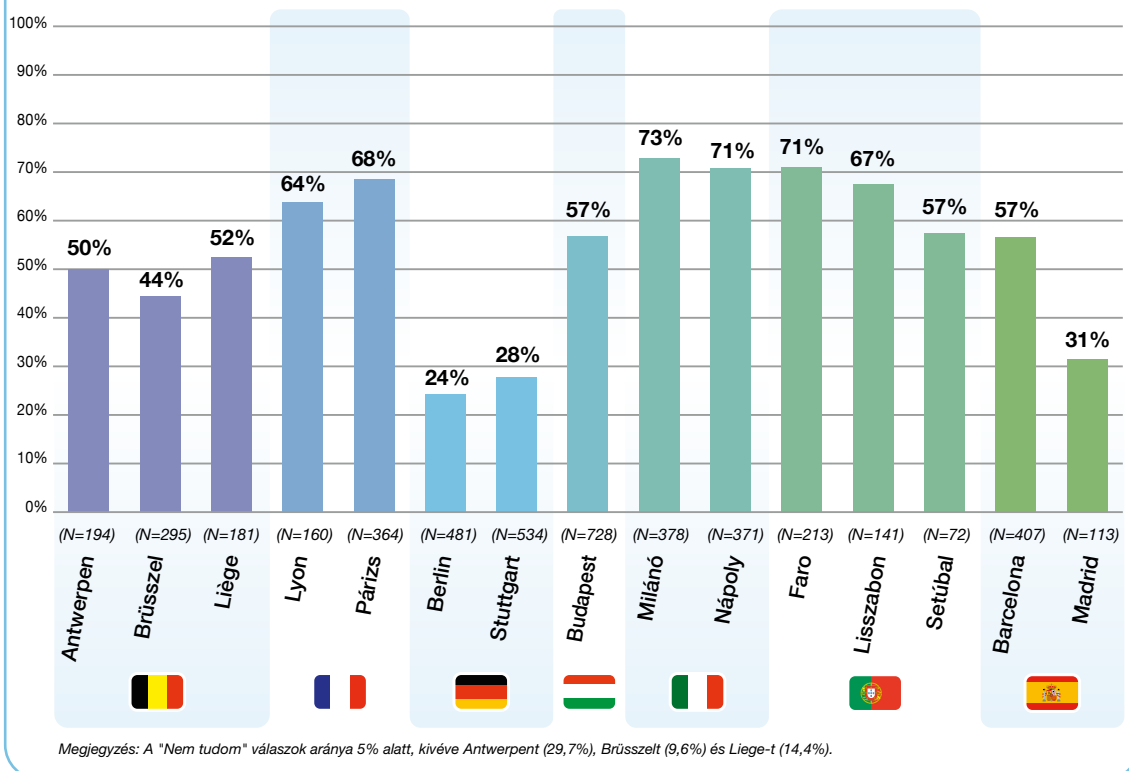
általában több nyelven beszélnek, mint egy átlagember az adott országban. Mind a hat országban valamivel többen beszélnek legalább még egy további nyelvet, különösen a portugálokhoz, olaszokhoz vagy a magyarokhoz hasonlítva. Ebben a három országban valamivel több bevándorló nyilatkozta, hogy két vagy több további nyelvet is beszél. Ezzel szemben több belga állampolgár beszél két vagy több további nyelven, mint a felmérésben érintett három belga városban élő bevándorlók. A felmérés során Antwerpenben több bevándorló jelezte, hogy két vagy több nyelven beszél (53%), mint Brüsszelben vagy Liège-ben (36% és 34%) illetve Barcelonában is többen (32%), mint Madridban (10%).

12. A francia városokból származó, a beszélt nyelvek számára vonatkozó adatokat összehasonlíthatósági okok miatt nem szerepeltettük.

11. ábra: Voltak problémái a nyelvtanulással?

ÚJ NYELV TANULÁSA

A nyelvtanulás nagyobb gondot jelentett a helyi nyelvet nem anyanyelvként beszélők¹³ számára a portugál, olasz és francia városokban, mint a német városokban, vagy Madridban. A 11. ábra azt mutatja, hogy hány, a helyi nyelvet nem beszélő bevándorló számolt be olyan okokról, melyek eltántorították a

nyelvtanulástól.¹⁴ A portugál, olasz és francia városokban élő bevándorlók körülbelül 60-70%-a számolt be egy vagy több okról, mely megakadályozta a magasabb szintű nyelvtanulásban. Ezzel szemben a német városokban és Madridban csak 24-30%-uk számolt be erről.¹⁵

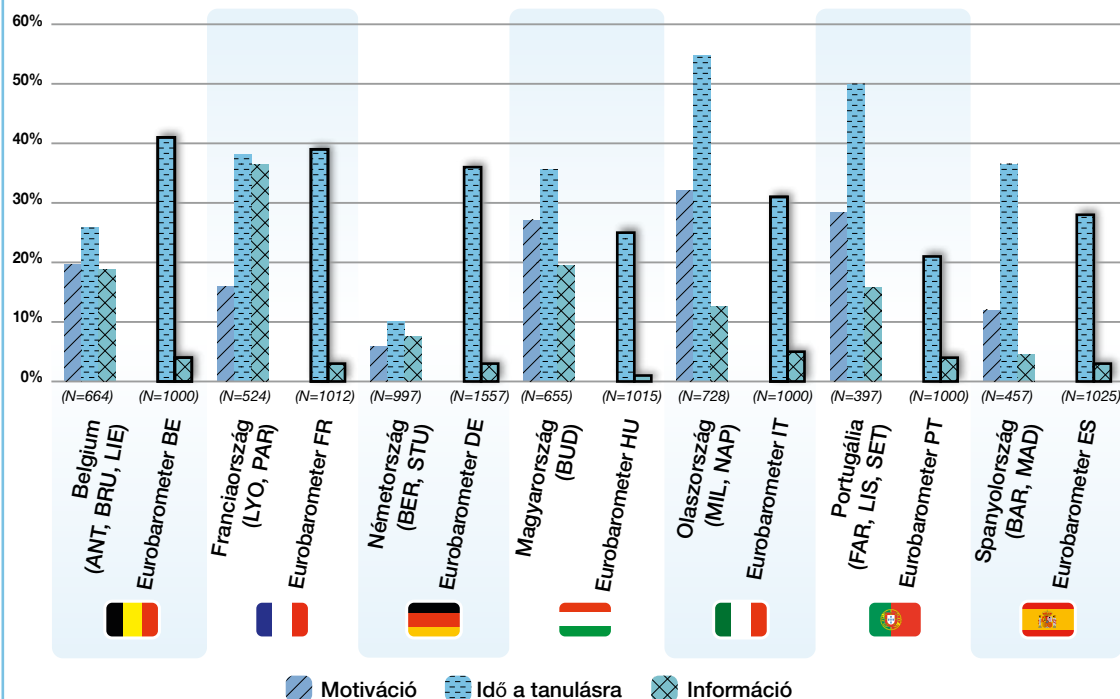
13. Az ország nyelvét anyanyelvként beszélők alkotják a megkérdezett bevándorlók többségét a portugál és spanyol városokban, valamint nagy részét Budapesten és a francia városokban, illetve mintegy negyedét Brüsszelben és Liège-ben. Nem voltak olasz anyanyelvű bevándorlók az olasz városokban, illetve katalán nyelvtanulók Barcelonában.

14. A barcelonai adatok egyaránt mutatják a spanyol és a katalán nyelv tanulásának nehézségeivel küszködő emberek számát.

15. A kérdőíveket a legtöbb esetben az adott ország nyelvén vették fel. Azok a bevándorlók, akik már egy ideje az országban élnek, nem mindig emlékeztek kezdeti nehézségekre, vagy sohasem tartották szükségesnek a strukturált tanulást.

12. ábra: Voltak nehézségei a nyelvtanulással?

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Belgiumot ($\leq 18,7\%$), Magyarországot ($\leq 10,4\%$) és Olaszországot ($\leq 14,4\%$).

Megjegyzés: A statisztikai vizsgálat szignifikáns különbséget mutatott Antwerpen (22,2%) és Brüsszel (10,4%) között a "tanítás, módszerek, anyagok", Berlin (8,7%) és Stuttgart (15,2%) között a "tanulásra fordított idő", Milánó (33,8% ; 11,8%) és Nápoly (19,1%, 18,2%) között a "motiváció" és az "információ", Lisszabon (52,2%) és Setúbal (33,8%) között a "tanulásra fordított idő", Faro (43,0%, 2,4%) és Lisszabon (21,7%, 8%) között a "motiváció" és a "tanítás, módszerek, anyagok", Barcelona (41,8%, 24,8%) és Madrid (14,1%, 6,6%) között a "tanulásra fordított idő" és a "motiváció" területén (minden különbség esetén: $p \leq 0,05$).

Melyek a legnagyobb akadályok az adott ország nyelvét nem beszélők számára az ország nyelvének megtanulásakor, melyben élnek? Az információ, a pénz, a minőségi képzés, a személyes motiváció vagy az idő hiánya? A 12. ábra azt mutatja, hogy a fenti okok melyike miatt mondtak le az adott ország nyelvét nem anyanyelvként beszélők a nyelvtanulásról. Az ábra a 2006. évi Eurobarometer adatai alapján a bevándorlók nyelvtanulás közben tapasztalt nehézségeit is összehasonlítja az adott országban élő lakosság új nyelv tanulásával kapcsolatos gondjaival.

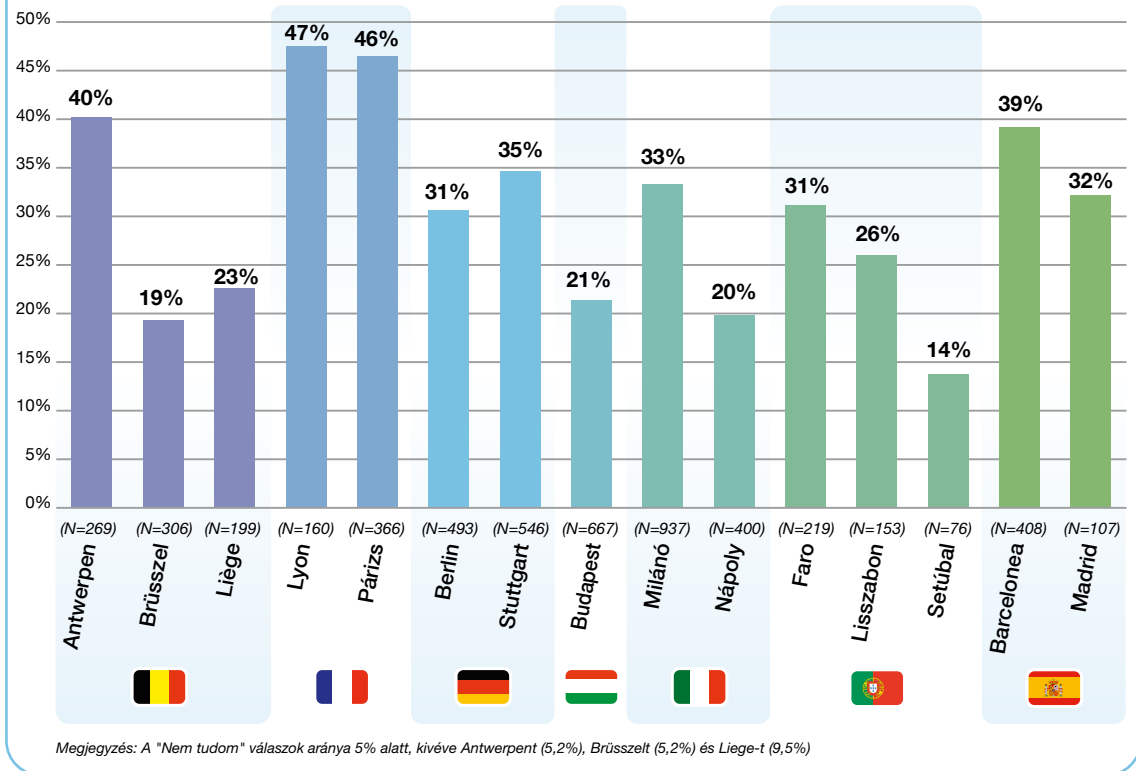
A legtöbb városban egyik probléma sem volt túlsúlyban. Budapesten, valamint a francia, olasz, portugál és spanyol városokban a nem anyanyelvű beszélők több mint harmada jelentette ki, hogy nem volt ideje tanulni. Az olasz és a portugál városokban élők fele mondta azt, hogy nem volt ideje tanulni. A motiváció, vagy az információ hiánya a legtöbb országban kevesebb gondot jelentett. A nem anyanyelvű beszélők negyede-harmada úgy

nyilatkozott, hogy nem érezték késztetést arra, hogy magyarul (27%), olaszul (32%), vagy portugálul (28%) tanuljanak. Ezt a német városokban kevesebb bevándorló állította, mint Budapesten, valamint a francia, olasz és portugál városokban.

A bevándorlók - csakúgy, mint az ország lakosságának többsége - számára az idő jelenti a fő nehézséget egy új nyelv tanulásakor. A felmérésben érintett városokban élő nem anyanyelvi beszélők és a felmérésben szereplő országokban élő átlagember (a 2006 évi Eurobarometer adatai szerint) egyaránt a tanulásra fordított időt jelölték meg fő okként. Az összehasonlítás azt sugallja, hogy a tanulásra fordítható idő sokkal nagyobb gondot jelent a nem anyanyelvi beszélők számára az olasz és portugál városokban. **Az információk megszerzése** a tanulási lehetőségekről szintén nagyobb nehézséget jelentett a nem anyanyelvi beszélők számára a belga, francia, magyar, olasz és portugál városokban.

13. ábra: Részvétel az integrációs tanfolyamokon?

NYELV- ÉS INTEGRÁCIÓS TANFOLYAMOK

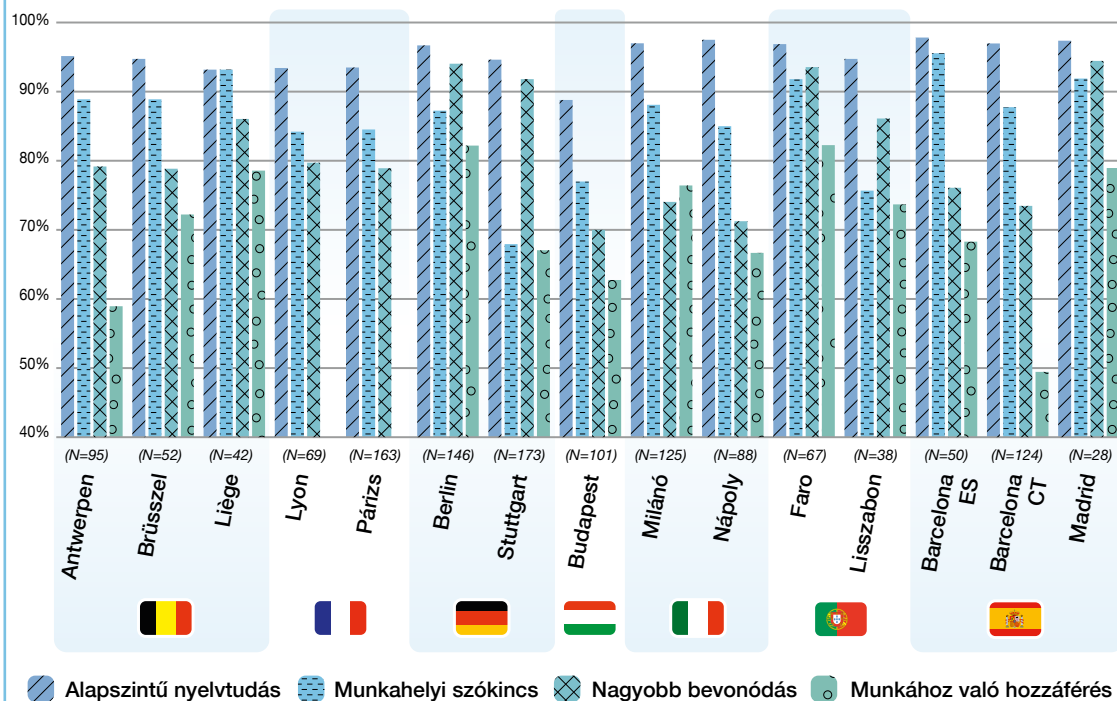
A felmérésbe bevont városokban számos nem anyanyelvi beszélő vett részt az adott ország nyelv- vagy integrációs tanfolyamán.¹⁶ A 13. ábra azt mutatja, hogy milyen százalékban kezdtek meg, vagy végeztek el egy tanfolyamot. A felmérésben külön kérdésekben szerepeltek a hivatalos integrációs tanfolyamok Antwerpenben, Berlinben és Stuttgartban, valamint a kormány által finanszírozott nyelvtanfolyamok Budapesten, Barcelonában (spanyol vagy katalán nyelveken), Madridban

(spanyol nyelven), és a portugál városokban (PPT - Portugál mindenkinek). A többi városban élő bevándorlókat egy általános nyelvi vagy integrációs tanfolyamról kérdeztük. A helyi nyelven lebonyolított tanfolyamokon a német városokban, Milánóban, Faroiban és Madridban a nem anyanyelvi beszélők legalább **30%-a**, Antwerpenben (holland) és Barcelonában (spanyol vagy katalán) **40%-a**, Lyonban és Párizsban pedig közel a **fele** vett részt.

16. A nyelvtanfolyamok természetesen nem szolgálhatnak fő nyelvtanulási módszerként a bevándorlók számára. A bevándorlók vehetnek nem hivatalos órákat, tanulhatnak otthon, beszélgethetnek az anyanyelvükkal, hallgathatják a rádiót, nézhetik a televíziót, olvashatják az újságokat, amint azt a 2006 évi Eurobarometer számos válaszadója jelezte az idegen nyelvek tanulására vonatkozóan.

14. ábra: Miben segített Önnek az integrációs tanfolyam?

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpent (6,5%), Brüsszelt (10,2%) és Budapestet (25,2%). Setűbalban nem érkezett elegendő számú válasz. A Barcelona (SP) a Barcelonában spanyolul tanulókat, a Barcelona (CT) pedig a Barcelonában katalánul tanulókat mutatja.

A legtöbb tanfolyam résztvevői túlnyomórészt kedvezően nyilatkoztak azok nyelvtanulásra és más integrációs eredményekre tett hatásairól. A 14. ábra azt mutatja, hogy hány résztvevő érezte úgy: a tanfolyam kicsit, vagy sokat segített nekik. A tanfolyamok a résztvevők többségének nem csak a nyelvi alapok, hanem a munkájukhoz, vagy készségeikhez szükséges szókincs elsajátításában is segítettek. A belga városokban, Berlinben, az olasz városokban, Faróban és a spanyol városokban a résztvevők jobban, Stuttgartban, Budapesten, Lisszabonban pedig kevésbé lelkesedtek a nyelvtanulási lehetőségekért. A legtöbb városban a tanfolyamok segítették a résztvevők többségét

abban, hogy részt vehessenek közösségük életében; Madridban, valamint a német és a portugál városokban nagyobb mértékben, mint Budapesten, Barcelonában és az olasz városokban. Kevesebb résztvevő érezte úgy, hogy a tanfolyam segítette javítani a munkahelyi helyzetüket, főként Antwerpen, Barcelonában, Budapesten, Nápolyban és Stuttgartban. A válaszadók elégedettebbek voltak Liège-ben, Berlinben, Faróban és Madridban. A tanfolyamokat összességében **hatékonyan tartották a nyelvtanulás szempontjából**. A felmérés eredménye arra is utal, hogy a tanfolyamok **jobban kapcsolódhatnak a képzési és foglalkoztatási szolgáltatásokhoz**.

Polgári és politikai részvétel

“ Polgári és politikai részvétel ”

Tagja Ön valamelyik
politikai pártnak vagy
csoportnak ebben az
országban?

Ismer bevándorlók
által működtetett
egyesületet?

Hallott-e már a
bevándorlók konzultációs
szervezetéről?

Szavazott Ön a legutóbbi
országos vagy helyi
választásokon ebben
az országban?

Szavazna-e, ha holnap
általános választásokat
tartanának (és jogosult
lenne rá)?

Miért nem szavazott?

Szükség van több,
evándorló háttérű
parlamentari képviselőre
ebben az országban,
és ha igen: miért?

“ Főbb megállapítások ”

A legtöbb bevándorlót érdekli a szavazás lehetősége (gyakran ugyanúgy, mint a többi állampolgárt)

A legtöbb bevándorló szeretne nagyobb sokszínűséget a politikában - és sokan hajlandóak szavazni, hogy ezt támogassák.

A bevándorlók szélesebb körű részvétele a civil társadalom életében városonként és szervezetenként eltérő.

Az, hogy a bevándorlók ismernek-e migráns szervezeteket, és tagjai-e azoknak, erősen függ a helyi és nemzeti környezettől.

A politikai lehetőségek megnyitása a külföldiek számára a magabiztos bevándorlási célország egyik mutatója. A kormányok Európában gyakran megnyitják a politikai lehetőségeket, és megreformálják az állampolgársági törvényeket annak elismeréseként, hogy bevándorlási célországgá váltak. A szavazati jogok bővítésével, az erős és független tanácskozó testületek létrehozásával, új egyesületek támogatásával, és a többségi szervezetekben a diverzitásra irányuló szakpolitika bevezetésével több polgár is részt vehet a demokratikus közéletben. Ezeket a jogokat a nemzetközi és az európai jog, nevezetesen az EU 1992. évi Maastrichti Szerződése és az Európa Tanács 1992. évi *Külföldiek helyi közéletben való részvételéről szóló egyezménye támogatja*. Az Európai Bizottság azt javasolta, hogy a politikai részvétel lehetőségeit ki kell székesíteni, ha a kormányok az EU közös alapelvei iránti elkötelezettségük részeként elő kívánják mozdítani a demokratikus részvételt, a szolidaritást és a közösséghez tartozás érzését.

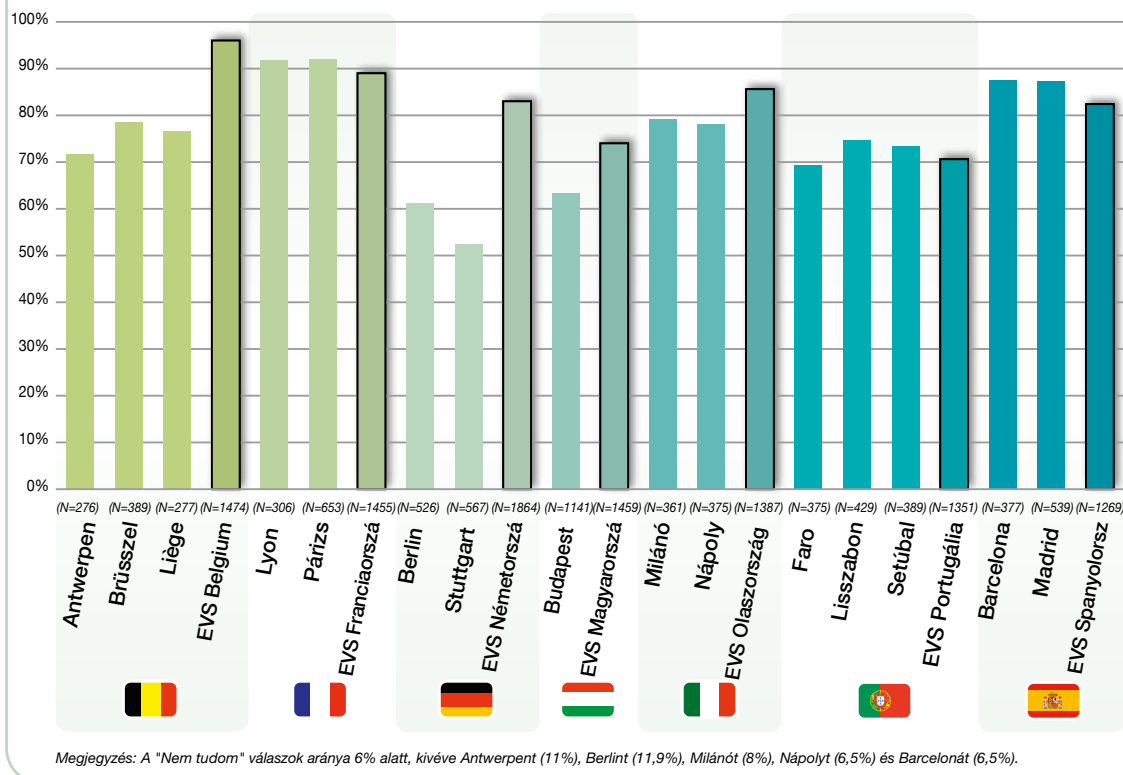
Összehasonlítva az élet más területeivel, például a foglalkoztatással vagy az oktatással, az Európai Unió országaiban a politikai döntéshozók és kutatók kevesebb figyelmet fordítanak a bevándorlók politikában való részvételére. A kutatók nehezen találnak megbízható adatforrásokat az aktív állampolgárság mérésére és összehasonlítására.¹⁷ Ugyanakkor egyes EU tagországok, mint például Németország, elkezdtek felvenni az integrációt mponitorozó nemzeti rendszerükbe a politikában való részvétel mutatóit (pl. a szervezeti tagság és az önkéntesség arányait). Új kutatási eredmények szerint a bevándorlók politikában való részvételét a politikai lehetőségstruktúrák, a nyilvános párbeszéd, a bevándorlók jellegzetességei (pl. végzettség, tartózkodási idő és nyelvismeret), valamint a háttérük (pl. politikai helyzet a származási országban) keveréke határozza meg. Ha vannak rendelkezésre álló adatok, azokból gyakran az látszik, hogy a bevándorlók alulreprezentáltak a valószínű szavazók, a választott tisztségviselők, és a politikai pártok tagjai körében. A bevándorlók részvételének módja valószínű kevésbé látható és érthető, mint a hagyományos részvételi formák az országokban ahol tartózkodnak.

Az ICS felmérés olyan kérdésekkel járul hozzá ezen ismeretek egyre szélesedő köréhez, melyek a politikai részvételre irányuló szakpolitikák szempontjából a legfontosabbak. Vajon szavaznának-e a nem uniós bevándorlók, ha joguk lenne hozzá? Szeretnének nagyobb sokféleséget a parlamentben? Miért? Mondják-e a bevándorlók, hogy tagjai az ország szakszervezeteinek és politikai pártjainak? Ismernek bevándorlók által fenntartott civil szervezetet vagy tanácsadó testületet? Csatlakoznak ezekhez és más szervezetekhez?

A 2010. évi Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) szerint azok a nem uniós bevándorlók, akik nem szereznek állampolgárságot, csak bizonyos jogi lehetőségekkel élhetnek annak érdekében, hogy informálják és javítsák azokat a helyi vagy országos szintű szakpolitikákat, amelyek napi szinten hatással vannak az életükre. Egyesületeket alapíthatnak és szakszervezetekhez, vagy politikai pártokhoz csatlakozhatnak. Franciaország, Németország, és Olaszország jelenleg nem biztosít szavazati jogot a nem uniós állampolgároknak. A felmérésbe bevont többi országban a bevándorlók egy szűk csoportjának biztosítanak szavazati jogot. Szavazati viszonyossági szerződések alapján csak bizonyos állampolgárságú polgárok szavazhatnak Spanyolországban és Portugáliában, míg huzamos tartózkodás szükséges Magyarországon, és öt éves tartózkodás (és regisztráció) Belgiumban. Az állam által vezetett tanácsadó testületek hiányoznak Magyarországról: új, de viszonylag gyenge testületek találhatóak Portugáliában, Spanyolországban, és egyes olasz városokban (Milánóban és Nápolyban nem), erősebbek Belgium flandriai régiójában, mint Valloniában vagy Brüsszelben, és kicsit erősebbek a német városokban és tartományokban. A MIPEX elemzés azt sugallja, hogy a külföldiek politikai részvételét kevésbé vagy egyáltalán nem biztosító országok általában az állampolgárság megszerzését is megnehezítik számukra (pl.: Magyarország). A külföldiek politikában való részvételét valamennyire támogató országok gyakran azok, melyek ösztönzik az állampolgárság megszerzését (pl. Portugáliában inkább, mint Belgiumban és bizonyos mértékig Németországban). Ezzel szemben az olyan országokban, mint Franciaország, Olaszország és Spanyolország egy-egy módot (vagy hozzáférést egy csoport számára) részesítenek előnyben a többivel szemben.

17. Lásd Morales, Laura, Guigni, Marco (Ed.), *Social Capital, Political Participation and Migration in Europe. Migration, Minorities and Citizenship* (London 2011), ISBN 978-0-230, Wuest, Andreas et al (Ed), *The Political Representation of Immigrants and Minorities*, Routledge (Oxon 2011).

15. ábra: Elmenne szavazni, ha holnap választásokat tartanának?

SZAVAZÁS

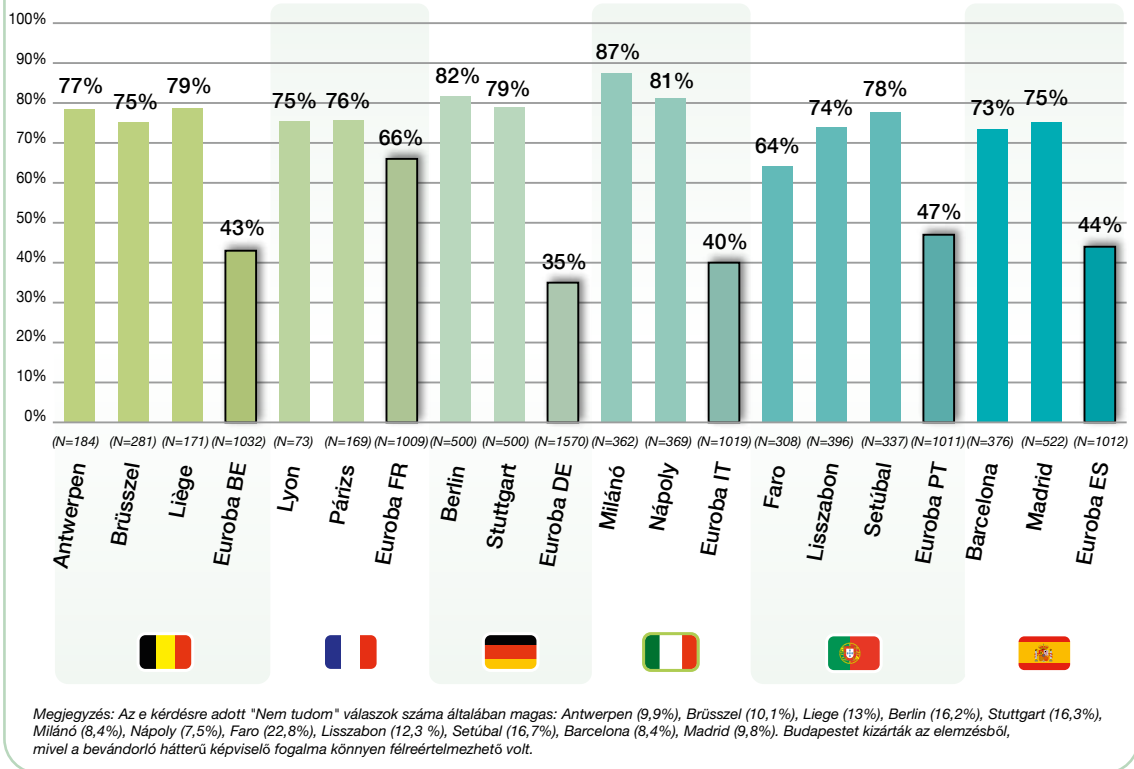
A következő, állampolgárságra vonatkozó fejezetből kiderül, hogy a megkérdezett bevándorlók a legtöbb ICS országban már állampolgárok, vagy meg akarják szerezni az állampolgárságot, így valamennyi választáson szavazásra jogosulttá válnak. De vajon tényleg elmennének szavazni?

A felmérésbe bevont városokban a legtöbb bevándorló elmenne szavazni (ha jogosult lenne rá). A 15. ábra azt mutatja, hogy hány százalékuk felelt igennel arra az elméleti kérdésre, hogy elmennének-e szavazni, ha holnap általános választásokat tartanának. A nem EU-polgárokat arról is megkérdezték, hogy szavaznának-e, ha lehetőségük lenne rá. A EU-n kívüli bevándorlók

közül a spanyol, portugál és francia városokban élők a 2008. évi European Values Study keretében kérdezett lakossághoz képest nagyobb érdeklődést mutattak a szavazás iránt (85%, 72% és 90%). Az olasz és belga városokban (ahol a szavazás kötelező) a megkérdezettek 70-80 százaléka érdeklődött a szavazás iránt, ez az általános népességnél némileg kisebb arány. Kevesebb embert érdekel ez a lehetőség Budapesten (63%). A honosított bevándorlók közül valamivel többen mennének el szavazni az olasz és portugál városokban, és jóval többen Budapesten és a belga városokban. A francia és spanyol városokban élő, honosított és nem honosított bevándorlók körében egyaránt nagy volt az érdeklődés.

16. ábra: Úgy gondolja, hogy több bevándorló háttérű parlamenti képviselőre van szükség?

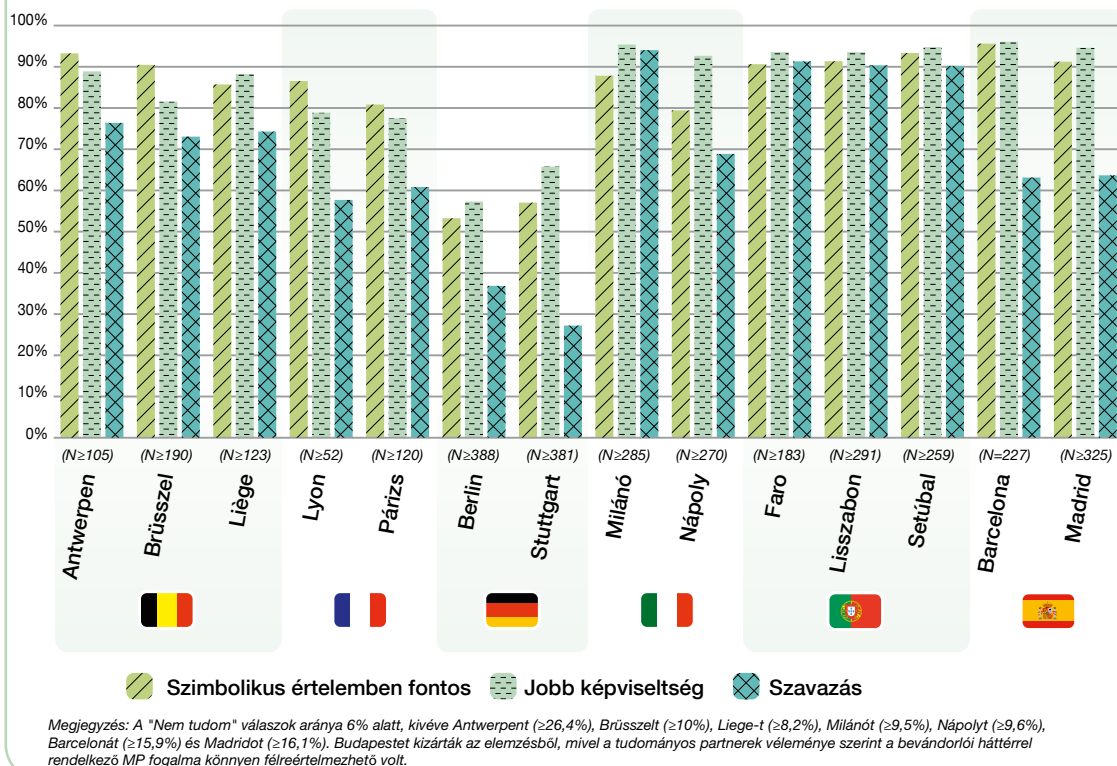

A legtöbb bevándorló szeretne nagyobb sokszínűséget a politikában - ennek ösztönzésére sokan szavazati jogukkal is élnének. A felmérésben megkérdezett bevándorlóknak feltettünk egy kérdést a 2006. évi, az EU-ban tapasztalt diszkriminációra vonatkozó Eurobarometerből arról, hogy szerintük az országnak, amelyben élnek, biztosan vagy valószínűleg több bevándorló háttérű parlamenti képviselőre (MP-k) van-e szüksége. A 16. ábra azt mutatja, hogy a támogatottság hat országban következetesen magas volt (75-85%).

Amikor megkérdezték, hogy miért, 80-95 százalékuk¹⁸ azt válaszolta, hogy a bevándorló háttérű parlamenti képviselők **jobban megértenék őket, jobban képviselnék őket, és szimbolikusan fontosak lennének az ország számára**. 60-92 százalékuk azt is mondta, hogy szívesebben szavaznának ilyen jelöltekre. A bevándorlók jelölként történő támogatása ugyanolyan magas volt a honosított bevándorlók körében, beleértve a valószínűleg szavazókat is (akik szavaznának egy holt napi választáson). Az ezeket a konkrét érveket támogatók aránya Németországi városokban volt a legalacsonyabb. Ott például csak a megkérdezett bevándorlók kisebb része szavazna bevándorló háttérrel rendelkező parlamenti képviselőre (figyelmelen kívül hagyva a politikai nézeteiket) csupán azért, hogy növeljék az etnikai sokszínűséget a Bundestagban.

18. Ez az arány valamivel kisebb volt a német városokban.

17. ábra: **Miért?**

Ezek a politikai sokszínűség támogatására vonatkozó eredmények megerősítik a civil és politikai szervezetek, például politikai pártok alapításának fontosságát a bevándorlók politikai részvételének növelése érdekében. A lakosság nagy része azonban nem látja különösebben fontosnak ezt a kérdést. A 2006. évi Eurobarometer szerint ezen országok lakosságának csak a 40-45%-a értett egyet azzal, hogy több, eltérő etnikai háttérrel rendelkező

képviselőre van szükség (lásd korábbról a 16. ábrát). A támogatottság mértéke csak kicsit tér el a felmérésbe bevont országokban. Az országok lakói csak mintegy fele annyian támogatják az ügyet, mint a bevándorlók. Ez a prioritások között tapasztalt különbség utal a szervezeteken belüli különböző áramlatokra és dinamikákra is, amikor arról döntenek, hogy foglalkozzanak-e, és ha igen, akkor hogyan a sokszínűséggel.¹⁹

19. Alex Kirchberger et al. Becoming a Party of Choice: a Tool for Mainstreaming Diversity. (Brussel: Migration Policy Group, 2012). www.migpolgroup.com/public/docs/Becoming_a_Party_of_Choice_Mainstreaming_Diversity_in_Political_Parties_FULL_REPORT_EN_01.12.pdf

3. TÁBLÁZAT: SZAKSZERVEZETI ÉS POLITIKAI SZERVEZETI TAGSÁG

		Szakszervezetek		Politikai szervezet	
		ICS 2011	EVS 2008 (N=11.102)	ICS 2011	EVS 2008 (N=11202)
Belgium	Antwerpen (N=279)	11,8%	15,1%	7,6%	4,1%
	Brüsszel (N=408)	19,6%		9,8%	
	Liège (N=296)	19,9%		3,0%	
Franciaország	Lyon (N=315)	5,1%	5,4%	1,9%	2,8%
	Párizs (N=670)	9,1%		4,3%	
Németország	Berlin (N=577)	1,4%	6,8%	0,3%	3,6%
	Stuttgart (N=580)	1,9%		1,7%	
Magyarország	Budapest (N=1162)	4,5%	3,7%	2,2%	0,6%
Olaszország	Milánó (N=396)	14,6%	5,5%	1,8%	3,7%
	Nápoly (N=398)	6,5%		3,2%	
Portugália	Faro (N=405)	1,2%	4,3%	1,2%	3,4%
	Lisszabon (N=448)	0,7%		0,7%	
	Setúbal (N=402)	4,2%		2,0%	
Spanyolország	Barcelona (N=400)	2,7%	4,8%	0,5%	4,8%
	Madrid (N=554)	1,1%		0,5%	

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok aránya 5% alatt, kivéve Antwerpent (≤10%)

CIVIL ÉS POLITIKAI SZERVEZETEK

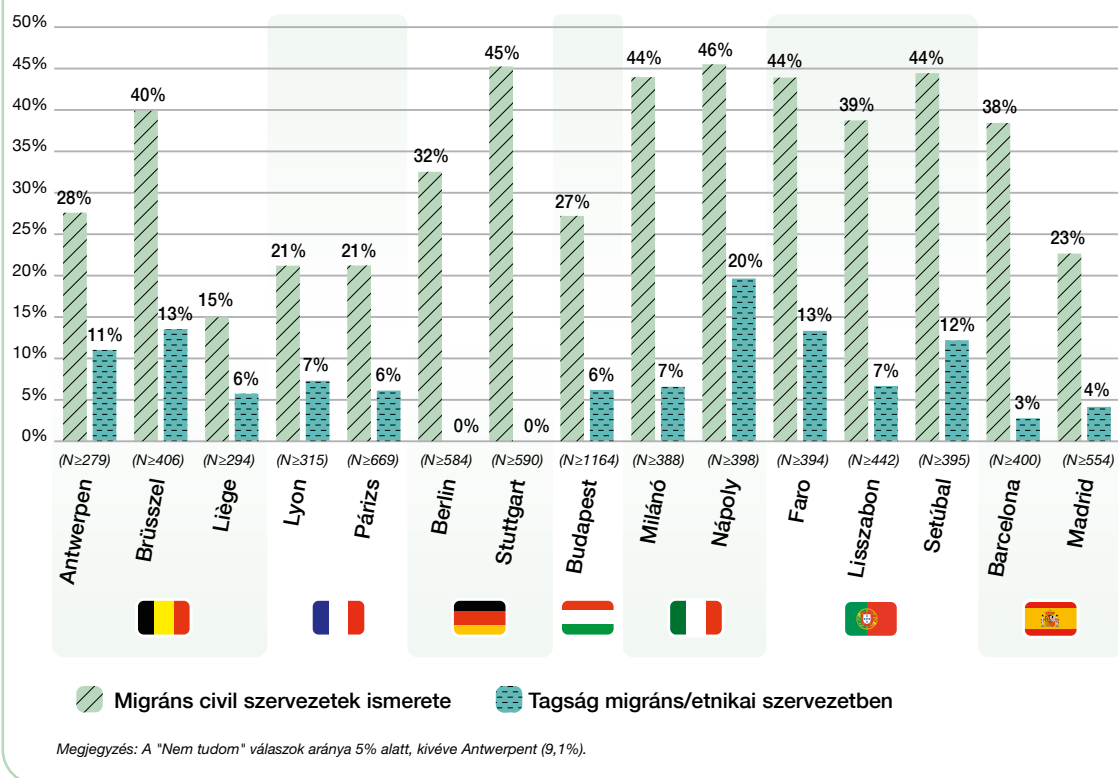
Tágabb értelemben a bevándorlók (saját maguk által bevallott) részvétele a politikai és civil szervezetekben egyenlőtlen, városként és szervezetenként eltérő. A 3. táblázatban a felmérésben szereplő azon bevándorlók aránya látható, akik azt jelezték, hogy tagjai valamelyik szakszervezetnek, vagy politikai pártnak/csoportnak. Az egyes városokban élő bevándorlók felmérésének eredményeit összehasonlítottuk a lakosságot vizsgáló European Values Study (2008) országos eredményeivel. Többnyire kevesebb bevándorló jelzi, hogy ilyen szervezet tagja. Néhány városban ugyanannyi (vagy még több) bevándorló jelezte a tagságát, mint ahányan az adott ország általános népességéből.

Úgy tűnik, hogy a tagság erősen függ a helyi és országos kontextustól. A bevándorlók közül többen állítják a belga, francia és olasz városokban, valamint Budapesten hogy szakszervezeti tagok, hasonló vagy magasabb arányban, mint az adott országban élő átlagemberek. Az adott ország lakosságához viszonyítva jóval kevesebb bevándorló tagja a szakszervezeteknek a német, spanyol és portugál városokban.

A vizsgált bevándorlók közül kevesebben voltak politikai pártok és csoportok tagjai, mint szakszervezeti tagok. Az országos átlaghoz viszonyítva saját állítása szerint jóval több bevándorló

18. ábra: Migráns szervezetek ismertsége, és tagság azokban

tartozik politikai szervezethez a belga és francia városokban, Budapesten és Nápolyban. A politikai szervezeti tagság kisebb arányú Milánóban, valamint a német, portugál és spanyol városokban.

A bevándorlók kapcsolata migráns szervezetekkel országonként és városokként ugyancsak jelentősen eltérő. A 18. ábra azt mutatja, hogy a megkérdezett bevándorlók azt mondták: ismernek bevándorló vagy etnikai szervezetet (tágabb értelemben a bevándorlók társadalmi, kulturális, vagy politikai érdekeit támogató csoportot), vagy tagjai is annak. Nem sokkal több bevándorló volt tagja migráns szervezetnek, mint szakszervezetnek és politikai szervezetnek. Általában véve a migráns szervezeti tagok aránya nem volt szignifikánsan magasabb a felmérésbe bevont városok többségében. A német városokban egyetlen bevándorló sem, míg Budapesten, valamint a spanyol és francia városokban csak kevés bevándorló mondta azt, hogy migráns vagy etnikai szervezethez tartozik. Többen vallották magukat valamilyen migráns szervezet tagjainak Antwerpenben és Brüsszelben, mint Liège-ben, többen Faróban és Setúbalban, mint Lisszabonban, valamint többen Nápolyban, mint Milánóban.²⁰

A migráns szervezetek ismertsége Brüsszelben, Stuttgartban, Barcelonában, valamint az olasz és a portugál városokban volt a legmagasabb. Ezekben a helyeken majdnem minden második megkérdezett bevándorló meg tudott nevezni egy bevándorlók vagy etnikai kisebbség által vezetett egyesületet. A francia városokban, Liège-ben és Madridban csak 15-20%-uk tudott megnevezni ilyet. A felmérés más kérdéseit illetően minden városban csak kevesen hallottak a helyi, regionális vagy nemzeti migráns konzultatív testületről.²¹

Az eredmények kérdéseket vetnek fel a migráns szervezetekkel kapcsolatban: hogyan határozzák meg ezeket a bevándorlók és a kormányok, és milyen szerepet játszanak a támogatóik és a különböző bevándorlók számára? Lehetnek bejegyzett egyesületek, transznacionális hálózatok, vagy informális találkozók is. Működhetnek önfelkaroló érdekképviseleti csoportként, vallási vagy kulturális intézményként, a kormány által finanszírozott szolgáltatóként, illetve származási országuk képviselőként. Annak érdekében, hogy feltárhassuk a városok közötti különbségeket, további kutatásokkal kell tisztázni a bevándorlók társadalmi részvételének és az önszerveződésnek ezen formáit.²²

20. A bevándorlókat az "egyéb" (pl. sport, kulturális, társadalmi, vallási, helyi, szakmai, humanitárius és környezetvédelmi) szervezetekben betöltött tagságukról is kérdeztük. A tagság aránya mind a 15 városban hasonló volt (15-21%). Az "egyéb" kategória annak túlságosan tág meghatározása és értelmezése miatt nem volt alkalmas a lakossággal történő összehasonlításra.

21. A bevándorlók helyi, regionális vagy nemzeti bevándorlói konzultatív testületekről gyűjtött ismereteire vonatkozó részletes információkért látogassa meg a www.immigrantsurvey.org honlapot

22. A fenti kérdések elemzéséhez lásd a Localmultidem 2011 kutatás eredményeit.

Családok újraegyesítése

“Családok újjraegyesítése”

Hányan élnek az
Ön háztartásában?

Mi az Ön családi
állapota?

Milyen nemzetiségű
az Ön házastársa?

Amióta ideköltözött, volt-e
külföldön élő élettársa
vagy gyermeke?

Milyen kérdések merültek
fel a kérelmével
kapcsolatban?

Kérvényezte-e már
családja újjraegyesítést?

Önnek személy szerint
miben segített a
családegyesítés?

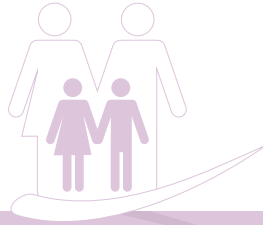
Mikor nyújtotta be
kérelmét?

Szeretne
családegyesítést
kérelmezni? Miért nem?

Mi történt a kérelmével?

Önnek személy szerint
miben segítene a
családegyesítés?

“ Főbb megállapítások ”

Az első generációs bevándorlók közül csak keveset választottak el partnerétől vagy gyermekeitől.

Az elválasztott családok többségét a legtöbb vizsgált országban már újraegyesítették.

A legtöbb elválasztott bevándorló ma nem kérelmezi a családegyesítést, néhányan a család döntése, mások pedig politikai akadályok miatt.

A családegyesítés segít a bevándorlóknak családi életük rendezésében, megerősíti a valahová tartozás érzését és néha más integrációs eredményekkel is jár.

A családgyesítést a nyilvános vitákban többnyire úgy mutatják be, mint a az EU-ba történő bevándorlás egyik fő módját. A politikai szereplők elsősorban a családgyesítésre kiadott engedélyek nemzeti statisztikai hivatalok által gyűjtött, és az Eurostatnak jelentett számára összpontosítanak. Gyakran egyedül ezek a statisztikák jelennek meg tényként a családgyesítéséhez való jogról és annak a bevándorlókra és a társadalomra gyakorolt hatásáról szóló általánosabb vitákban. A családgyesítés nem csupán a családok bevándorlásának csatornájaként jelenik meg, hanem az integráció kiindulási pontjaként is. A családgyesítés javíthatja a fogadó fél szociokulturális stabilitását, és az egyesítésre váró családtagok társadalmi részvételét, valamint általában a családi és társadalmi életet a befogadó közösségekben.

A bevándorolt polgárok körében végzett vizsgálat (Immigrant Citizens Survey) a családgyesítéssel kapcsolatos vitákba visszahozza az integráció szempontjait. Az Európai Unió kívülről érkező bevándorlókat arról kérdezték, hogy szükségesnek és hasznosnak tartják-e a családgyesítést a saját családi életük és a társadalmi integrációjuk szempontjából.²³ Milyen családokban élnek az első generációs bevándorlók? Milyen gyakoriak az egymástól elszakítva élő családok, ahol a bevándorló partnere vagy gyermekei külföldön laknak? Kérelmezték a bevándorlók a családgyesítést? Voltak nehézségeik a kérelem beadásával kapcsolatban? Helyt adtak kérelmüknek? Hogyan változott meg az életük a családgyesítést követően? Érdeklí a bevándorlók a családtagjaikért történő kezességvállalás lehetősége a családgyesítés érdekében?

A Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) szerint 2010-ben a felmérésbe bevont országokban legálisan tartózkodó, EU-n kívüli polgárok legtöbbje "kis mértékben előnyös" családgyesítési eljárások alanya volt (értékelés: 60+/100), kivéve Franciaországot (értékelés: 52/100).²⁴ A kezességet vállaló bevándorlóknak és külföldi partnereiknek illetve gyermekeiknek meg kell felelniük a család fogalmára vonatkozó konkrét jogi meghatározásoknak és egyéb, családgyesítésre vonatkozó követelményeknek (pl. jövedelem, lakás). A MIPEX eredményei szerint ezek a jogi feltételek Portugáliában és Spanyolországban voltak a leginkább befogadók, kisebb mértékben befogadók Belgiumban és Magyarországon, kissé szigorúbbak Németországban és Olaszországban, illetve a legszigorúbbak Franciaországban. Ezek a körülmények jelentősen megváltoztak az elmúlt

években. Új feltételeket vezettek be Franciaországban, Németországban, Olaszországban, és - a MIPEX és a felmérés óta - Belgiumban. Ezzel szemben Portugáliában, a 2007. évi bevándorlási törvényben könnyebbé tették a családgyesítést. Spanyolország jelenlegi családgyesítési politikája a 2009. évi bevándorlási törvény óta van érvényben.

A háttérrel tekintve a megkérdezett bevándorlók sokféle háztartásban és családban élnek. Átlagosan 3-4 fő él egy háztartásban: valamivel kisebb háztartásokban élnek az olasz, portugál és spanyol városokban, mint Franciaországban és Németországban. A többségük házas vagy élettársi kapcsolatban él. Nagyobb az aránya az egyedülállóknak a portugál városokban és Liège-ben (kb. 40%), mint a francia és az olasz városokban, illetve Stuttgartban (kevesebb mint 25%). A felmérési mintában szereplő bevándorlók közül sokan érkeztek családgyesítési engedéllyel Antwerpenbe, Lyonba, Budapestre és Milánóba (kb. 25%), Brüsszelbe és Liège-be (kb. 33%), Berlinbe (48%) és Stuttgartba (67%). Az interjú időpontjában mintegy 10%-uk még ilyen engedéllyel tartózkodott a belga, német és spanyol városokban, valamint Budapesten és Milánóban.

ELVÁLASZTOTT CSALÁDOK: AKKOR ÉS MOST
Ma a 15 városban vizsgált első generációs bevándorlók többségének nincs szüksége családgyesítésre partnerével, vagy gyermekével. A 19. ábra azt mutatja, hogy a megkérdezett bevándorlók többsége milyen mértékben élt olyan családokban, melyeket egyesítettek, vagy egyesíthetnének.

Az egyedülállók többsége mindig is partnerével, vagy gyermekeivel élt, illetve van, aki már újra együtt él velük. Az, hogy ezek az emberek kérik-e családjuk egyesítését a jövőben, attól függ, hogy idővel hogyan változik az életük és a családjuk. **Az EU-n kívülről bevándorlók közül csak kevesen voltak olyanok, akik a családjuktól elválasztva éltek/ élnek.** A Belgiumban, Franciaországban és Magyarországon élő bevándorlóknak csak 5-15 százaléka élt külön a családjától. A legnagyobb arányban – körülbelül minden harmadik bevándorló – a német városokban és az új bevándorlási célországokban, például Olaszországban, Portugáliában és Spanyolországban élők voltak érintettek. Úgy tűnt, hogy a dél-európai városokban sokkal gyakoribb, hogy a vizsgált bevándorlók gyermekeiktől külön éltek.

23. A felmérés nem terjed ki a családok újraegyesítésének és a családalkitáshoz valamennyi formájára. Mások, akik a külföldön élő partnerük vagy családjuk befogadását kérik, más EU-tagállamok állampolgárai, valamint az adott ország saját állampolgárai, ideértve a bevándorló háttérű állampolgárokat is.

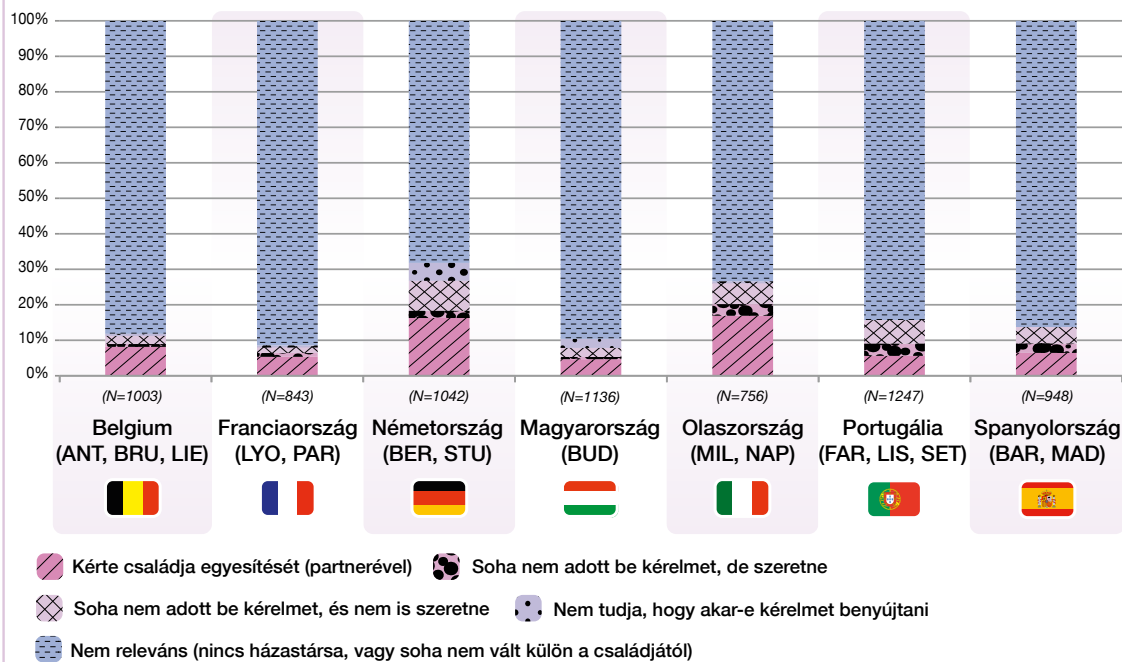
24. További információkért lásd: www.mipex.eu/family-reunion

A családjuktól elszakított bevándorlók több mint fele sikeresen élt a családjegyzítésre vonatkozó jogszabályok adta lehetőségekkel, és újra együtt él partnerével vagy gyermekeivel Budapesten, Lyonban, Milánóban és a vizsgált belga városokban. Jólal több különálló bevándorló még nem kérte családjá egyesítését Nápolyban és az új

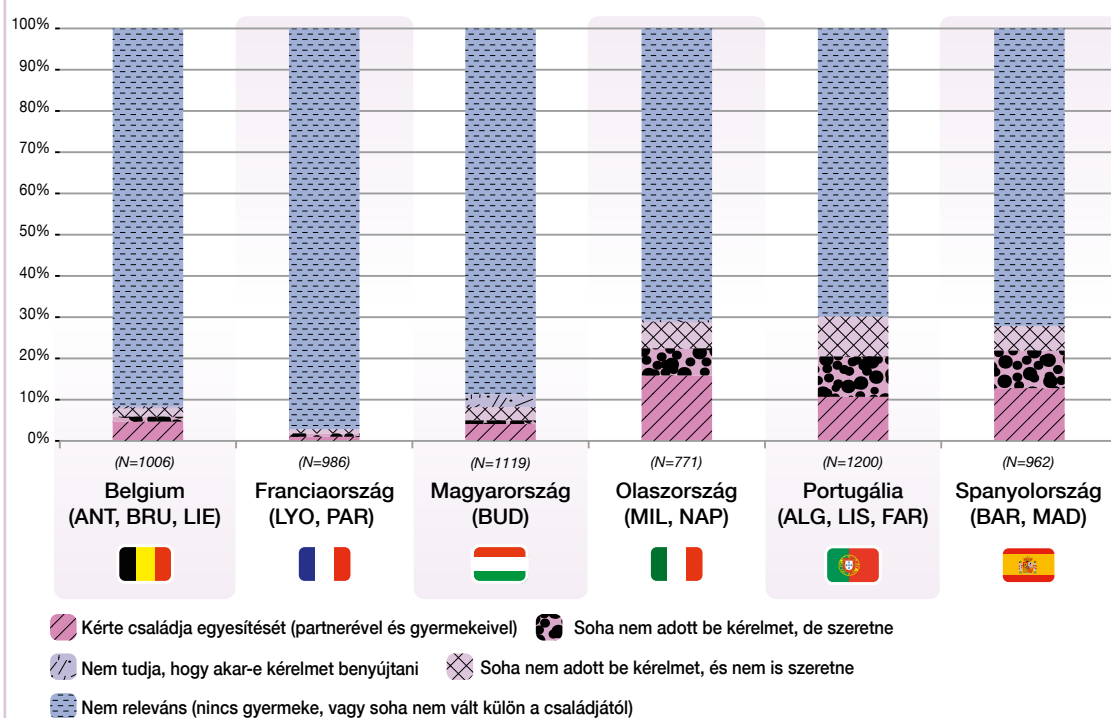
bevándorlási célországok (pl. Portugália, Spanyolország) városaiban. A 2000-es évek első felében az észak-európai városokban és Budapesten, majd az évtized második felében a dél-európai bevándorlási célországokban dolgozták fel a legtöbb kérelmet.

19. ábra: Családegyesítés partnerével?

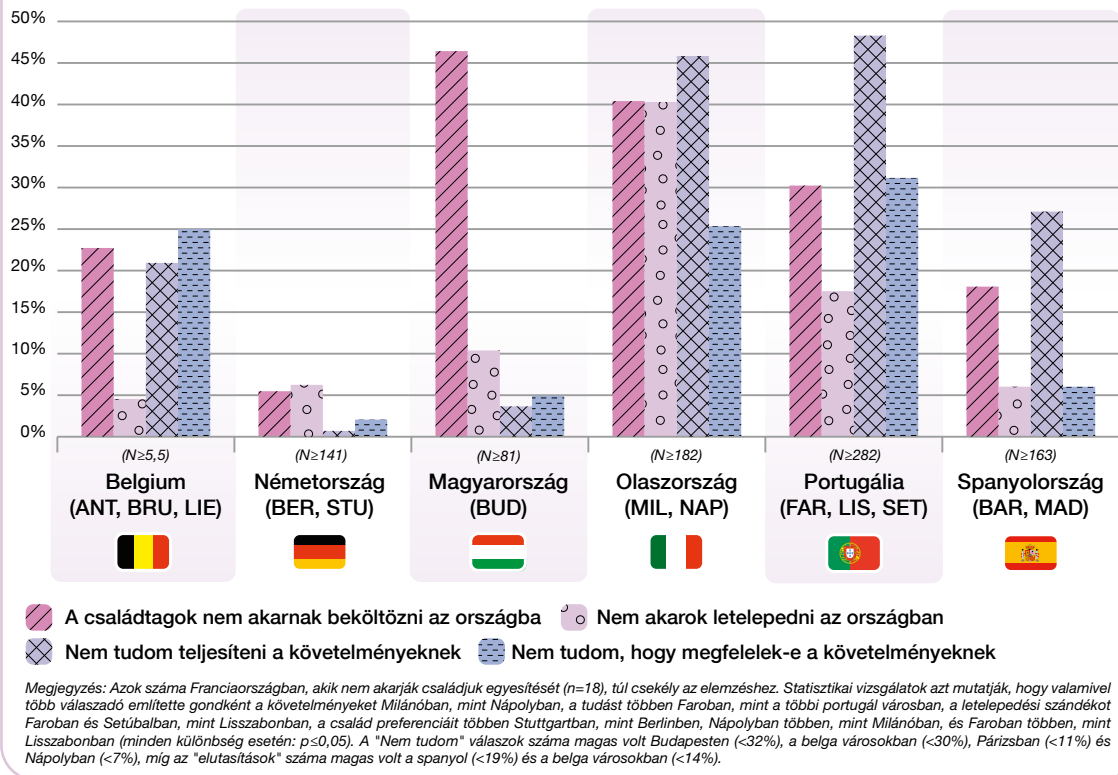
20. ábra: Családegyesítés gyermekeivel?

Megjegyzés: A gyermekekkel történő családjegyzítésről Németországban nem tették fel kérdést. A statisztikai vizsgálatok azt mutatják, hogy valamivel többen kérték családjegyzítést gyermekeikkel Barcelonában, mint Madridban, ill. többé Faroban mint Lisszabonban, többen kívántak kérelmet benyújtani Lisszabonban, mint más portugál városokban, többet nem akartak kérelmet benyújtani Nápolyban, mint Milánóban, és többen kérték családjegyzítést házastársukkal Milánóban, mint Nápolyban (valamennyi különbség esetén: $p \leq 0,05$). A konkrét kérdést illetően, miszerint a házastársukkal vagy a gyermekeikkel kívánnak-e családjegyzítést, az "elutasítások" száma (<42%) magas volt a spanyol városokban és Stuttgartban.

21. ábra: Miért nem szeretné a családjegyesítést partnerével vagy gyermekeivel?

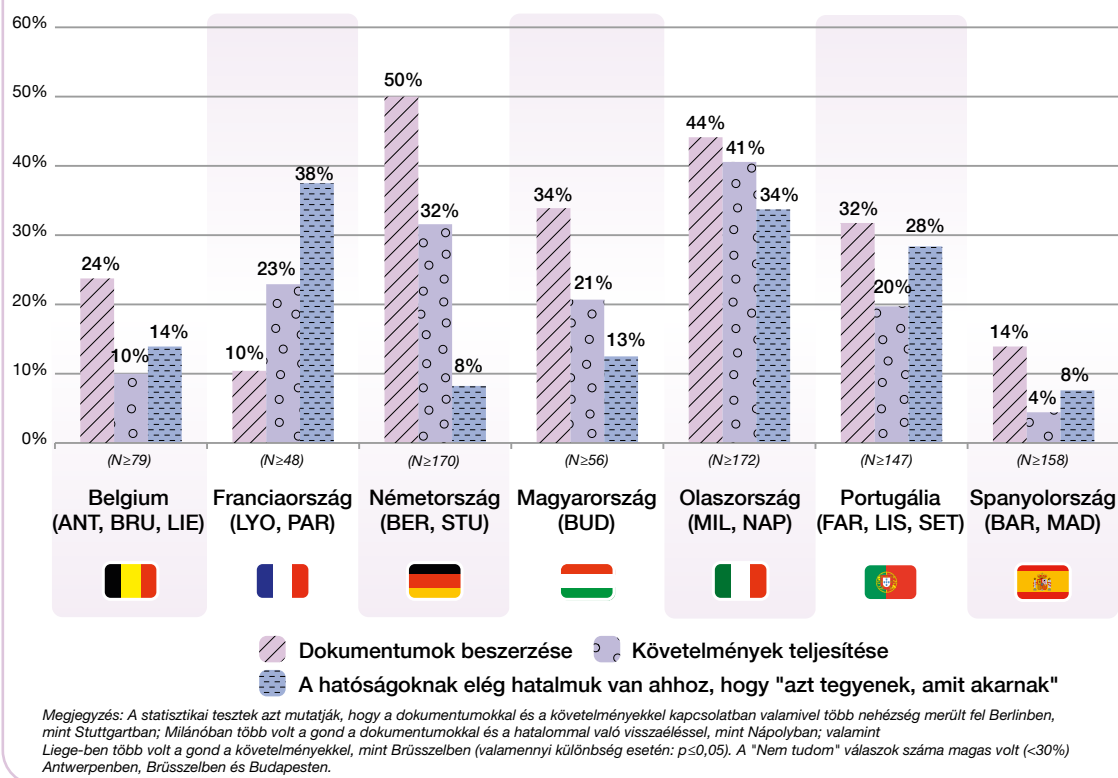

ÉRDEKLŐDÉS A CSALÁDEGYESÍTÉS LEHETŐSÉGE IRÁNT MA

A legtöbb, családjától külön élő bevándorló minden országban azt mondta, hogy nem akarja kérvényezni családja egyesítését. A francia, olasz, portugál és spanyol városokban minden egyes megkérdezett, és a családjegyesítést választó bevándorlóra átlagosan két olyan bevándorló jutott, aki nem akarta családja egyesítését. Az arány még magasabb Budapesten, valamint a belga és a német városokban. Budapesten és a német városokban sokan nem tudták, hogy akarják-e, vagy sem. A bevándorlókat általában jobban érdekelte a gyermekekkel történő családjegyesítés, kivéve Budapestet. A hét országot vizsgálva a legtöbben Milánóban, Lisszabonban és a spanyol városokban (a megkérdezettek több mint fele) szeretnék, ha gyermekekkel valamikor a jövőben együtt élhetnének.

A legtöbb megkérdezett bevándorlónak saját egyéni oka van, amiért nem kíván együtt élni a családjával. Többen nem tudták, hogy mért, vagy egy konkrét okot neveztek meg (lásd 21. ábra). A két fő személyes ok az volt, hogy egyes bevándorlók nem akarnak letelepedni az országban, vagy a család nem akar elköltözni. Ezeket a családi okokat nevezték meg rendszeresen Budapesten és az olasz, portugál, illetve kisebb mértékben a belga és spanyol városokban. A másik két fő ok azonban a szakpolitikával állt összefüggésben. Sok külön élő bevándorló nem tudja, hogy megfelelnek-e a családjegyesítésre vonatkozó követelményeknek, különösen a belga, olasz és portugál városokban. Mások, szintén a fenti városokban, valamint a két spanyol városban azt mondják, hogy nem felelnek meg a követelményeknek.

22. ábra: Milyen nehézségekkel szembesült a családja újraegyesítésekor?

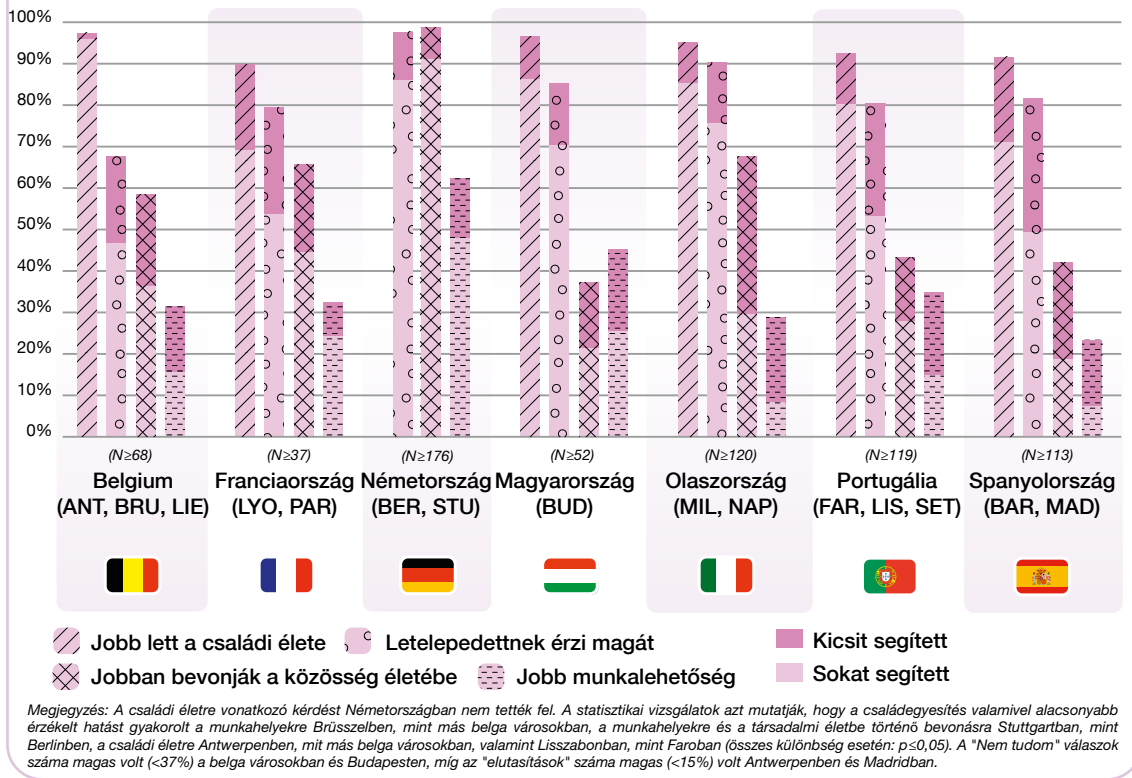

GONDOK ÉS SIKEREK

A családegyesítést kérő bevándorlók mintegy fele hivatkozott a családegyesítési eljárás nehézségeire, különösen a követelményekkel, dokumentumokkal, illetve a hatóságok döntésével kapcsolatban. A 22. ábra azt mutatja, hogy milyen gyakran számoltak be speciális nehézségekről az eljárás során. A korábbi kérelmezők szerint a hatóságoknak túl nagy volt a hatalma, így "azt csinálták, amit akartak" az eljárás

folyamán, különösen a francia (38%), az olasz (34%) és a portugál városokban (28%). A megkövetelt dokumentáció volt a családegyesítés másik fontos akadálya néhány országban, például Belgiumban (24%) és Németországban (50%). A német és az olasz városokban élő kérelmezőknek volt a legtöbb gondja, míg a spanyol városokban élők jelezték a legkevesebb akadályt.

23. ábra: A családdegysítés észlelt hatása az integrációra?

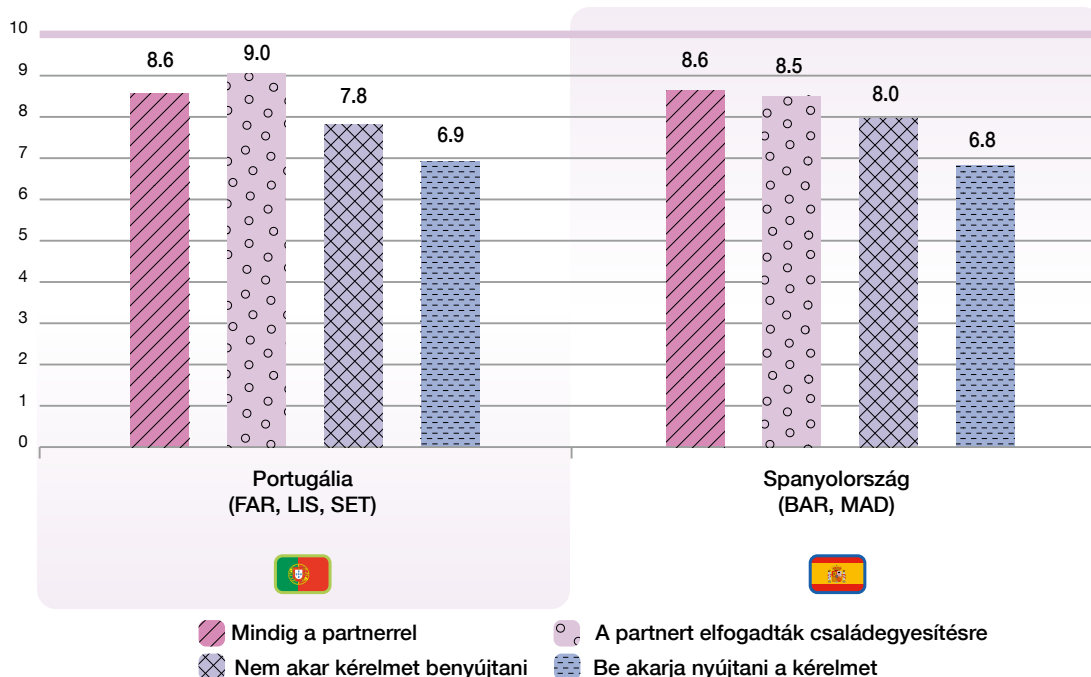

A sikeres kezességvállalók a családi életükre és a társadalmi integrációra vonatkozóan a családdegysítés számos pozitív hatásáról számoltak be. A 23. ábra azt mutatja, hogy hány, partnerével, illetve a gyermekeivel újra együtt élő bevándorló érezte úgy, hogy a családdegysítés kis, vagy nagy mértékben segítette az élet különböző területein. A családdegysítésnek köszönhetően szinte mindannyian jóval könnyebb családi életéről számoltak be. A legtöbben azóta jobban otthon érzik magukat az országban. A belga, francia, német és olasz városokban a megkérdezettek átlagosan több mint fele

elismerte, hogy a családdegysítés valamilyen módon segített nekik beilleszkedni a helyi közösségbe, például az iskolákban, egyesületek és a politikai tevékenység keretében. Berlinben körülbelül 70%-uk, a legtöbb más városban pedig mintegy 30%-uk szerint még a munkaerőpiacon kínákozó lehetőségek is a családjuk egyesítésének köszönhetőek.

A megkérdezett bevándorlók a felmérésbe bevont legtöbb városban és országban átlagosan ugyanannyira tűnnek elégedettnak a családi életükkel, mint azon ország lakosai, ahol élnek. A

24. ábra: Családegyesítés partnerével és elégedettség a családi élettel

Megjegyzés: Ez a minta a legtöbb esetben, nagyjából megállja a helyét mind a 7 országban, ahol a minta mérete elegendő az elemzéshez. Azzal kapcsolatban, hogy a válaszadók szeretnék-e családegyesítést a tőlük külön élő partnerükkel, a "Nem tudom" válaszok száma magas volt Belgiumban (13,6%), Franciaországban (6,2%), Németországban (27,6%), Magyarországon (44,6%), míg az "elutasítások" száma volt magas Németországban (11,6%) és Spanyolországban (14%).

2007. évi European Quality of Life Survey kérdései alapján a megkérdezett bevándorlók egy 0-10 közötti skálán értékelték, hogy mennyire érzik magukat elégedettnek családi életükkel kapcsolatban. A felmérésben megkérdezett bevándorlók családi életre vonatkozó értékelése valamivel kedvezőtlenebb volt Nápolyban (6,8), és valamivel kedvezőbb Barcelonában (8,5). A 24. ábrán a különböző családok és a családegyesítés után érdeklődők értékelése látható. Csak a portugál és spanyol városok szolgáltattak elég nagy mintát a partnerekre vonatkozó konkrét kérdésekhez, de a legtöbb esetben mind a hét országban hasonló mintázatokat feltételezünk.

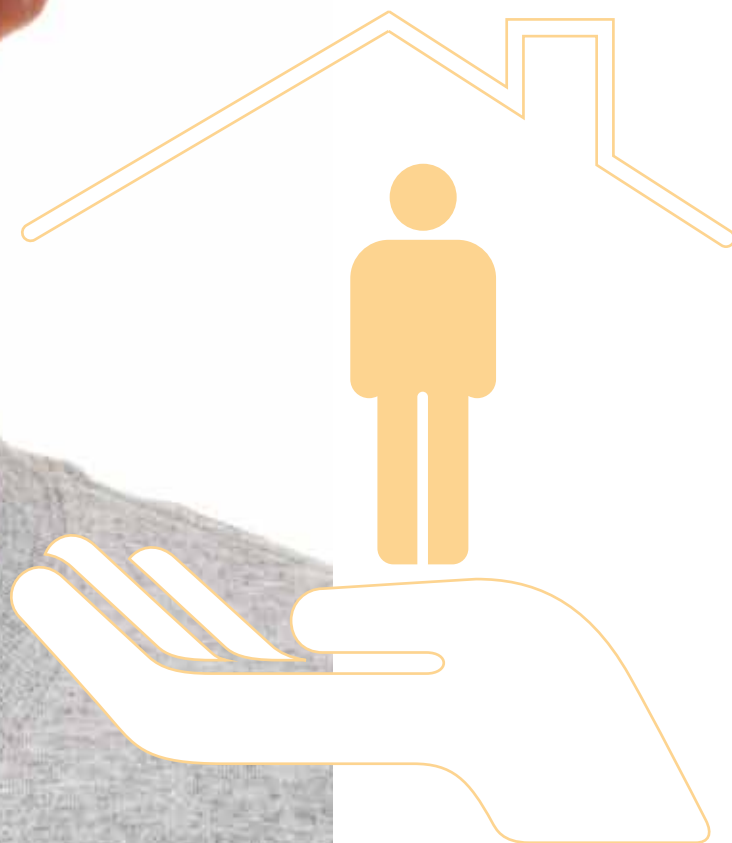
A legtöbb megkérdezett bevándorló sohasem vált külön partnerétől, és a családi elégedettség hasonlóan magas szintjét jelezték, mint a lakosság. A viszonylag kevés, transznacionális párkapcsolatban és családban élő bevándorlónak némileg eltérő véleménye volt a családi életre vonatkozó elégedettségről és a jövőről. A felmérés adatai arra utalnak, hogy azok az egyedül élő bevándorlók, akik nem kívánták az újraegyesítést külföldön élő partnerükkel, csak kis mértékben voltak kevésbé elégedettek családi életükkel. Ők jobbnak

látják, ha jelenleg egymástól és/vagy családjuktól külön élnek. Ezzel szemben azok a bevándorlók, akik kérelmezni kívánták a családjuk egyesítését, határozottan kevésbé voltak elégedettek családi életükkel. Azok, akik kezdeményezték a családegyesítést, és újra együtt élnek partnerükkel, átlagosan ugyanolyan elégedettek voltak családi életükkel, mint azok a bevándorlók, akik soha nem váltak külön a partnerüktől.

Az újraegyesített családok tapasztalatai a felmérésbe bevont városokban arra utalnak, hogy az együttélés valószínűleg csak azon kisszámú elválasztott család esetében javítja a családi élet minőségét, melyeket szeretnének a közeljövőben újraegyesíteni. Az együttélés javítja a valahová tartozás érzését is, és esetleg más integrációs eredményekkel is jár. A családegyesítésre vonatkozó eljárás úgy tűnik, hogy nagyon fontos lehet az újraegyesítésben érdekelt kisszámú elválasztott család számára. A követelmények számos országban elveszik a szétválasztott családok kedvét a kérelmezéstől, míg a követelmények dokumentálásának és végrehajtásának módja is gondot okoz a kérelmezőknek.

Huzamos tartózkodás

“Huzamos tartózkodás”

Kért-e valaha huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt?

Mikor nyújtotta be kérelmét?

Mi történt a kérelmével?

Milyen kérdések merültek fel a kérelmével kapcsolatban?

Önnek személy szerint miben segített a huzamos tartózkodási engedély megszerzése?

Szeretne huzamos tartózkodási engedélyt kapni? Miért nem?

Miért nem szeretne huzamos tartózkodási engedélyt kapni?

Önnek személy szerint miben segíthetne a huzamos tartózkodási engedély megszerzése?

“ Főbb megállapítások ”

A bevándorlók 80 - 95 %-a szeretne huzamos tartózkodási engedélyt kapni, vagy már megkaptan.

Az új bevándorlási célországokban a legtöbb időszakos bevándorló szeretne huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt kapni.

Általában nem sokkal a szükséges minimális tartózkodási idő lejárta után benyújtják az engedély iránti kérelmeket.

Néhány országban a kérelmezők a megkövetelt dokumentumokat és a hatóságok hatáskörét jelezték a nehézségek fő okaként.

A huzamos tartózkodási engedély a bevándorlók többségének segít, hogy jobb munkahelyet kapjon és jobban otthon érezze magát.

A legtöbb ideiglenes bevándorló néhány év elteltével maga dönthet arról, hogy kíván-e tartósan letelepedni az országban. A huzamos, vagy állandó tartózkodás stabil tartózkodási jogcímet nyújt, és garantálja, hogy az állampolgárokkal és az uniós polgárokkal egyenlő bánásmódban részesülnek, valamint ugyanazon jogok és kötelezettségek vonatkoznak rájuk.

A huzamos idejű tartózkodást nyilvános vitákban ritkán említik. A Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) megerősítette, hogy 2007 és 2010 között kevés fejlődés történt a huzamos időre szóló tartózkodásra vonatkozóan. Uniós szinten az Európai Bizottság 2011-ben egy jelentést tett közzé, melyben sajnálatát fejezi ki, hogy a huzamos időre szóló EK tartózkodási engedélyre vonatkozó irányelvét a legtöbb EU-tagállamban nem megfelelően alkalmazzák.²⁵ További információk a huzamos tartózkodás és az integráció közötti összefüggésről csak lassan érkeznek. Az EU-tagállamok nemrég megállapodtak abban, hogy azon bevándorlók aránya, akik állandó vagy huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt szereztek, az integráció eredményeinek alapvető indikátoraként szolgál (zaragozai indikátorok), mivel az aktív polgári szerepvállalás elősegíti a bevándorlók beilleszkedését, a demokratikus folyamatokban való részvételét, és a közösséghez tartozás érzését.²⁶ A tartózkodási jogcímek egyre könnyebben összehasonlíthatók az európai országokon belül, részben az uniós jogszabályok (pl. az EK huzamos időre szóló tartózkodási engedélyre vonatkozó 2003/109. sz. irányelve), részben a jobb európai statisztikák következtében. (pl. a 862/2007. sz. rendelet). Mégis viszonylag keveset tudunk a huzamos időre szóló tartózkodási engedéllyel rendelkezőkről, és arról, hogy ez az állapot hogyan illeszkedik a bevándorlók integrációjának és letelepedésének folyamatába.

A felmérés feltárja a bevándorlók által észlelt összefüggéseket a biztonságos jogi státusz és társadalmi integráció között. A bevándorlókat a családgyűjtésre vonatkozó kérdéshez hasonlóan arról is megkérdeztük a felmérésben, hogy kértek-e már, vagy kérnének-e valamilyen huzamos időre szóló, vagy állandó tartózkodási engedélyt. A nem-EU-polgárok milyen arányban rendelkeztek huzamos időre szóló tartózkodási engedéllyel? Milyen nehézségeik merültek fel a kérelemmel

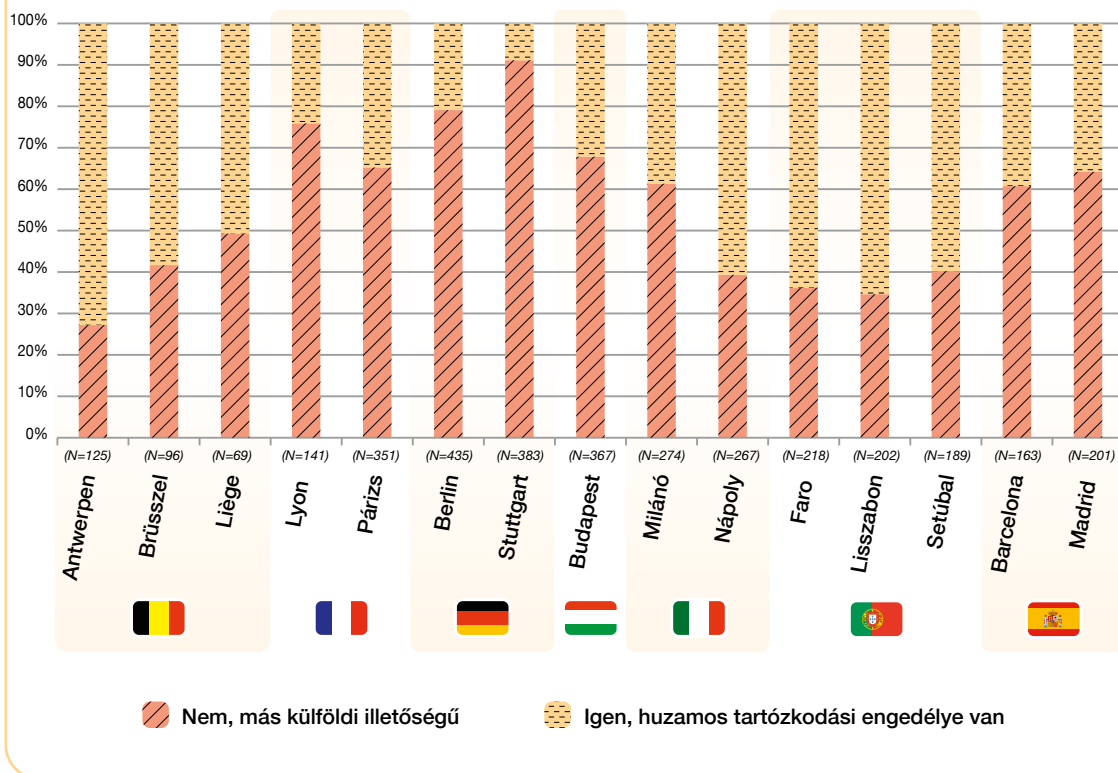
kapcsolatban? A státuszuk milyen hatással volt letelepedésükre és beilleszkedésükre?

A 2010. évi Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) az ICS minden országában "kis mértékben előnyös" lehetőségeket talált a huzamos időre szóló tartózkodásra (értékelés: 60+/100), kivéve Németországot (értékelés: 50+/100) és Franciaországot (értékelés: 46/100). A huzamos tartózkodási engedély megszerzéséhez szükséges alkalmassági követelmények és feltételek országonként jelentősen eltérnek. Az EK huzamos tartózkodási engedély megszerzéséhez szükséges maximális tartózkodási idő öt év. Ezt az időszakot néha lerövidítik az elismert menekültek, a kiegészítő védelemben részesülők, a magasan képzett munkavállalók, a családgyűjtők, vagy az ország felsőoktatási rendszerében diplomát szerettek esetében. Ugyanakkor a kormányok kizárhatják a kérelemre jogosultak köréből az ideiglenes tartózkodási engedéllyel nem rendelkező nem-EU-polgárok egyes kategóriáit. A huzamos tartózkodási engedély megszerzésére vonatkozóan hasonló vagy szigorúbb követelményeket szabhatnak, mint az állampolgárság megszerzéséhez, ilyen például a nyelvi követelmények jelenlegi általános tendenciája Európában. Több jogosultsági korlátozás van érvényben Franciaországban, Németországban és Olaszországban, mint a négy másik országban. A jogi feltételek Belgiumban, Magyarországon és Spanyolországban a leginkább befogadók, és nagyobb kihívást jelentenek Franciaországban és Németországban. A MIPEX eredményei szerint egyetlen más országban sem szabnak annyi feltételt, mint Németországban, illetve alig volt annyi korlátozott jogosultság, mint Franciaországban. Portugália a 2007. évi bevándorlási törvényével csak egy "kis mértékben előnyös" lehetőséget valósított meg a huzamos időre szóló tartózkodásra vonatkozóan. Az utóbbi időben Belgium és Spanyolország is javította a hozzáférést a huzamos idejű tartózkodási státuszhoz. Olaszországban egy új, nyelvtudásra és integrációra vonatkozó követelményeket tartalmazó "pontrendszeren" dolgoznak. A huzamos idejű tartózkodás engedélyt megszerző bevándorlók meglehetősen biztonságos bevándorló státuszt kapnak minden felmérésbe bevont országban, kivéve Magyarországot, és közel azonos társadalmi-gazdasági jogokat kapnak minden országban, kivéve Franciaországot (munkahelyi és minősítési korlátozás a nem uniós polgárok számára).

25. További információért lásd: www.mipex.eu/blog/commission-deplores-weak-impact-of-eu-long-term-residence-directive

26. Eurostat, Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study, (Luxembourg, 2011) ISSN 1997-0375.

25. ábra: Több mint 6 év tartózkodás után kapott már huzamos tartózkodási engedélyt?

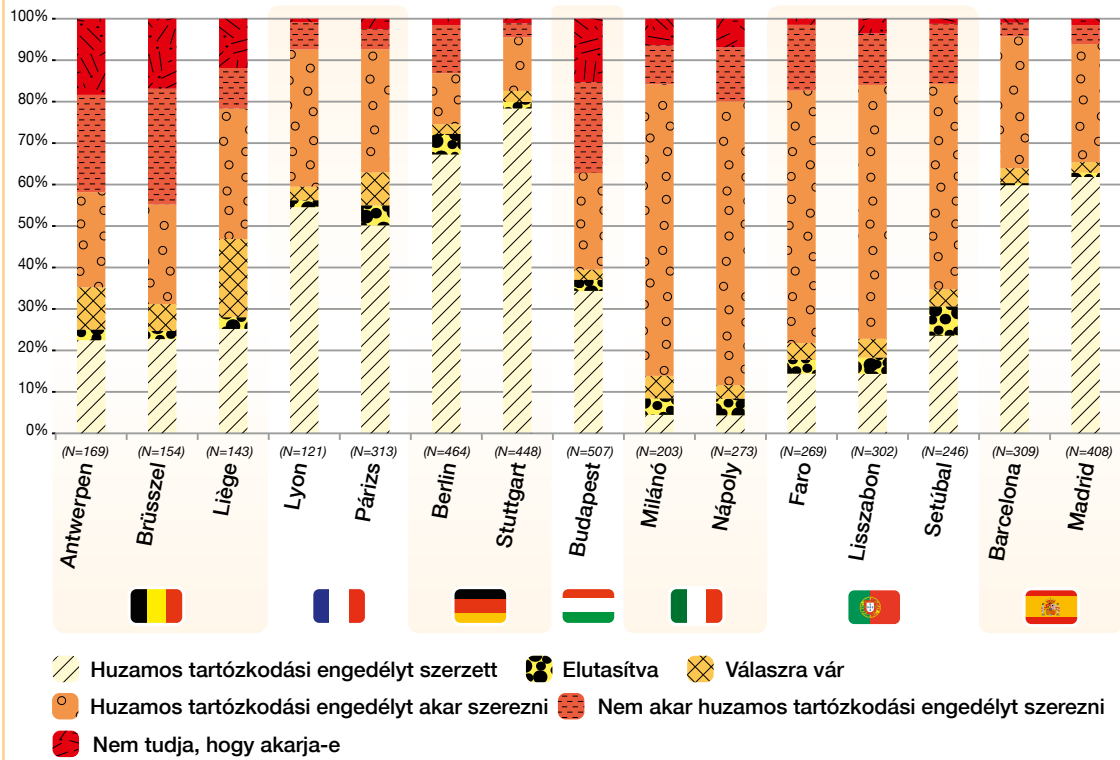
A HUZAMOS TARTÓZKODÁSI ENGEDÉLY, MINT AZ INTEGRÁCIÓS ÚT RÉSZÉ

A 25. ábra azon külföldiek arányát mutatja felmérésbe bevont városokban, akik legalább hat év ott-tartózkodás után valamilyen típusú huzamos tartózkodási engedélyt szereztek. Ez a szám nem tartalmazza a honosított külföldi lakosokat. A francia, a német, a spanyol városokban, Budapesten és Milánóban élő külföldi lakosok többsége úgy nyilatkozott, hogy van valamilyen huzamos időre szóló tartózkodási engedélye. Az átlagos huzamos időre szóló tartózkodási engedéllyel rendelkező kérelmezők régebb óta éltek az országban és régebben kérték az engedélyt a belga, a francia városokban, valamint Budapesten, mint az olasz, portugál és spanyol városokban.

A bevándorlók egyes kategóriái, különösen a nemzetközi képzésben részt vevő diákok között alacsonyabb volt a huzamos időre szóló tartózkodási engedélyek aránya. A korábban nemzetközi képzésben részt vevő diákok még hat évnyi vagy annál hosszabb tartózkodás után is csupán kevesebb, mint felerészben kértek huzamos tartózkodási engedélyt a felmérésbe bevont országokban. A huzamos tartózkodás szintén jóval kevésbé gyakori egyéb engedélytípusokkal az országban hat vagy több éve élők körében: ilyenek a regularizált bevándorlók Olaszországban, az ideiglenes munkavállalók Portugáliában és a különböző bevándorlói vízumokkal rendelkezők Belgiumban.

26. ábra: Kért huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt? Szeretne szerezni?

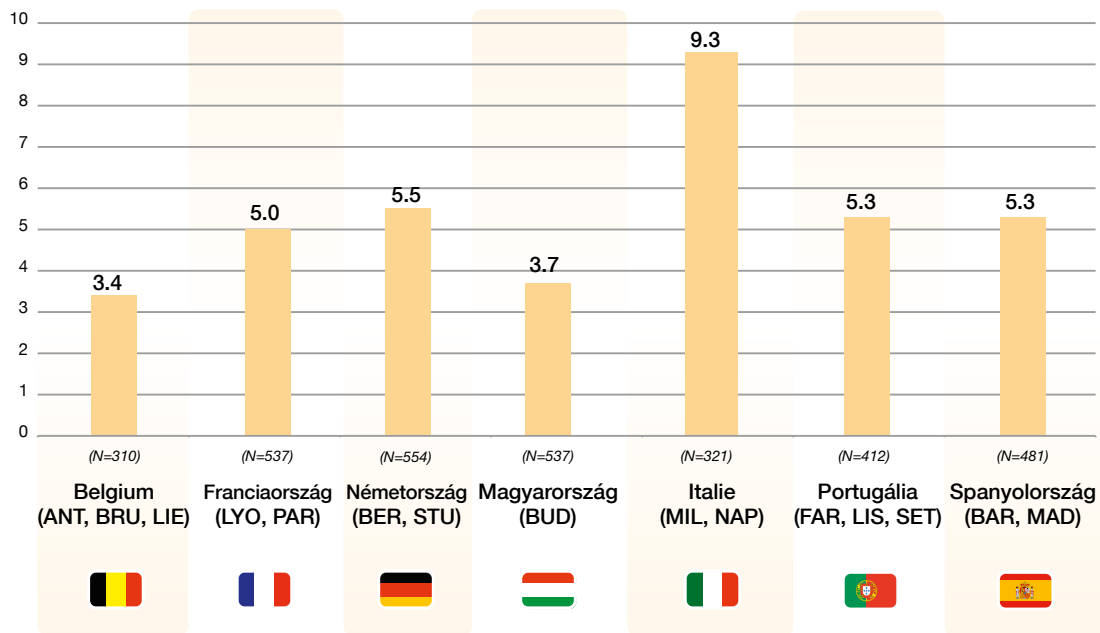
Össességében, az felmérésbe bevont országokban megkérdezett bevándorlók 80-95%-a már kapott, vagy kéri akar huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt. A 26. ábra azt szemlélteti, hogy hány külföldi nyújtott be kérelmet (elfogadták, elutasították, vagy választ vár), és hogy az ideiglenesen tartózkodókat érdeklí-e az engedélykérés. Az olaszországi és a portugál városokban viszonylag kevés külföldi állampolgár kért engedélyt. A legtöbb felmérésbe bevont országban az ideiglenesen tartózkodók többsége már tudja, hogy huzamos tartózkodási engedélyt szeretne, még az olyan új bevándorlási célszörzörökben is, mint Olaszország, Portugália és Spanyolország. Ezzel szemben a belga városokban és Budapesten jóval több külföldi állampolgár mondta, hogy nem kért, és nem akar kéri

huzamos tartózkodási engedélyt, vagy nem tudja, hogy akar-e. A Berlinben élő külföldi állampolgárok megosztottak atekintetben, hogy kérjenek-e ilyen engedélyt, vagy sem.

Mivel a legtöbb ideiglenesen tartózkodó huzamos tartózkodási engedélyt akart kéri, ezért nagyon kevesen indokolták meg, hogy miért nem akarnak. Azok, akiket nem érdekelt a huzamos időre szóló tartózkodás, gyakran nem látták a különbséget a jelenlegi státuszukhoz képest (körülbelül egyharmaduk Budapesten, valamint a belga, német és portugál városokban). Egy másik fontos ok az volt, hogy ezek az ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkezők nem tervezték a letelepedést az országban, főleg Budapesten és a német városokban nem.

27. ábra: Hány éve élt már az országban, amikor benyújtotta a kérelmét? (átlag)

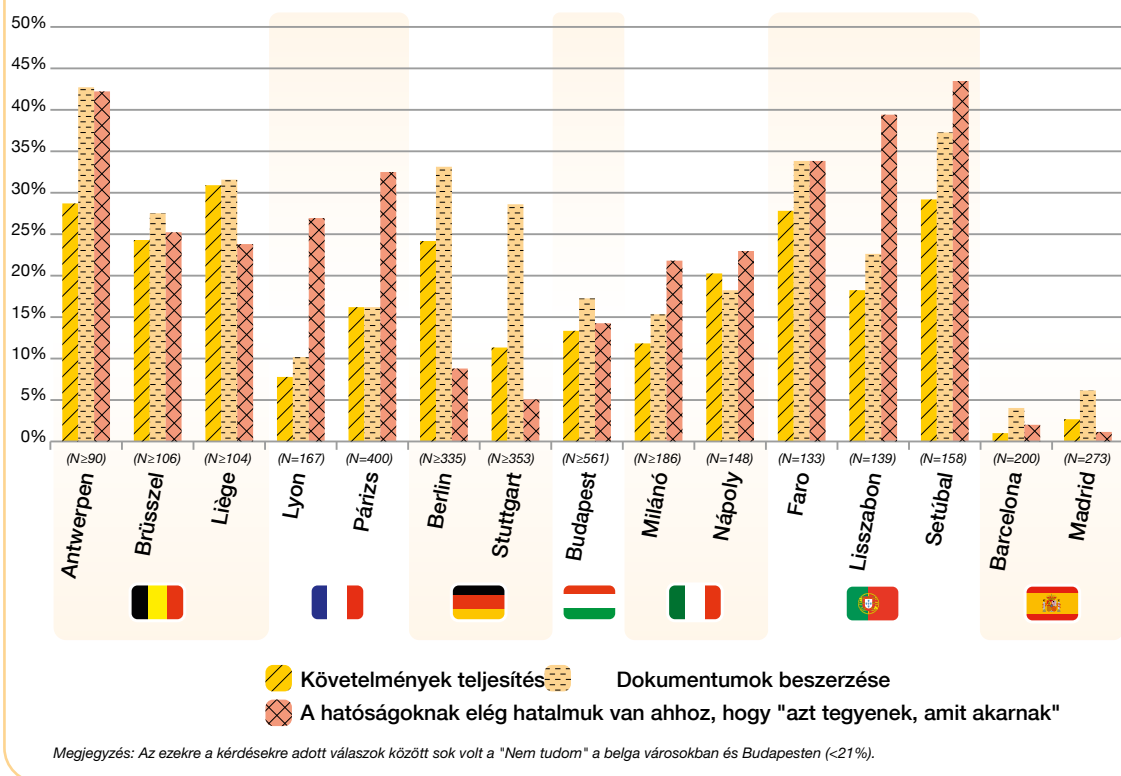
Megjegyzés: A "tartózkodás átlagos időtartama a kérelemig" esetén fontos különbségeket tapasztaltunk Lyon (3,8) és Párizs (5,4) között. A "Nem tudom" válaszok aránya magas (<24%) volt a belga városokban, a francia városokban, a német városokban, Budapesten és Nápolyban.

A legtöbb felmérésbe bevont országban az átlagos huzamos tartózkodási engedélyt kérelmezők nem sokkal a minimális, szükséges tartózkodási idő eltelte után nyújtották be kérelmüket. A kérelem benyújtását megelőző átlagos tartózkodási időtartam a 27. ábrán látható. A kérelmezők a legtöbb országban általában öt év tartózkodás után nyújtották be kérelmüket.

28. ábra: Voltak nehézségei a huzamos tartózkodási engedély kérelmezésekor?

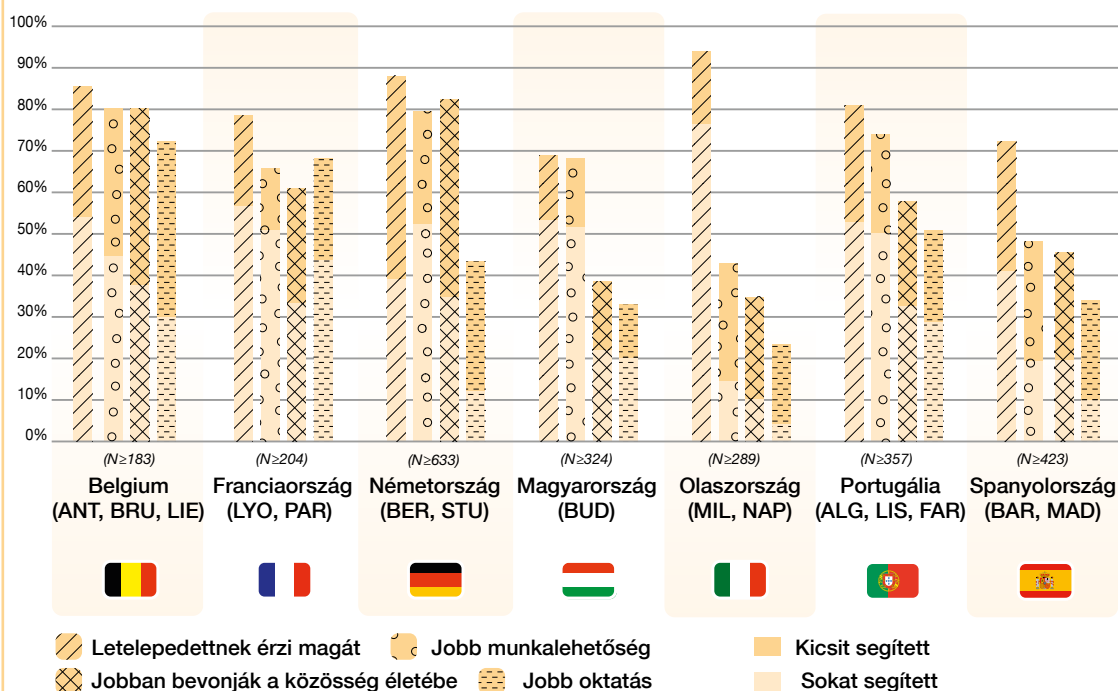
GONDOK ÉS SIKEREK

Számos huzamos tartózkodási engedélyt kérőnek kellett akadályokat leküzdenie a szakpolitikák és azok alkalmazása miatt az egyes városokban. A 28. ábra mutatja, hogy milyen gyakran okoztak nehézséget a dokumentumok, a követelmények és a hatóságok döntései a megkérdezett kérelmezőknek. Az emberek ritkán találtak ezekkel a problémákkal a spanyol városokban. A kérelmezők mintegy kétharmada észlelte őket Budapesten, Lyonban, Milánóban és Nápolyban. A kérelmezők fele számolt be legalább egy

ilyen gondról Párizsban, Berlinben, a portugál és a belga városokban, illetve még többen Antwerpenben. **A dokumentumokat és követelményeket** több kérelmező tartotta nehéznek a belga, német és portugál városokban. Jól több kérelmező tartotta a **hatóságokat önkényesnek és igazságtalannak** a francia és a portugál városokban, mint a német és a spanyol városokban.

29. ábra: A huzamos időre szóló tartózkodási engedély megszerzésének érzékelt hatása az integrációra

Megjegyzés: A statisztikai vizsgálatok azt mutatják, hogy a huzamos tartózkodási engedély megszerzése valamivel kisebb érzékelt hatással járt a munkahelyeket tekintve Lyonban, mint Párizsban, és Nápolyban, mint Milánóban, a letelepedettség érzését tekintve Liege-ben, mint Antwerpenben, Lyonban, mint Párizsban, és Stuttgartban, mint Berlinben, a társadalmi életbe történő bevonást és a letelepedettség érzését tekintve Madridban, mint a Barcelonában és Faróban, mint más portugál városokban (minden különbség esetén: $p < 0,05$). A "Nem tudom" válaszok száma magas volt (<28%) Antwerpenben, Liege-ben, Lyonban, Párizsban és Budapesten.

A huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt elnyerők azt mondták, hogy ez a biztonságos tartózkodási státusz segített nekik abban, hogy jobban otthon érezzék magukat, több esetben, hogy jobb állást kapjanak, és néhány esetben, hogy jobb képzést kapjanak, és hogy jobban részt vegyenek a közösség életében. A 29. ábra azt mutatja, hogy a bevándorlók mekkora hányadának segített a huzamos időre szóló tartózkodási engedély kis, vagy nagy mértékben az élet különböző területein. A huzamos időre szóló tartózkodási engedélynek köszönhetően valamennyi

felmérésbe bevont országban többen érezték magukat otthon, különösen így volt ez Olaszországban. Az adatok szerint ez a státusz a mindennapi életben a legtöbb embernek segített javítani az álláslehetőségeit valamennyi felmérésbe bevont városban, kivéve Olaszországban és Spanyolországban. A többség érezte a hatást akkor is, amikor bekapcsolódtak a közösségi életbe a belga, francia, német és portugál városokban, vagy magasabb fokú tanulmányokat folytathattak Belgiumban, Franciaországban, és bizonyos mértékig Portugáliában

Állampolgárság

“Állampolgárság”

Nyújtott-e már be valaha állampolgársági kérelmet?

Mikor nyújtotta be kérelmét?

Melyik eljárást használta?

Mi történt a kérelmével?

Milyen problémák merültek fel a kérelmével kapcsolatban?

Önnek személy szerint miben segített az állampolgárság megszerzése?

Szeretné megszerezni az állampolgárságot? Miért nem?

Önnek személy szerint miben segíthetne az állampolgárság megszerzése?

Főbb megállapítások

4 bevándorlóból körülbelül 3 már megszerezte, vagy szeretné megszerezni az állampolgárságot.

Az a néhány bevándorló, aki nem mutatott érdeklődést az állampolgárság megszerzése iránt, vagy nem lát különbséget közte és a jelenlegi státusza között, vagy valamilyen eljárási akadállyal szembesült.

A honosításról való lemondás fő okai Franciaországban a bonyolult eljárás, Németországban pedig a kettős állampolgársággal kapcsolatos korlátozások voltak.

A honosítás gyakoribb a „hagyományos” bevándorlási célországokban, valamint Magyarországon és Spanyolországban a kedvezményezett csoportokban.

A honosításra jogosult bevándorlók számára gyakran éveket vesz igénybe a kérelmezés.

Az állampolgárság segít a bevándorlóknak abban, hogy jobban otthon érezzék magukat, jobb munkahelyet találjanak, hogy jobb képzést kapjanak, és jobban részt vehessenek a társadalmi életben.

Az állampolgárság a bevándorlóknak egyenlő jogokat, és jobb társadalmi elismerést nyújt. A nemzetpolitikák gyakran az integrációról, az identitásról és a diverzitásról folytatott politikailag és érzelmileg terhelt nemzeti viták mentén alakulnak ki. Az európai intézményeknek nagyon kevés mondanivalójuk van a nemzeti állampolgársággal kapcsolatban. Az egyes nemzetek integrációért felelős miniszterei az 1999 évi tamperei elnökségi következtetésekben megállapodtak, hogy a honosításnak az összehasonlítható jogokra és kötelezettségekre irányuló stratégiáik részét kell képeznie. 2010-ben a tagállamok az állampolgárságot szerzett bevándorlók arányát uniós integrációs indikátorrá nyilvánították, mivel az EU közös alapelvei szerint a bevándorlók részvétele a demokratikus folyamatokban elősegíti beilleszkedésüket, és erősíti a társadalomhoz tartozás érzését.

A megfelelő nemzetközi kutatások és adatok feltárják a kapcsolatot a szakpolitikák, a honosítási arányok, és a társadalmi integráció eredményei között. Az EUDO Citizenship projektben szisztematikusan feltérképezték és elemezték az állampolgárság megszerzésének és elvesztésének számos módját.²⁷ Nemzetközi együttműködések és felmérések fejlesztették annak módját, ahogy at egyes országok méri az állampolgárságot. (OECD és Eurostat, különösen a 862/2007/EK rendelet). Az új elemzések alapján úgy tűnik, hogy a szakpolitikák jelentős hatást gyakorolnak arra, hogy hány bevándorló honosít, és ez mennyi időt vesz igénybe.²⁸ Az állampolgárság hatásának bizonyítékait kutatók, többek között az OECD gyűjtötték össze.²⁹ Longitudinális adatok felhasználásával kiderítették, hogy az állampolgárság eszköze a jobban fizető, magasabb képzettséget igénylő, és állami munkahelyekhez való hozzáférésnek, a bevándorlók, különösen a veszélyeztetett csoportjaik számára. Azt feltételezzük, hogy a honosítás nem csak az emberek jogait javítja az országban, hanem az elismerésüket is a munkaerőpiacon, és az oktatásukba történő befektetést. További, nem longitudinális források arra utalnak, hogy a honosítás javíthatja a politikai részvételt, a lakhatást és a társadalmi befogadást is. Ezekre a megállapításokra alapozva új kutatás vizsgálja, hogy a különböző törvények, végrehajtási intézkedések és az egyéni tényezők hogyan befolyásolják az állampolgárság megszerzését és a beilleszkedést.³⁰

Az Immigrant Citizens Survey e bizonyítékokat vizsgálja úgy, hogy a bevándorlókat arról kérdezi: hogyan látják az

állampolgárságot mint saját letelepedésük és a társadalomba történő beilleszkedésük részét. E fejezetben a családdegyesítésre és a huzamos tartózkodásra vonatkozó fejezetekhez hasonlóan a bevándorlók érdeklődéséről, a tapasztalataikról, és az észlelt szakpolitikai hatásokról kérdezték. Meg akarják-e szerezni az ideiglenes bevándorlók az állampolgárságot? Hány nem-EU-polgár folyamodott állampolgárságért, és hány kérelmet fogadtak el? Érzik-e a polgárok azt, hogy ennek hatására erősödik a közösséghez tartozásuk és a társadalomba történő beilleszkedésük?

A bevándorlóknak a felmérésbe bevont országokban nagyon különböző utakat kell végigjárniuk az állampolgárság megszerzéséig, ami függ a kérelem benyújtásának évtől, és esetenként nemzeti vagy kulturális háttérüktől. Évtizedekkel ezelőtt csak kevés európai országban, köztük Franciaországban, Írországban és az Egyesült Királyságban könnyítették meg a honosítást, az állampolgárság születéssel való megszerzését és a kettős állampolgárságot az első generációs bevándorlók számára. Sok országban csak a történelmi, etnikai vagy kulturális kapcsolatokkal rendelkező nemzetiségek számára könnyítették meg a bevándorlást (Németország, Magyarország, Olaszország, Portugália és Spanyolország). Egy generációval később a bevándorlók jelentős állampolgársági reformokat tapasztaltak egyes országokban, például Németországban, Belgiumban, jelenleg Portugáliában, és rövidesen talán Olaszországban is.

2010-ben a Migráns Integrációs Szakpolitikai Index (MIPEX) szerint az állampolgársági törvények közül a portugál volt a "legkedvezőbb" az átlagos EU-n kívüli bevándorlók számára (csak 2006 óta) és "némileg kedvező" a többi felmérésbe bevont országban, kivéve Magyarországot és Spanyolországot. Ez a két ország jóval kedvezőbb eljárást biztosít egyes könnyített csoportoknak, mint az átlagos EU-n kívüli bevándorlóknak. A kettős állampolgárság valamennyi felmérésbe bevont országban elfogadott, kivéve Spanyolországot (csak a történelmi kapcsolatokkal rendelkező országok esetében engedélyezik) és Németországot (csak kivételes esetekben engedélyezik). Az átlagos EU-n kívüli bevándorlók több éves tartózkodás után nyújthatnak be állampolgársági kérelmet: Belgiumban három év után kérhetik a honosítást (az állampolgárság nyilvánírtásához hét év

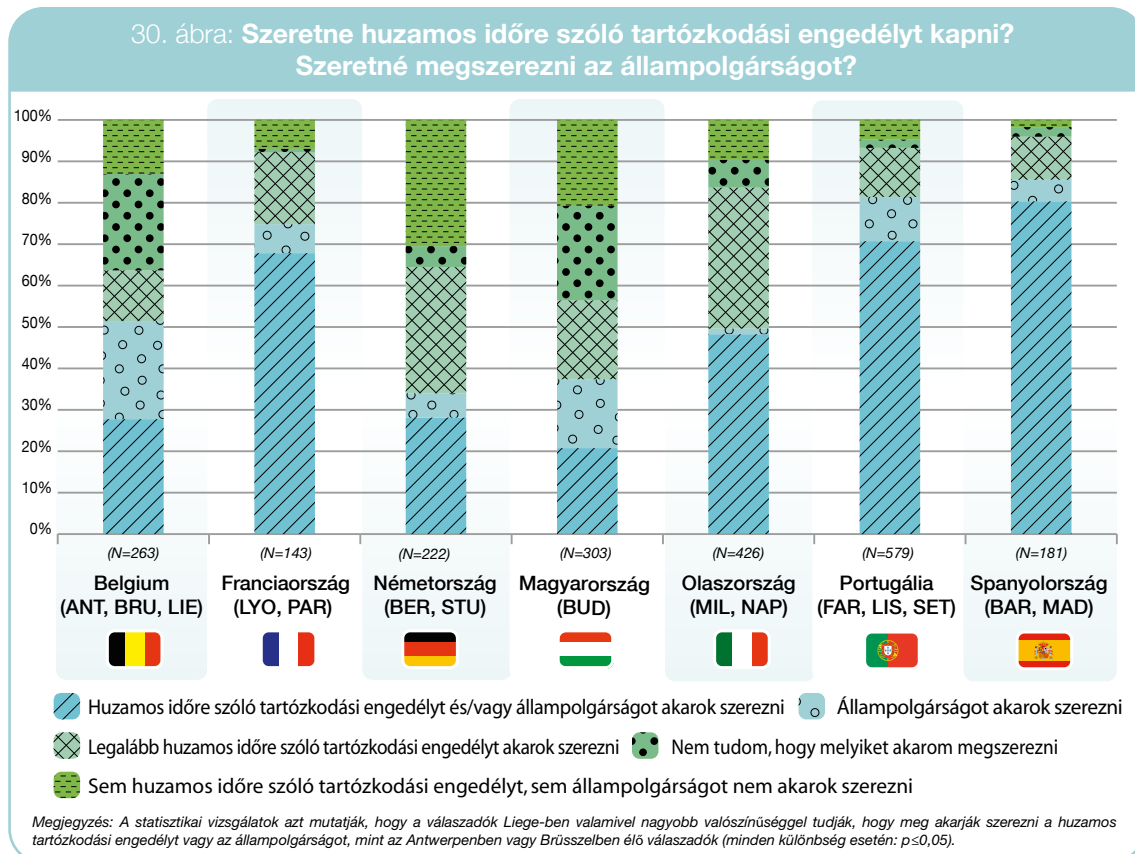
27. További információért lásd: <http://eudo-citizenship.eu/>

28. Lásd: Dronkers, Jaap és Vink, Maarten, Explaining Access to Citizenship in Europe: How Policies Affect Naturalisation Rates, European Union Politics 13(3), 2012. www.eui.eu/Personal/Dronkers/English/Vink.pdf Sartori, Fabio, 'Acquisitions of citizenship on the rise in 2009,' Eurostat: Statistics in Focus

24/2011, Luxembourg, 2011. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-024/EN/KS-SF-11-024-EN.PDF, Reichel, David 'Do legal regulations hinder naturalisation?' EUI Working Papers RSCAS 2011/51, Florence, Italy, 2011. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/18734/RSCAS_2011_51.pdf?sequence=3

szükséges), Franciaországban öt év után, Portugáliában hat év után, Németországban hét-nyolc év után, Magyarországon nyolc év után (a határon túli magyarok számára nincs előírt időszak), tíz év Spanyolországban (a történelmi kapcsolatokkal rendelkező országok esetében két év), Olaszországban pedig tíz év (egyes esetekben, például olasz leszármazottak esetén rövidebb). Az általános jogi feltételek (pl. nyelvi és állampolgári ismeretek, jövedelem) a leginkább

befogadók Belgiumban és Portugáliában, a legtöbb követelményt támasztók Németországban, és a leginkább szubjektívek Franciaországban és Spanyolországban. Az általános eljárás egyedi megítélésen alapul Magyarországon, Franciaországban, Olaszországban és Belgiumban (a honosítás esetén), ezzel szemben jogszabályi feltételekhez igazodik Németországban, Spanyolországban és Belgiumban (az állampolgárság elismerése esetén).

TÚL A HUZAMOS TARTÓZKODÁSI ENGEDÉLYEN: ÉRDEKLŐDÉS AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁG IRÁNT

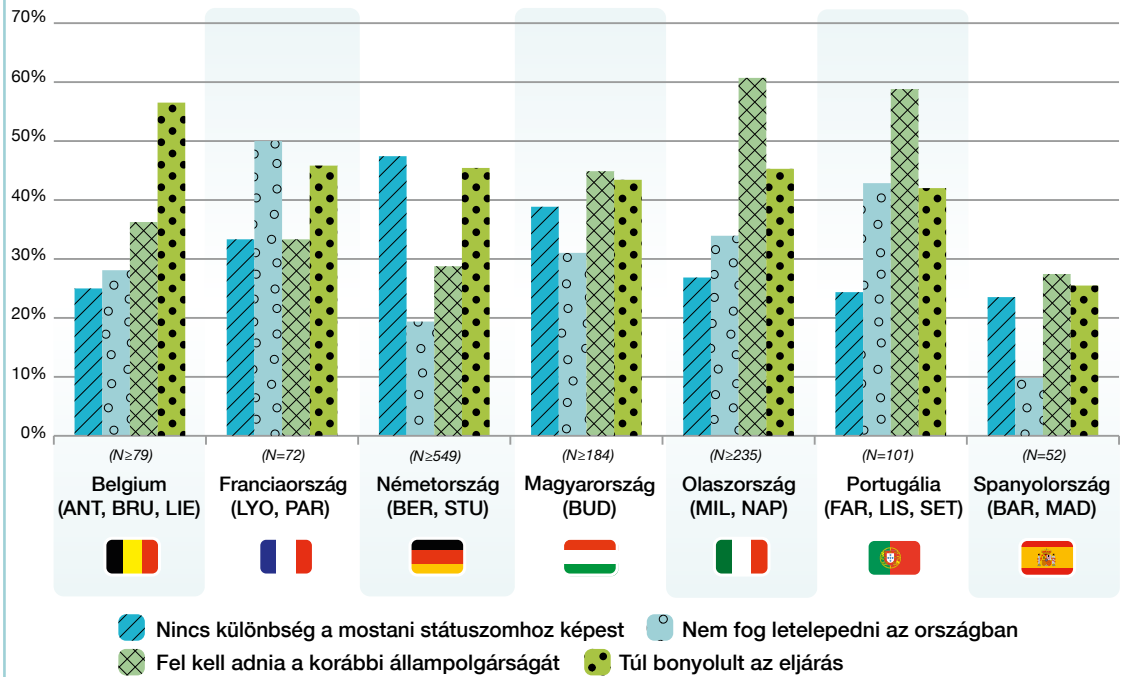
A legtöbb ideiglenes tartózkodó nem csak huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt szeretne kapni abban az országban, ahol él. A 30. ábra mutatja, hogy a megkérdezett ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorlók szeretnék-e huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt és/vagy állampolgárságot kapni. A többség valamennyi felmérésbe bevont országban biztosabb tartózkodási státuszt szeretne. A francia, portugál és olasz városokban élő bevándorlók nem csak a huzamos tartózkodási engedélyt, hanem az állampolgárságot is meg kívánják szerezni. Az olasz városokban a bevándorlók közel fele gondolkozik ugyanígy, de további egyharmadukat jelenleg csak a huzamos tartózkodási engedély érdekli. A Budapesten,

valamint a belga és német városokban megkérdezett lakosok véleménye megoszlott, és bizonytalanok voltak a jövőbeni státuszukat illetően az adott országban. Belgiumban többeket érdekelt az állampolgárság, és kevesebben rendelkeztek huzamos időre szóló tartózkodási engedéllyel, illetve kevesen akartak ilyet (utóbbi jelenleg nem előfeltétele a honosításnak). Németországban csak a megkérdezettek 30%-a akart huzamos időre szóló tartózkodási engedélyhez jutni, míg további 30%-uk inkább ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorló kívánt maradni a huzamos tartózkodási engedély, vagy az állampolgárság megszerzése helyett.

29. OECD, Naturalisation: A passport for the better integration of immigrants? OECD Publishing, Paris, 2011, doi: 10.1787/9789264099104-en www.oecd.org/document/0/0,3746,en_2649_37415_48125719_1_1_1_37415,00.html
 30. További információkért lásd az EBA által támogatott, közelgő kutatási projektet: Access to citizenship and its impact on immigrant integration (ACIT), http://www.migpolgroup.com/projects_detail.php?id=60

31. ábra: Miért nem szeretne állampolgárságot szerezni?

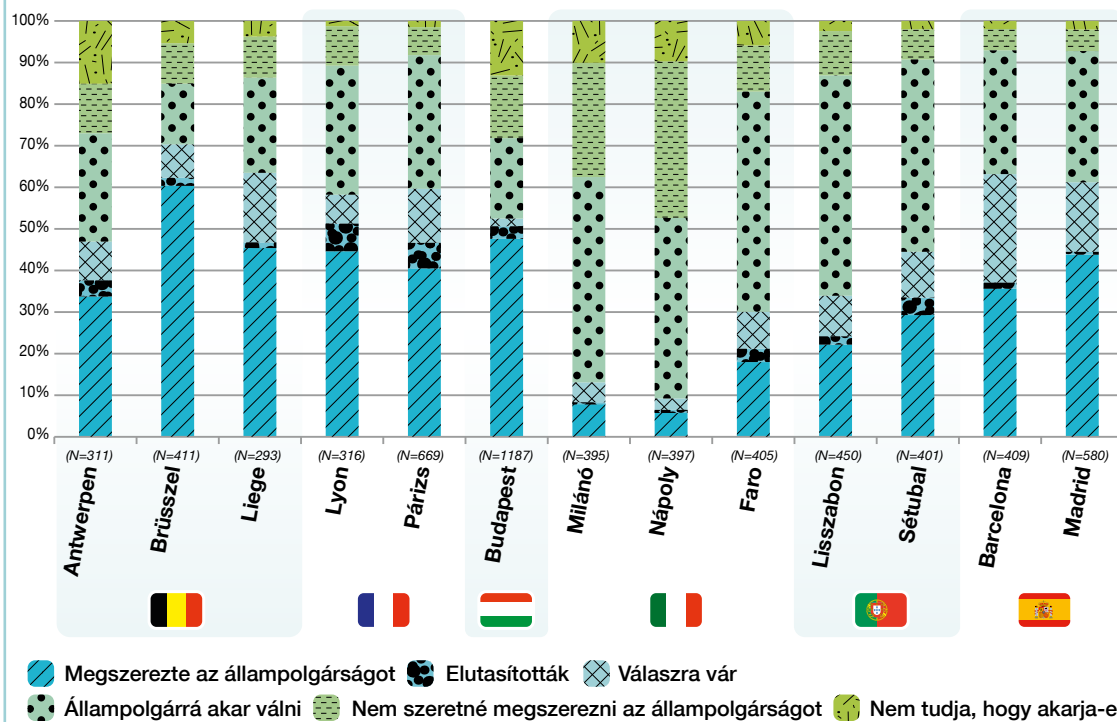
Megjegyzés: A statisztikai vizsgálatok azt mutatják, hogy a jelenlegi státuszt többen említették okként Milánóban, mint Nápolyban, és valamivel többen Brüsszelben, mint más belga városokban, valamint Lisszabonban, mint a többi portugál városban. A korábbi állampolgárságot többen említették Stuttgartban, mint Berlinben. Az eljárás bonyolultságát is gyakrabban említették Milánóban, mint Nápolyban (minden különbség esetén: $p < 0,05$). A "Nem tudom" válaszok száma magas (<43%) volt Antwerpenben és kissé magas (<23%) Brüsszelben, Liege-ben, Lyonban és Milánóban, míg az "elutasítások" száma magas (<8%) volt Antwerpenben.

Az a néhány ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorló, aki nem akarta honosítani magát, sok esetben nem látta az állampolgárság által biztosított előnyöket, vagy más, az országra jellemző oka volt rá. A 31. ábra mutatja, hogy az állampolgárság miért nem igazán érdekes lehetőség sok megkérdezett külföldi számára a német, magyar és olasz városokban, és néhányuk számára a belga, francia, portugál és spanyol városokban. Spanyolországban ezen keveseknek nem volt kifejezett gondja. A többi országban az egyik fő ok (42-57%) az volt, hogy a honosítást nem akaró külföldiek, különösen a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezők, **nem látják a különbséget a jelenlegi státuszuk és az állampolgárság között**. A legtöbb esetben azonban nem ez a fő ok. A

portugál városokban élő kevesek, és az olasz városokban élő sokak több mint fele azt mondta: **nem tervezi a letelepedést a fenti bevándorlási célországokban**. A francia városokban élők fele ezt azzal indokolta, hogy a honosítási eljárás túl szigorú. A német városokban a megkérdezettek csaknem fele nem akar állampolgárságot szerezni, mert a **német jog szerint le kéne mondaniuk a jelenlegi állampolgárságukról**. Ez kevésbé volt fontos más országokban, talán a származási országok állampolgársági törvényeitől, és a bevándorlók kettős állampolgárság iránti lehetőségekről való ismereteitől függően. A 32. ábra konkrétan szemlélteti, hogy a honosítási kérelem benyújtása, vagy az arra irányuló szándék milyen gyakori az EU-n kívüli bevándorlók körében a 15 vizsgált városban.

32. ábra: Folyamodott már állampolgársáért? Szeretne folyamodni?

Megjegyzés: Németországot kizártuk, mivel a mintavételi korlátozások a honosított állampolgárok alulreprezentáltságát eredményezték.

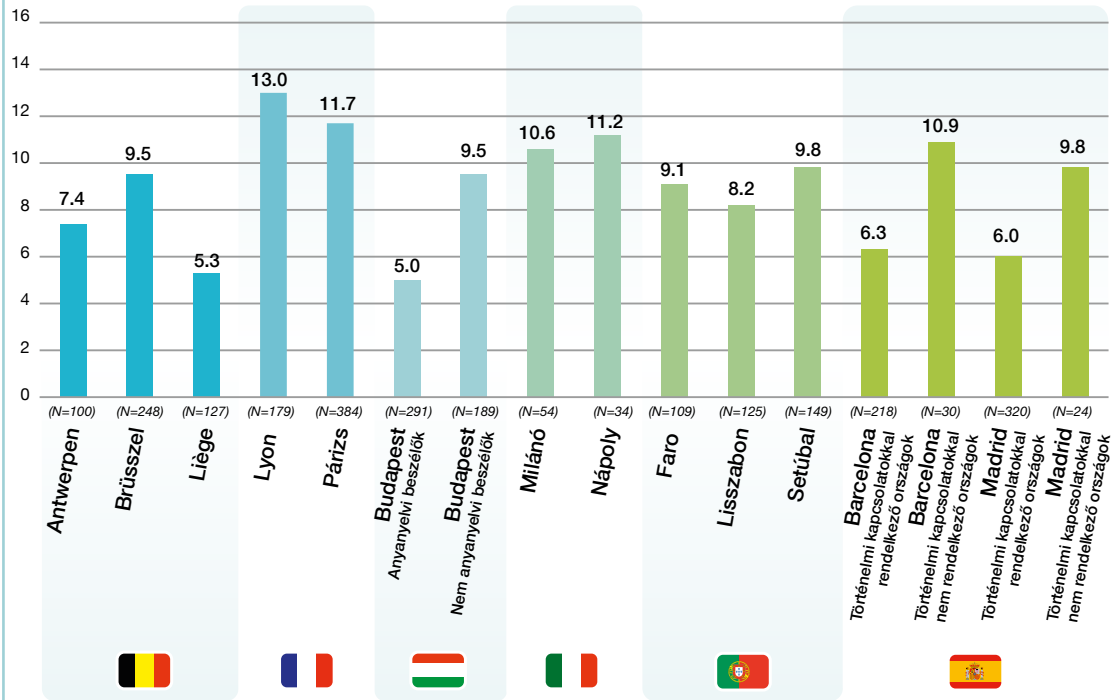
A legtöbb felmérésbe bevont városban összességében négyből kb. három EU-n kívüli bevándorló állította, hogy állampolgár, vagy azzá szeretne válni. A fő kivételt az olasz városok képezik, ahol a megkérdezett külföldieknek körülbelül a felét nem érdekli a lehetőség, vagy bizonytalan. Mégis, szinte ugyanannyi olasz és portugál városban élő válaszadó tudja, hogy a jövőben meg akarja szerezni az állampolgárságot. A legtöbb honosítási kérelmet benyújtott bevándorló kérelmét el is fogadták. Elutasítást a legnagyobb számban a francia városokból jelentették. A várakozási idő viszonylag rövid a portugál, valamivel hosszabb a francia, és a leghosszabb a belga és a spanyol városokban: többen 2008/2009-ben nyújtották be a kérelmet.

A felmérés azt sugallja, hogy a bevándorlók honosítása sokkal gyakoribb a „hagyományos” bevándorlási célszágokban, valamint Magyarországon és Spanyolországban a kedvezményezett csoportokban. Az olasz és a portugál városokban eddig csak kevesen nyújtottak be állampolgárság iránti kérelmet, közülük is a legtöbben a közelmúltban. A portugál városokban

mind a portugál, mind a nem portugál nyelvű országokból érkező kérelmezők száma drámai módon megnövekedett a 2006-os reformokat követően, melyek megkönnyítették az eljárást a portugál nyelvű országokból érkezők, illetve a portugál nyelven alapszinten beszélők számára. Ehhez képest a megkérdezett EU-n kívüli bevándorlók majdnem fele, vagy többük nyújtott már be kérelmet Budapesten, valamint a belga, francia és spanyol városokban. A nagy számú magyarországi és spanyolországi kérelem mögött jelentős különbségek találhatók a honosítási folyamat és arányok között. A megkérdezettek jóval nagyobb valószínűséggel szereztek meg az állampolgárságot, ha magyar anyanyelvűek (83%-ukat honosították, a nem anyanyelvi beszélők 24%-ával szemben), illetve ha a Spanyolországgal történelmi kapcsolatban álló országból érkeztek (46%-ukat honosították, a többi kérelmező 18%-ával szemben). A portugál városokban kicsi a különbség a portugál, illetve a nem portugál nyelvű országokból érkező kérelmezők száma között, ami a 2006-os reform eredményeit is tükrözheti.

33. ábra: Hány éve élt már az országban, amikor benyújtotta a kérelmét? (átlag)

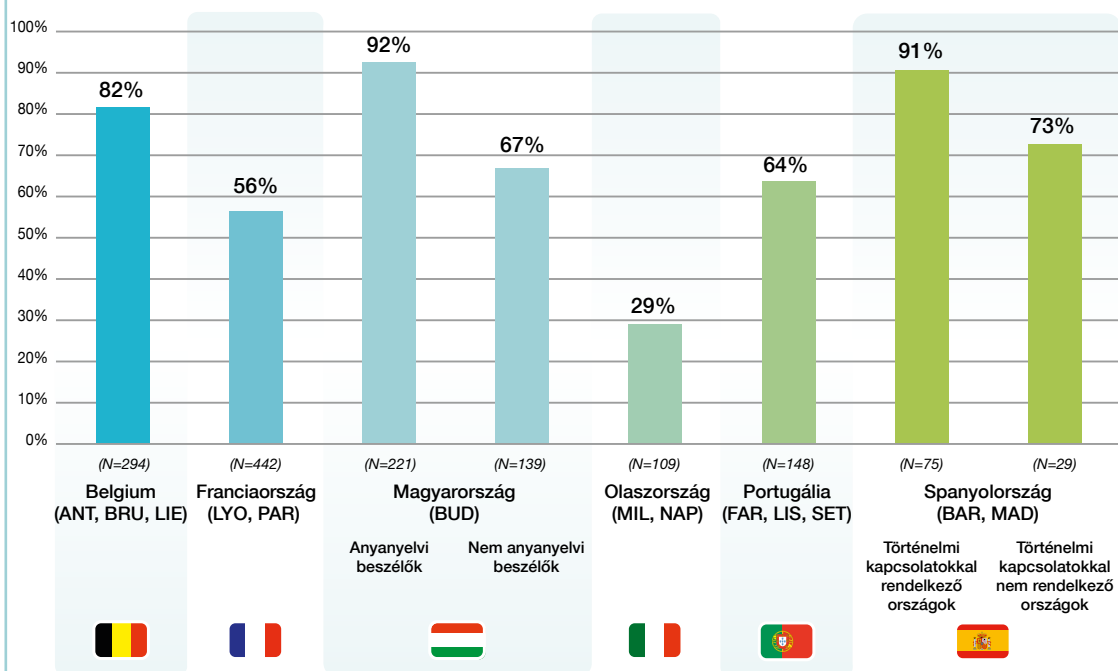
Megjegyzés: Németországot kizártuk, mivel a mintavételi korlátozások a honosított állampolgárok alulreprezentáltságát eredményezték. A "Nem tudom" válaszok száma magas volt (<29%) a belga városokban és Budapesten, míg az "elutasítások" száma 5% körüli volt Milánóban.

VÁRAKOZÁS A HONOSÍTÁSRA

A honosításra jogosult bevándorlók számára számos esetben évekbe telik, amíg megkapják az állampolgárságot. A tartózkodási követelményeknek megfelelő kérelmezők nem csupán a kérelmezésben kell, hogy érdekelték legyenek, hanem valamennyi egyéb jogi követelményt is teljesíteniük kell. A 33. ábra városokra bontva mutatja az átlagosan eltelt évek számát az engedély megszerzésének időpontjáig. Az átlagos kérelmezőnek egy vagy két évvel több időre volt szüksége, mint a minimálisan szükséges idő Budapesten (nem anyanyelvi beszélők), valamint a belga, francia, olasz és

spanyol városokban. Ezzel szemben a francia városokban élő bevándorlónak a rendes honosításhoz szükséges, minimális öt évnél jóval több idő kellett a kérelmezéshez. A magyarországi és spanyolországi kedvezményezett csoportoknak, akiknek igen rövid tartózkodási időt kell teljesíteniük, szintén hosszabb időbe került a kérelmezés. A portugál városokban sok régóta letelepedett bevándorló, aki megfelelt volna a tartózkodási követelményeknek, csak a 2006-os reform után nyújtotta be kérelmét.

34. ábra: Több mint 20 éve az országban élve szerzett-e már állampolgárságot?

Megjegyzés: Németországot kizártuk, mivel a mintavételi korlátozások a honosított állampolgárok alulreprezentáltságát eredményezték. A statisztikai vizsgálatok nem mutatnak szignifikáns különbségeket az ugyanazon országban belül található városok között.

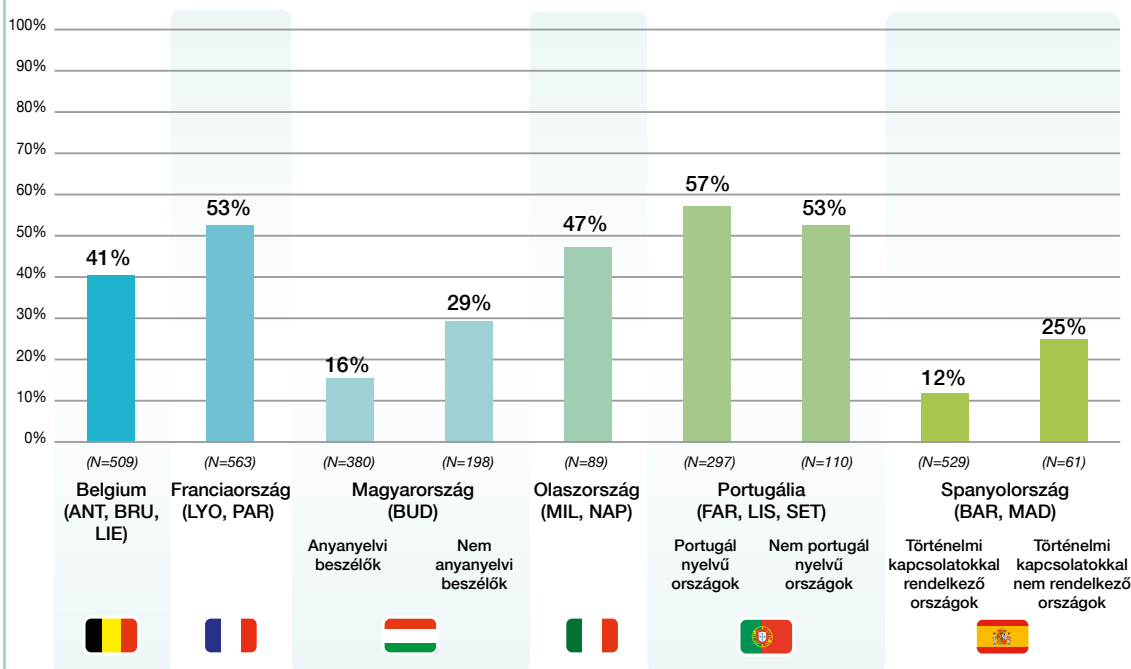
A felmérés eredménye több országban is aggodalomra ad okot a külföldi bevándorlók teljes és hosszú távú befogadását illetően. Azok a bevándorlók, akik nem a tartózkodási helyük szerinti ország, vagy más EU ország állampolgárai, többnyire nincsenek jelen az országos politikában, fenyegetheti őket a kiutasítás veszélye, és az EU számos országában kizárják őket az állami szektorban fellelhető munkahelyekről és néhány szakmából, valamint a teljeskörű szociális jogokból. A 34. ábra azt mutatja, hogy a nem uniós bevándorlók hány százaléka lett az ország állampolgára 20 vagy több évnyi ott-tartózkodás után. A honosítási arány igen

magas a legtöbb régóta letelepedett bevándorló esetén a belga városokban, valamint Budapesten és a spanyol városokban, különösen a két kedvezményezett csoport esetén. Ez az arány 64% a portugál városokban,³¹ 56% a francia városokban és 29% az olasz városokban. A kis számok lehetséges okát a nem honosított, régóta letelepedett bevándorlók közötték a felmérésbe bevont öt országában (kivéve Portugáliát és Spanyolországot). A régóta letelepedett bevándorlók mintegy fele azért nem kér honosítást, mert nem lát különbséget a jelenlegi státuszához képest, vagy túl bonyolultnak tartja az eljárást (20-55%).

31. Kicsi a különbség a megkérdezett, portugál nyelvű illetve nem portugál nyelvű országokból érkezett bevándorlók között.

35. ábra: Voltak nehézségei az állampolgárság kérelmezéssel kapcsolatban?

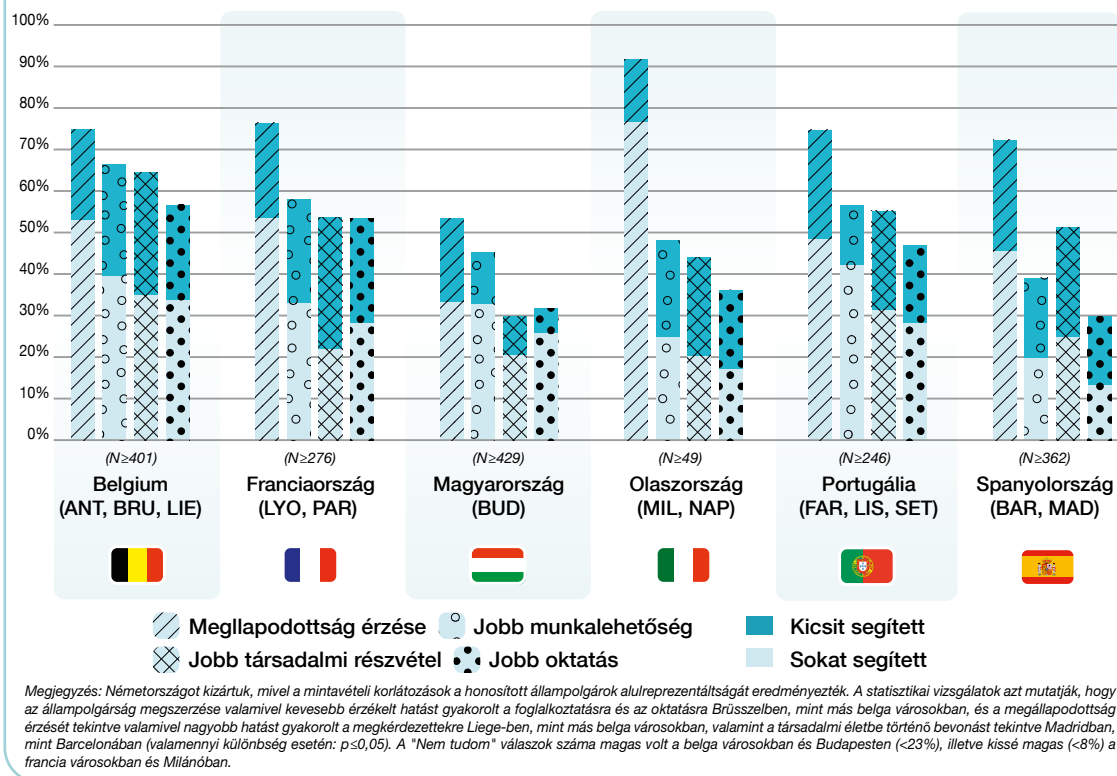
Megjegyzés: Németországot kizártuk, mivel a mintavételi korlátozások a honosított állampolgárok alulreprezentáltságát eredményezték. A statisztikai vizsgálatok szerint valamivel kevesebb problémát (különösen a hatóságokkal vagy a követelményekkel kapcsolatos problémákat) jeleztek Brüsszelben, mint Antwerpenben (az összes különbség esetén: $p \leq 0,05$). A "Nem tudom" válaszok száma magas volt a belga városokban (<22%).

Azok a megkérdezett bevándorlók, akik kérelmet nyújtottak be, a legtöbb nehézséget a szakpolitikákkal, vagy azok végrehajtásával kapcsolatban említették a francia, portugál, olasz és a belga városokban, különösen Antwerpenben. A 35. ábra azt mutatja, hogy hányan tapasztaltak egy vagy több problémát az eljárással kapcsolatban. **A hatóságok hatáskör gyakorlásának módja** jelentette a legnagyobb gondot a portugál (42%), francia és olasz (30%) városokban, és kisebb mértékben Belgiumban (18%). Portugáliában kedvezőbb volt a nem portugál nyelvű országból érkező kérelmezők véleménye a hatóságokról (30%), mint a portugál nyelvű országból érkezőké (46%). **A szükséges dokumentumok**

beszerzésével kapcsolatos nehézségek a portugál városokban körülbelül minden negyedik, a francia, olasz és belga városokban pedig minden ötödik kérelmező esetén merültek fel. A magyarországi és spanyolországi kedvezményezett csoportok nem számoltak be különösebb problémáról. A spanyol városokban a hagyományos módon kérelmezők esetenként a dokumentumokkal vagy a korábbi állampolgárságuk feladásával kapcsolatos nehézségekkel szembesültek. Magyarországon a nem anyanyelvi beszélők valamivel több nehézséget jeleztek a dokumentumokkal, a követelményekkel, az elbírálással és az eljárások ismeretével kapcsolatban.

36. ábra: Az állampolgárság észlelt hatásai az integrációra

GONDOK ÉS SIKEREK

A bevándorlók a honosítást követően érzik az állampolgárrá válás hatását saját életükben, a munkájukban, és gyakran a helyi közösségekben.

A 36. ábra azt mutatja, hogy a bevándorlók úgy érzik-e: az állampolgárság megszerzése egy kicsit vagy sokat segített nekik az élet különböző területein.³²

Az első és legfontosabb, hogy a megkérdezettek többsége szerint az állampolgárság megszerzésének köszönhetően a bevándorlók az összes ICS országban megllapodottabbnak érzik magukat, kezdve a budapesti 53%-os aránytól az olasz városokban mért 92%-ig. A legtöbb országban a megkérdezettek mintegy fele azt mondta, hogy az

állampolgárság megszerzése valamilyen módon segített nekik a munkaerőpiacon. A munkahelyekre vonatkozó legnagyobb hatásokat a belga és a francia városokban észlelték. A spanyol városokban élő „rendes” bevándorlók nagyobb valószínűséggel mondják, hogy az állampolgárság megszerzése segített nekik az álláskeresésben, mint a Spanyolországhoz történelmi okokból kapcsolódó országokból érkező bevándorlók. A belga, francia és portugál városokban élők mintegy fele azt is gondolja, hogy könnyebben vehettek részt több képzésben, vagy jobban bevonták őket a helyi közösség életébe.

32. Megjegyezzük, hogy nem lehet közvetlenül összehasonlítani az állampolgárság megszerzésének, a huzamos tartózkodásnak és a családgyejesítésnek az integrációra gyakorolt hatásaira vonatkozó kérdéseket, mert az egyes országokban megkérdezett bevándorlók közül túl kevesen szereztek meg több mint egyet ezek közül. Ugyanakkor a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezők és az állampolgárok egyaránt válaszoltak arra, hogy milyen mértékben voltak elégedettek

az élet különböző területein. A legalább 15 éve az országban élő, az állampolgárságot megszerzett bevándorlók valamivel elégedettebbek az életükkel, különösen a munka, az oktatás, a lakhatás és a társadalmi élet terén, mint a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorlók. Ez a mintázat érvényes a nagyobb minták esetében Franciaországban, Magyarországon és Portugáliában, valamint a kisebb minták esetén Belgiumban és Spanyolországban

Következte- tések

“Következtetések”

A bevándorlók felmérésének (Immigrant Citizens Survey) hozzáadott értéke

A King Baudouin Foundation, a Migration Policy Group és partnerei annak vizsgálatát tűzték ki célul, hogy Európában az integrációs politika beváltja-e a bevándorlók hozzá fűzött reményeit, és megfelel-e szükségleteiknek. Megvizsgálták továbbá, hogy egy kihasználatlan eszközzel - mégpedig egy célzott felméréssel - meg lehet-e ragadni az EU-n kívülről érkező sokféle, nehezen elérhető bevándorló személyes tapasztalatát. A felmérésnek azonban elég kiterjedtnnek és reprezentatívnek kell lennie, hogy ennek alapján létre lehessen hozni egy bevándorlói platformot, amelyen keresztül tájékoztatni lehet a helyi, nemzeti és európai szintű szakpolitikák és viták résztvevőit.

Jelentős időt és erőforrásokat kellett befektetni annak érdekében, hogy különböző városokban és országokban több ezer embert azonosítsanak, kapcsolatba lépjenek velük, majd egységes módon kérdéseket tegyenek fel nekik. A partnerek képesek voltak azonosítani közös kérdéseket, melyeket relevánsnak tartottak a politikai viták, a tudományos szakirodalom, valamint a bevándorló közösségekkel történő konzultáció szempontjából. Maga a folyamat a különböző módszerek egyik országból a másikba történő átvitelét, és egyedülálló együttműködést eredményezett a tudósok, a közvéleménykutató intézetek és a civil társadalom szereplői között. A végső eredmények összehasonlíthatók voltak a városok és országok között, valamint több kérdés esetén a bevándorlók és a többségi lakosság tekintetében is.

A felmérés eredménye több fontos, eddig hiányzó adattal egészítette ki az integrációról szóló vitát. A legtöbb integrációs mutató mögött álló foglalkoztatási statisztika jobban értelmezhető a bevándorlók saját, munkaerő-piaci helyzetükre vonatkozó megítélésének ismeretében. Az adatok nem csak a bevándorlók politikai és a civil életben való részvételére, hanem a részvételhez fűződő lehetséges érdekeikre vonatkozóan is rendelkezésre állnak. A bevándorlók saját, a nyelvi képességekre, és az előttük álló kihívásokra vonatkozó véleménye segít teljessé tenni az európai

többynyelvűségről alkotott képet. A bevándorlók családjukra vonatkozó igényei és elvárásai visszaemelik az integráció szempontjait a családdegysítést csupán a bevándorlók beáramlásának egyik módjaként kezelő, nyilvános vitákba. A bevándorlók különböző jogi státuszokra vonatkozó elvárásai és tapasztalatai megerősítik az állampolgársági politikákra vonatkozó egyre bővülő tudásalapot, és új kérdéseket vetnek fel a huzamos idejű tartózkodásra irányuló szakpolitikákkal kapcsolatban. Az integráció ezen területein keresztül a szakpolitikai szereplők túlláthatnak a retorikai elemeken és megismerhetik a bevándorlókat mint hús-vér embereket.

Az integrációs politikára vonatkozó legfontosabb megállapítások

A szakpolitikai szereplők a bevándorlók nézőpontjából ismerhetik meg, hogy az integrációs politikát hogyan hajtják végre, hogyan használják fel, és hogyan hat ez az érintett emberek életére. A megkérdezett bevándorlók esetében, a legtöbb felmérésbe bevont országban a **jogi integráció szükséges a szélesebb körű társadalmi befogadás eléréséhez**. A családdegysítés olyan döntés, mely igen lényeges a viszonylag kevés, partnerétől vagy gyermekeitől elszakított, első generációs bevándorló számára. A legtöbb ilyen elválasztott családot már egyesítették a felmérésbe bevont országokban, kivéve az új bevándorlási célországokat: Portugáliát és Spanyolországot. A huzamos tartózkodási engedély, vagy az állampolgárság megszerzése az egyik feltétele annak, hogy a legtöbb bevándorló letelepedhessen és beilleszkedhessen a társadalomba. A legtöbb felmérésbe bevont országban a megkérdezett bevándorlók 65-79%-a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezik, kivéve Olaszországot és Portugáliát.

Habár ebben a két új bevándorlási célországban még csak kevesen nyújtották be kérelmüket, a legtöbb ideiglenes bevándorló már tudja, hogy huzamos tartózkodási engedélyt, vagy állampolgárságot akar szerezni. Az egyes országokban azon kevesek, akik nem akarnak huzamos időre szóló tartózkodási engedélyt vagy állampolgárságot szerezni, gyakran azt mondják, hogy **nem akarnak letelepedni az**

országban, vagy nem látják a különbséget a jelenlegi státuszukhoz képest. Hasonlóképpen, sok bevándorló, aki külön él partnerétől vagy gyermekeitől, még nem döntött arról, hogy az országban kéri-e családja egyesítését, mert nem tervezi, hogy ott telepedik le, vagy a családja nem akar elköltözni.

Mindemellett a nemzeti szakpolitikák és eljárások el is tántorítanak másokat a kérelmek benyújtásától, és nehézségeket okoznak a kérelmezők számára. **A nemzeti politika és a helyi végrehajtás szintén számít.** A bevándorlóknak rendszeresen nehézségei merülnek fel azzal kapcsolatban, ahogyan a hatóságok a hatalmukat kihasználják a francia, olasz és portugál városokban, valamint a kettős állampolgárság korlátozásával a német városokban, és a szükséges dokumentumokkal a német és belga városokban. **A huzamos tartózkodási engedélyt, vagy állampolgárságot szerzett bevándorlók szerint az engedély változást hozott az életükben.** Segített nekik letelepedni, javította a munkaerő-piaci kilátásaikat, és néhány esetben jobb képzéshez jutottak, vagy jobban bevonták őket a közösség életébe. A családjukkal újraegyesült bevándorlók azt is érezték, hogy az egyesítésnek köszönhetően javult a családi életük, nőtt bennük a valahová tartozás érzése, és esetenként más társadalmi integrációs eredményeik is javultak.

Összehasonlításképpen: a célzott integrációs politika csak egy a társadalmi integráció számos tényezője közül, mint például a foglalkoztatás, a nyelv és a politikában való részvétel. A nehézségek, melyekkel a bevándorlók szembesülnek, és a részvételük módja sokban függ az adott nemzeti és helyi környezettől is. A személyes tulajdonságok, mások cselekedetei, a társadalmi struktúrák, és az általános eljárások egyaránt befolyásolják azt, hogy az emberek hogyan találnak munkát, hogyan tanulnak nyelv(ek)et, hogyan vesznek részt a képzéseken, vagy hogyan vesznek részt a politikai életben. A felmérésben szereplő bevándorlók gyakran említettek személyes kihívásokat, például a nyelvi készségekkel, a tanulásra fordított idő korlátozottságával, valamint a munka és a családi élet egyensúlyával kapcsolatban. Azt is kifogásolták, hogy több strukturális probléma akadályozza számos csoport társadalmi beilleszkedését, mint például a törvényes, vagy állandó munkaszerződés hiánya. Nem csak a strukturális problémák megoldására, hanem társadalmi változásokra is szükség lehet, és meg kell változtatni a lakosság hozzáállását és tevékenységét. A felmérés eredménye bizonyítékot szolgáltat a már jól ismert

gondokra, azaz a munkaerő-piaci diszkriminációra, a munkáltatók attitűdjére a külföldön szerzett képesítésekkel kapcsolatban, és a politika korlátozott érdeklődésre a nagyobb etnikai sokszínűség iránt.

Az integrációs politika alkotóinak az integráció meghatározásakor nem szabad túlértékelni a saját bevándorlási és célzott társadalmi-gazdasági integrációs szakpolitikák hatását. Meg kell találni a helyi és nemzeti integrációs szakpolitikák helyét a többi között. A célzott politikát az általános politikákhoz kell kapcsolni az olyan területeken, mint például a foglalkoztatás, a nyelv és az oktatás, vagy a hátrányos megkülönböztetés elleni fellépés és az esélyegyenlőség biztosítása. Például az ICS felmérés **jelentős potenciált mutatott ki a szélesebb körű integrációs kurzusokba történő befektetésre, a külföldi képesítések elismerésére és a politikai részvételre vonatkozó célkitűzésekre.**

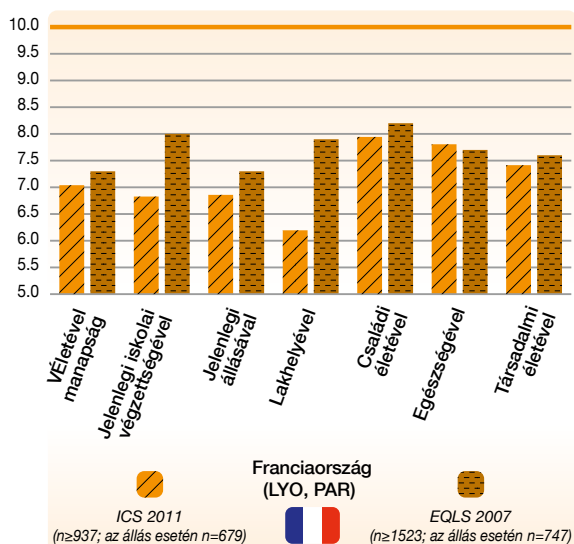
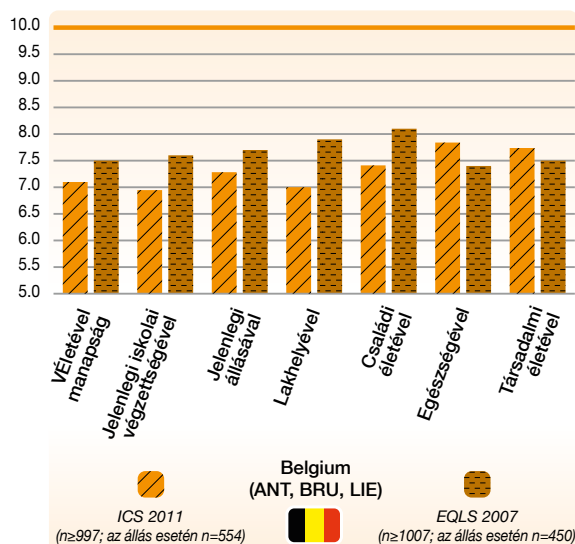
Felhasználás a jövőbeli elemzésben: politika, eredmények és elégedettség

A felmérés nyilvánosan elérhető eredményei egyedülálló lehetőséget teremtenek arra, hogy elemezzük a különböző személyes, társadalmi és politikai tényezőket a bevándorlók integrációs tapasztalatai mögött. A felhasználók itt tekinthetik meg a főbb eredményeket: www.immigrantsurvey.org. A kutatók elmélyedhetnek az SPSS adatbázisban. Egy egyszerű leíró elemzéssel **csoportok szerint feloszthatók az eredmények** (pl. nők), míg a regressziós elemzéssel azt a következtetést vonhatjuk le, hogy ezek a különbségek statisztikailag kapcsolatban állnak-e **specifikus tényezőkkel** (pl. nem, életkor, iskolai végzettség, társadalmi-gazdasági státusz). Összehasonlításokat lehet végezni a felmérés eredménye és a szakpolitikai adatok, pl. a MIPEX között. **A politikai értékelésekkel** értékelhető a jelenlegi politika és néhány korábbi változás bevándorlók által érzett hatása (pl. állampolgársági reformok Belgiumban és Portugáliában, vagy kötelező integrációs kurzusok Franciaországban, Németországban, vagy Belgium Flandria régiójában). A **felmérés és az integrációs** indikátorok, például a zaragozai indikátorok esetében is lehet összehasonlításokat tenni. Ezek a vizsgálatok teljesebb képet nyújtanak az integrációs folyamattal kapcsolatos objektív és szubjektív tapasztalatokról. Az Eurostat munka és az oktatás szintje szerinti osztályozásához képest például több bevándorló érezheti magát túlképzettnek a jelenlegi munkahelyén.

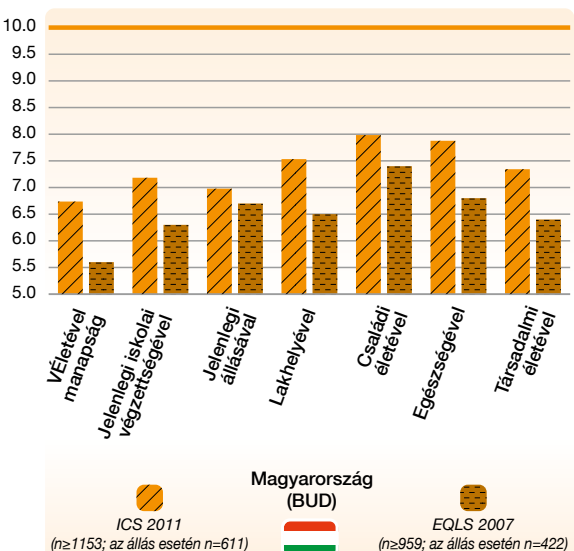
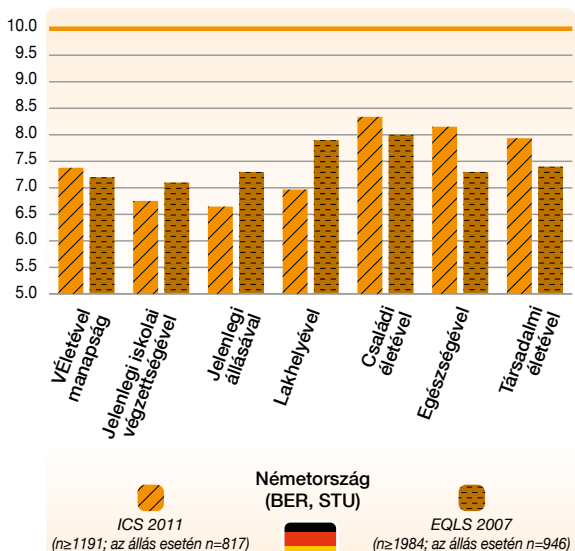
További összehasonlítások végezhetők az integráció „eredménye” és aközött, hogy a bevándorlók mennyire elégedettek az életükkel. Az integráció nem csupán a statisztikákon alapul, ezért a felmérés olyan, a jólét mérésére irányuló vizsgálatokból is merített ihletet, mint az OECD új „Better Your Life” indexe. A bevándorlók a 2007. évi European Quality of Life Survey kérdései alapján 0-tól 10-ig terjedő skálán osztályozták, hogy mennyire elégedettek az életükkel mostanában, az oktatást, a munkavégzést, a lakhatást, a családi életet, az egészséget, valamint a társadalmi életet tekintve. A 37. ábra a 2007. évi EQLS adatokat és a 2011. évi

felmérés adatait összehasonlítva azt sugallja, hogy a bevándorlók ma általában véve ugyanannyira elégedettek az életükkel, mint a velük egy országban élők többsége. Átlagosan pozitívabban nyilatkoznak az egészségi állapotukról, mint a velük egy országban élő átlagemberek. A velük egy országban élő átlagemberekhez képest általában kevésbé elégedettek a munkahelyükkel, az oktatással és a lakhatással a belga, francia és német városokban. Másrészt, a Magyarországon, Portugáliában és Spanyolországban megkérdezett bevándorlók általában az átlagembernél pozitívabban gondolkoznak az életük legtöbb területéről.

37. ábra: A bevándorlók és a lakosság elégedettsége életkörülményeivel...
Immigrant Citizens Survey (ICS) 2011 és European Quality of Life Survey (EQLS 2007)

Megjegyzés: A "Nem tudom" válaszok száma az álláshelyek esetén magas volt Brüsszelben (6,5%).

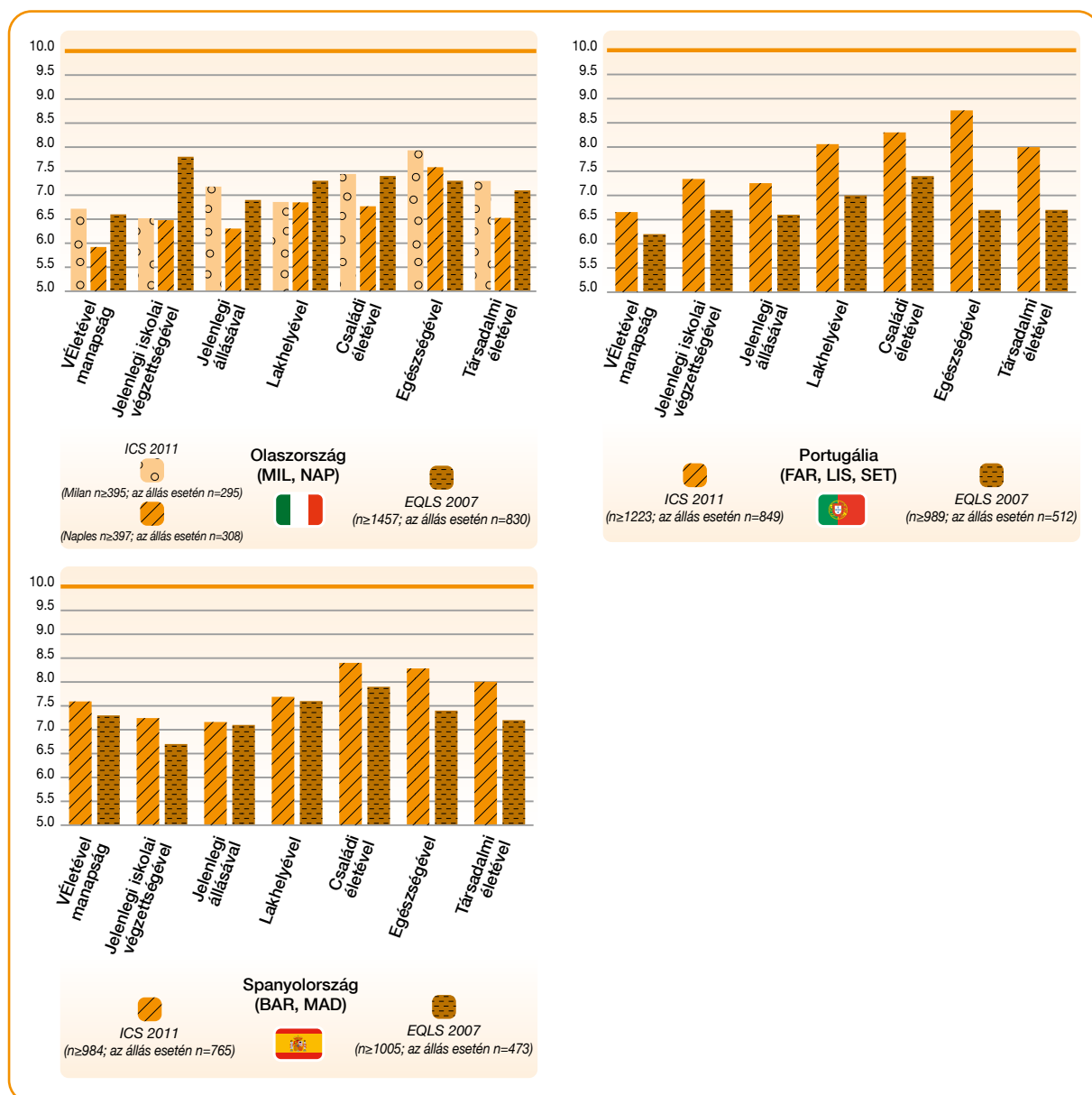
37. ábra Mennyire elégedett Ön jelenlegi életével...

Azok a bevándorlók, akikre speciális szakpolitikák és eljárások vonatkoznak, többé-kevésbé elégedettek az életük adott területein. A családgyejesítésről szóló fejezetből például kiderül, hogy a különböző családgyejesítési igényekkel és tapasztalatokkal rendelkező bevándorlóknak igen különböző a családi életre vonatkozó elégedettségi szintje. Ugyanez az elemzés elvégezhető lenne a képesítések elismerése, a nyelvi képzések, az oktatás, az állampolgárság stb. területén is. Ugyanilyen értékes volna a szakpolitikai

indikátorok és eredmények mentén monitorozni az elégedettséget annak érdekében, hogy jobban megérthessük és értékelhessük a bevándorlókra vonatkozó szakpolitikai döntéseket, problémákat, és hatásokat.

Felhasználás a későbbi vitákban és felmérésekben

A kormányzati és nem-kormányzati szereplőknek egyaránt használniuk kellene az **Immigrant Citizens Survey-t adatbázisként és példaként**. Megvitathatják a felmérés eredményeit a bevándorlókkal és a migráns

szervezetekkel, valamint tájékozottabb és hatékonyabb iszszakpolitikai javaslatokat tehetnek. A szakpolitikai szereplők is jobban tájékozathatják a lakosságot az integrációról. Az eredmények esélyt adnak arra, hogy többet beszélhessünk a bevándorlókról, mint hús-vér emberekről, akik olyan valósággal szembesülnek, és olyan döntések előtt állnak, melyek nem különböznek lényegesen a legtöbb ember életétől.

Azoknak a szakpolitikai szereplőknek, akik a saját felméréseiket szeretnék kidolgozni, meg kell vizsgálniuk egy sor lehetőséget. A döntéshozóknak javítaniuk kell az állampolgárságra és a születés szerinti országokra bontott népszésségi adatok rendelkezésre állását és hozzáférhetőségét a kutatók számára. Több kutató és közvélemény-kutató intézetnek kell tapasztalatokat szereznie a bevándorlók vizsgálatában, és sokféle kérdezőbiztossal kell rendelkeznie. A részletes, jó minőségű felmérések a leginkább arra szolgálnak, hogy új területeket fedezzünk fel, illetve megtaláljuk a különböző területek közötti kapcsolatokat és összefüggéseket. A nagy bevándorló almintákkal dolgozó, általános kvantitatív felmérések a gazdasági, társadalmi vagy politikai részvétel vizsgálatának leginkább költséghatékony módjai. A bevándorlók így összevethetők a lakosság körében található hasonló csoportokkal, és kellő részletességgel értelmezhetők az összefüggések. A bevándorlók általános felmérésekbe történő bevonásához szükség van a minták feldúsítására, nyelvi eszközökre és ösztönzőkre, amelyekkel növelhető a bevándorlók körében hagyományosan alacsony válaszadási arány. Ezen felül, az általános felméréseknek jobban kell foglalkozniuk

olyan ritkán vizsgált kérdésekkel, melyek az egyre sokszínűbb Európa minden polgára számára fontosak, például a nyelvek, vagy az általános szolgáltatásokhoz való hozzáférés kérdése.

A célzott kvantitatív felmérések a bevándorlással és a beilleszkedéssel kapcsolatos, sajátos problémák megértéséhez a leghatékonyabbak. Longitudinális felmérések (például panelvizsgálatok) keretében értékes, hosszú távú adatokat gyűjtöttek az integrációs folyamatokról olyan országokban, mint Ausztrália, Kanada, Izrael, Új-Zéland, és jelenleg Franciaország. Az összes külföldi vagy külföldi származású személy körében végzett felmérésnek azokra a szakpolitikákra vagy nehézségekre kell összpontosítania, melyeket szinte mindenki megtapasztalhat (pl. családi élet), így szinte mindenki választ adhat a kérdésekre. Ha szükséges, a felmérésben össze lehet hasonlítani a bevándorlók és a többségi lakosság által adott válaszokat, vagy az általános felmérésekből származó kérdések felhasználásával, vagy egy nem bevándorlókból álló kontrollcsoport felmérésével. Az egy adott szakpolitikára (pl. családdegysítés) vonatkozó felmérésnek a szakpolitika specifikus – múltbéli, jelenlegi vagy potenciális – kedvezményezettjeire kell koncentrálniuk. A legnagyobb kihívás ezeknek a kedvezményezetteknek az azonosítása és a valük való kapcsolatfelvétel a rendelkezésre álló adatforrások vagy szolgáltatások segítségével. Ezekre a specifikus felmérésekre a szakpolitikai változtatások idején kerülhet sor, egy leendő vagy retrospektív hatásvizsgálat részeként.

“Köszönetnyilvánítás a partnereknek”

A King Baudouin Foundation és a Migration Policy Group ezúton mond köszönetet nemzeti partnereinek. Az ő kemény munkájuk és elkötelezettségük nélkül nem valósulhatott volna meg ez a projekt.

Belgium

Université Libre de Bruxelles (tudományos partner)

IPSOS Belgium (kérdező partner)

Franciaország

Fondation Nationale des Sciences Politiques (tudományos partner)

IPSOS France (kérdező partner)

France terre d'asile (disszeminációs partner)

Németország

Research Unit of the Expert Council of German Foundations on Integration and Migration (tudományos és disszeminációs partner)

IFAK Institut GmbH & Co. KG Markt- und Sozialforschung (kérdező partner)

Magyarország

MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet (tudományos partner)

ICCR Budapest Alapítvány (kérdező partner)

Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület (disszeminációs partner)

Olaszország

Fondazione Iniziative e Studi sulla Multiethnicità (kérdező, tudományos és disszeminációs partner)

Portugália

High Commission for Immigration and Intercultural Dialogue (tudományos partner)

Centro de Estudos de Opinião Pública (kérdező partner)

Fundação Calouste Gulbenkian (disszeminációs partner)

Spanyolország

University of Leicester (tudományos partner)

Centro de Investigaciones Sociológicas (kérdező partner)

Centre d'estudis internacionals a Barcelona (disszeminációs partner)

